

Zarząd Powiatu Legnickiego

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU LEGNICKIEGO NA LATA 2002 - 2017

Legnica, kwiecień 2002r.

*ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ
POWIATU LEGNICKIEGO,
TO WYNIK PRZEBUDOWY ROLNICTWA
I PRZETWÓRSTWA ROLNEGO,
WYKORZYSTANIA AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ
W CELU WZROSTU POZIOMU ŻYCIA
JEGO MIESZKAŃCÓW.*

SPIS TREŚCI

Wstęp

1. Diagnoza i uwarunkowania rozwoju	3
1.1. Charakterystyka ogólna powiatu	3
1.1.1. Położenie i środowisko geograficzne	3
1.1.2. Podział administracyjny	5
1.2. Potencjał społeczny	6
1.2.1. Rynek pracy	
1.2.2. Stan infrastruktury społecznej: ochrona zdrowia, oświata, kultura i turystyka	9
1.3. Potencjał techniczny	10
1.3.1. Transport, łączność	10
1.3.2. Infrastruktura techniczna i budownictwo	11
1.4. Stan środowiska naturalnego i jego ochrona	12
1.5. Stan dziedzictwa kulturowego i jego ochrona	16
1.6. Działalność gospodarcza	18
1.7. Uwarunkowania zewnętrzne	20
1.8. Analiza SWOT	24
1.8.1. Mocne i słabe strony	24
1.8.2. Szanse i zagrożenia	25
1.9. Uwarunkowania rozwoju powiatu legnickiego	27
2. Plan strategiczny rozwoju	28
2.1. Założenia ogólne	28
2.2. Scenariusze i wizje rozwoju	29
2.3. Ustalenie celów strategicznych	33
2.4. Określenie programów operacyjnych realizacji celów strategicznych	34
2.5. Realizacja programów operacyjnych	34
2.6. Harmonogram realizacji zadań i programów operacyjnych oraz celów strategicznych	
2.7. Kierunki rozwoju Powiatu Legnickiego	39
2.7.1. Prognoza demograficzna i jej implikacje dla rozwoju infrastruktury społecznej	39
2.7.2. Kierunki rozwoju potencjałów powiatu w tym komunikacji i infrastruktury technicznej oraz ochrony środowiska naturalnego i kulturowego	43
2.7.3. Kierunki rozwoju gospodarczego	44
2.7.4. Przyszłościowe funkcje Powiatu Legnickiego	45
3. Ośrodki i systemy wsparcia działań strategicznych	46
3.1. Zarządzanie i monitoring strategii	46

3.2.	Powiązania strategii rozwoju powiatu	50
3.2.1.	Strategia rozwoju województwa	50
3.2.2.	Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego	51
3.3.	Ramy finansowania strategii	52
3.3.1.	Źródła finansowania	52
3.3.1.1.	Fundusze własne	54
3.3.1.2.	Fundusze rządowe przydzielane w ramach programów wojew.	55
3.3.1.3.	Fundusze pomocowe – krajowe	55
3.3.1.4.	Fundusze pomocowe – zagraniczne	56
3.3.1.5.	Fundusze dostępne na światowym rynku kapitałowym	60
3.3.2.	Koszty realizacji strategii	60
3.4.	Priorytety współpracy zewnętrznej	65
3.4.1.	Współpraca lokalna	65
3.4.2.	Współpraca ponadlokalna	66
3.4.3.	Współpraca zagraniczna	68
3.5.	Scenariusze projektów wiodących	69
3.5.1.	Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości	69
3.5.2.	Program promocji powiatu	70
4.	Studium wykonalności strategii rozwoju powiatu legnickiego	72
4.1.	Tryb weryfikacji działań realizacyjnych	72
4.2.	Zmiana programów operacyjnych	77
4.3.	Zasada nienaruszalności celów strategicznych	80

Załącznik 1. Wnioski wyjściowe hierarchii celów i potrzeb inwestycyjnych Legnicy.

Wykaz materiałów źródłowych.

WSTĘP

Realizacja strategicznych kierunków rozwoju powiatu legnickiego jest procesem długoletnim. Stąd też niezwykle ważne staje się właściwe przygotowanie sekwencji działań, których konsekwentne wdrażanie pozwoli osiągnąć zamierzone efekty. Celem „Strategii Rozwoju Powiatu Legnickiego” jest określenie szeroko pojętego potencjału powiatu oraz jego maksymalne wykorzystanie na wszystkich etapach realizacji strategicznego planu rozwoju. Strategia zawiera harmonogram realizacji działań, programów operacyjnych i celów strategicznych, uwzględniając priorytety i hierarchizację celów. Określa ona zasady i kierunki długofalowego procesu rozwoju powiatu. Winna także wyznaczać jasno i realistycznie hierarchię problemów rozwojowych oraz obszary i kierunki działań władz regionalnych. Strategia uwzględnia potrzeby lokalne, ale także ponadlokalne i ponadregionalne. Często bowiem proces realizacji poszczególnych celów strategicznych wymaga zaangażowania ze strony regionalnych władz samorządowych, rządowych, organizacji społecznych, gospodarczych, kulturalnych i politycznych.

Strategia Rozwoju Powiatu Legnickiego opiera się na analizie wielu prac studialnych, analitycznych i koncepcyjnych. Opracowania te dotyczące poszczególnych gmin wchodzących w skład Powiatu Legnickiego pozwoliły naświetlić istniejący stan powiatu, rozpatrywany w wielu aspektach. Potencjał powiatu został przeanalizowany pod względem uwarunkowań zewnętrznych, potencjału społecznego, w tym stosunków demograficznych i rynku pracy, infrastruktury komunalnej, stanu środowiska naturalnego, działalności gospodarczej, stanu dziedzictwa kulturowego. Pierwszym zadaniem strategii jest diagnoza stanu istniejącego tak, aby znając fundamenty móc zbudować długofalowy proces rozwoju powiatu.

Oprócz określenia scenariusza realizacji inwestycji mających charakter naprawczy i restrukturyzacyjny, uwzględniając priorytety i hierarchizację celów. Celem pośrednim opracowania jest ożywienie życia gospodarczego, poprzez stworzenie optymalnych warunków (działania organizacyjne i promocyjne) dla nowych inwestycji.

Ważne, aby strategię rozwoju traktować jako dokument otwarty, podlegający wzbogacaniu, a także wymagający sukcesywnej aktualizacji w dostosowywaniu do zmieniających się warunków, możliwości i oczekiwań. W procesie wdrażania strategii rozwoju istotne znaczenie ma nabywanie umiejętności prowadzenia dialogu społecznego i dochodzenia do konsensusu. Doświadczenie w tym zakresie należy wykorzystać na etapie wdrażania, monitorowania i oceny realizacji strategii rozwoju.

Strategia Rozwoju Powiatu Legnickiego składa się z czterech części. Pierwsza to diagnoza – uwarunkowania rozwoju, zawierająca syntetyczną ocenę aktualnej sytuacji powiatu. Część druga przedstawia strategiczny plan rozwoju uwzględniający cele strategiczne, programy operacyjne oraz bieżące zadania strategiczne. W części trzeciej znajdujemy ośrodki i systemy wsparcia działań strategicznych. Wreszcie w czwartej części znajduje się studium wykonalności strategii rozwoju powiatu legnickiego.

Opracowanie zostało poddane procesowi opiniowania przez gminy powiatu legnickiego, sąsiednie powiaty oraz wybrane podmioty działające na terenie m. Legnicy i powiatu legnickiego. Zarząd Powiatu Legnickiego przedkładając niniejszy dokument pn. „Strategia Rozwoju Powiatu Legnickiego na lata 2002-2017” – wyraża przekonanie, że przyczyni się on w istotny sposób do rozwoju społeczno-ekonomicznego wszystkich gmin, a tym samym do poprawy warunków życia mieszkańców powiatu i całego regionu.

Przewodniczący Rady
Powiatu Legnickiego
Jan Szczęsny Woydyłło

Wicestarosta Legnicki
Franciszek Chyła

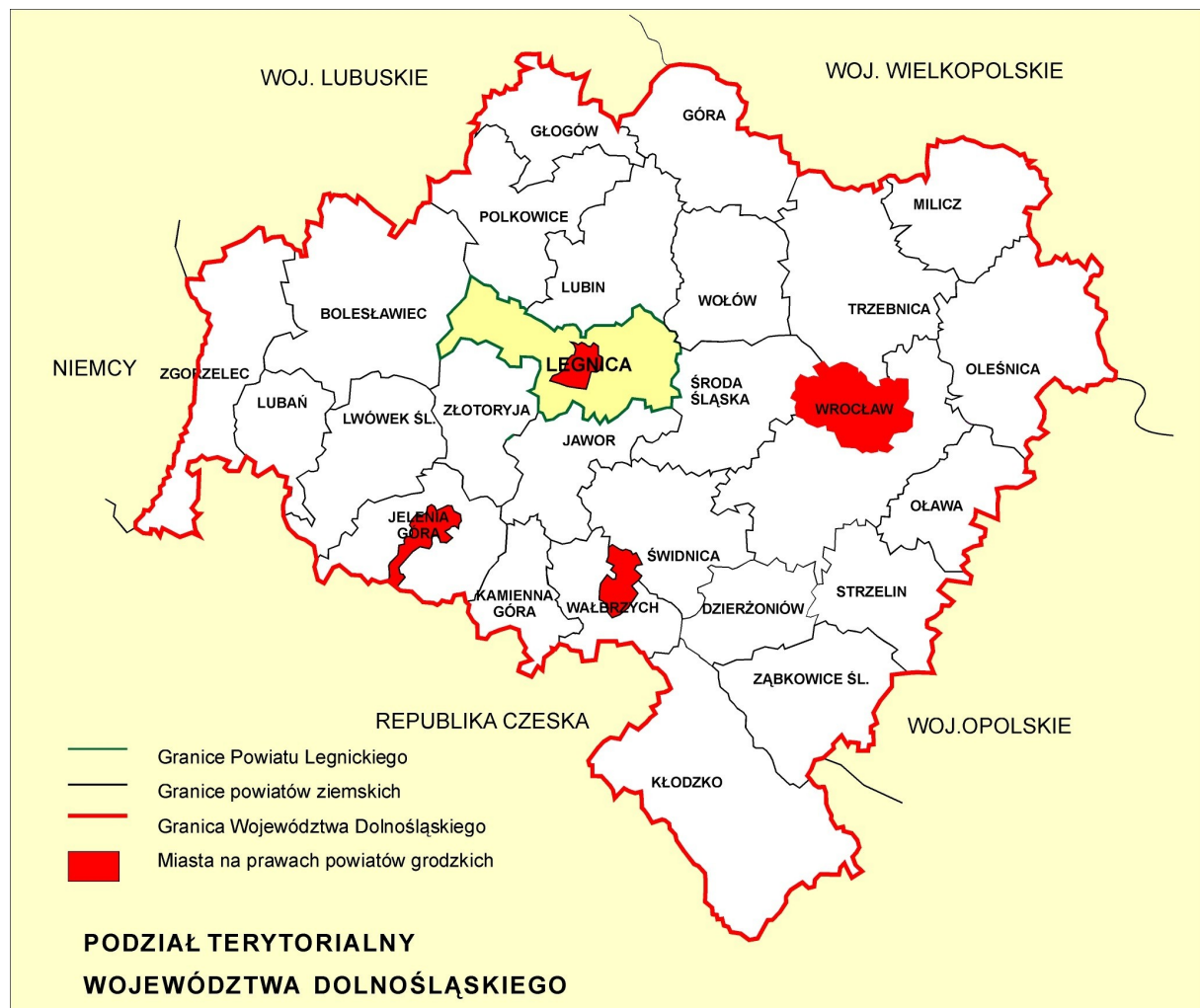
Starosta Legnicki
Mieczysław Kasprzak

1. DIAGNOZA, UWARUNKOWANIA ROZWOJU

1.1.1. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA POWIATU.

1.1.1. Położenie i środowisko geograficzne.

Powiat legnicki położony jest w centralnej części województwa dolnośląskiego i graniczy z powiatami: bolesławieckim, polkowickim, lubińskim, wołowskim, średzkim, jaworskim, złotoryjskim, oraz miastem na prawach powiatu grodzkiego – Legnicą, które jest siedzibą władz powiatu. Na północ od Legnicy rozłożyły się gminy Miłkowice i Kunice, od południa sąsiadują z nią Krotoszyce i Legnickie Pole. Gminy Ruja i Prochowice znajdują się na wschodzie. Na zachodnim krańcu rozlokowały się gmina i największe miasto powiatu – Chojnów. Powiat legnicki zajmuje obszar 744,6 km², na którym zamieszkuje prawie 55 tysięcy ludzi. Stanowi to 3,7 % ogółu powierzchni Dolnego Śląska. Należy on do powiatów średniej wielkości, zarówno w kraju, jak i w regionie, zajmując odpowiednio 194 i 9 pozycję. Na Dolnym Śląsku zbliżone wielkościami są powiaty górowski – 738 km² oraz świdnicki 742 km².

W porównaniu do lat poprzednich, obecny powiat legnicki jest znacznie większy, np. powiat legnicki z przed 1975 roku zajmował 618 kilometrów kwadratowych, a powiat Lignitz w 1939 roku liczył zaledwie 611 km², w którym zamieszkiwało ok. 42 tysiące mieszkańców. To powiększenie terenu oraz ilości ludzi spowodowane zostało faktem, że obecnie w skład powiatu legnickiego weszło miasto Chojnów wraz z gminą Chojnów, należącymi wcześniej do powiatu złotoryjskiego.

Lp.	Rodzaj użytku	Powierzchnia w (ha)	(%) powierzchni powiatu
1.	Grunty rolne	54 014	72,54
	Grunty orne	44 280	59,47
	Sady	293	0,39
	Łąki i pastwiska trwałe	9 441	12,68
2.	Grunty leśne	11 825	15,88
	Lasy i grunty leśne	11 298	15,17
	Grunty zadrzewione i zakrzewione	572	0,71
3.	Grunty zabudowane i zurbanizowane	5 516	7,41
	Mieszkalniowe	1 750	2,35
	Przemysłowe	220	0,30
	Inne zabudowane	61	0,08
	Niezabudowane	97	0,13
	Rekreacyjne i wypoczynku	192	0,26
	Kopalnie	180	0,24
	Tereny komunikacyjne	3 016	4,05
	– w tym drogi	2 598	3,39
4.	Wody	2 145	2,88
	Śródlądowe płynące	399	0,53
	Stojące	1 108	1,49
	Rowy	638	0,86
5.	Pozostałe	960	1,29
	Użytki ekologiczne	7	0,01
	Nie użytki	488	0,66
	Tereny różne	465	0,62
6.	RAZEM	74 460	100

Tab. Powierzchnia powiatu legnickiego z uwzględnieniem podziału na poszczególne rodzaje użytkowania terenu.

Powiat legnicki jest zlokalizowany na Nizinie Śląskiej, w skład której wchodzi: Wysoczyzna Chojnowska, Równina Legnicka i Wysoczyzna Średzka. Obszar powiatu położony jest pomiędzy 51°23' a 51°06' szerokości geograficznej północnej i 15°45' a 16°28' długości geograficznej wschodniej. Przez teren powiatu przepływa największa rzeka Dolnego Śląska – Odra. Stanowi ona wschodnią granicę powiatu na odcinku 6,5 km. Ponad 90% powierzchni powiatu leży w dorzeczu Kaczawy. Rzeka ta przecina powiat na część wschodnią i zachodnią, a jest ona zasilana nurtami Czarnej Wody, Skorej i Nysy Szalonej. Do Odry wpływa również płynąca przez gminę Ruja – rzeka Cicha Woda odwadniająca część gmin ruja i Prochowice. Na terenie powiatu legnickiego znajduje się jedyna w województwie dolnośląskim grupa jezior polodowcowych, zwana Pojezierzem Legnickim. Największym akwenem jest jezioro Kunickie (gmina Kunice), które zajmuje ponad 95 hektarów wraz z Wyspą Mew – ostoją mewy śmieszki. Na jego obrzeżach znajdują się liczne stacje wodne i ośrodki wypoczynkowe, pola namiotowe oraz szkółki jazdy konnej. Część nabrzeża pozostawiono w stanie naturalnym z myślą o wędkarzach, część natomiast posiada bulwar z trasą spacerową. Jeziora znajdują się również w Jaśkowicach Legnickich, Jakuszowie, Jezierzanach i Rokitkach. Dwa pierwsze są interesujące głównie dla amatorów wędkarstwa (można tu złowić leszcza, sandacza, okonia lub szczupaka), Jezierzany i Rokitki są natomiast ukierunkowane głównie na rekreację przyrodniczą i letni wypoczynek.

Powiat leży w nizinnej części Dolnego Śląska. Przeważają tereny zdecydowanie równinne, związane z dolinami Kaczawy, Czarnej Wody i Nysy szalonej, tworzące Równinę Legnicką i Dolinę Czarnej Wody. Najwyższy szczyt to tzw. „Zwały” o wysokości 262 m n.p.m. a znajduje się on w Wale Okmiańskim, najniższy punkt terenu zlokalizowany jest przy ujściu Kaczawy do rzeki Odry - 94 m n.p.m. Powiat Legnicki leży w najcieplejszym klimatycznie rejonie Polski. Charakteryzuje się on bardzo krótką zimą, wczesną wiosną i długim ciepłym latem. Okres wegetacji roślin wynosi średnio

225 dni i jest najdłuższy w kraju. Przeważają wiatry zachodnie i północno-zachodnie, a częste nawroty ciepłego powietrza w okresie zimowym powodują odwilże.

Lasy występują jedynie w północnej części powiatu. Jest to pozostałość kompleksu Borów Dolnośląskich. W obniżeniu terenu między Pątnowem, a Miłogostowicami znajdują się rezerваты „Błyszcz” i „Ponikwa”. W granicach powiatu znajduje się również: rezerwat „Łęg Korea” przy ujściu Kaczawy do Odry (gm. Prochowice). Dobrze wykorzystywane są ustanowione 20 lat temu obszary chronionego krajobrazu „Dolina Czarnej Wody” i „Dolina Odry”. Ciekawostką stanowią uroczyska: „Torfowisko Szczytniki”, Torfowisko Kunice” (ter. gm. Kunice i Prochowice), „Torfowisko Miłkowice” (gm. Miłkowice) i „Korytarz Ekologiczny Mierzowice” (gm. Prochowice).

1.1.2. Podział administracyjny.

Lp.	Nazwa jednostki administracyjnej	Powierzchnia w (ha)	(%) powierzchni powiatu
1.	Miasto Chojnów	527	0,71
2.	Gmina Chojnów	23 122	31,05
	Miejscowości: Biała, Biskupin, Budziwojów, Czernikowice, Dobroszów, Dzwonów, Goliszów, Gołocin, Groble, Jaroszkówka, Jerzmanowice, Konradówka, Krzywa, Michów, Niedźwiedzice, Okmiany, Osetnica, Pawlikowice, Piotrowice, Rokitki, Stary Łom, Strupice, Witków, Zamienice.		
3.	Gmina Kunice	9 278	12,46
	Miejscowości: Bieniowice, Golanka Górna, Grzybiany, Ziernice, Jaśkowice Legnickie, Kunice, Miłogostowice, Piotrówek, Pątnów Legnicki, Rosochata, Spalona, Szczytniki Małe, Szczytniki n/Kaczawą, Spalona-Rybin, Pątnów-Kolonia		
4.	Gmina Krotoszyce	6 759	9,08
	Miejscowości: Babin-Kościelec, Białka, Bielowice, Czerwony Kościół, Dunino, Kościół, Janowice Duże, Jaszków, Kozice, Krajów, Krotoszyce, Pawłowice Małe, Prostynia, Szymanowice- Smokowice, Tyńczyk Legnicki, Warmątowice Sienkiewiczowskie, Wilczyce.		
5.	Gmina Legnickie Pole	8 537	11,46
	Miejscowości: Bartoszewo, Biskupice, Czarnków-Czerszków, Gniewomierz, Kłębanowice, Kojszków, Księgienice, Koskowice, Legnickie Pole, Lubień, Mikołajowice, Nowa Wieś Legnicka, Ogonowice, Raczkowa, Taczalin.		
6.	Gmina Miłkowice	8 637	11,60
	Miejscowości: Dobrzejów, Głuchowice, Gniewomierowice, Goślinów, Grzymalin, Jakuszków, Jezierzany, Kochlice, Lipce, Miłkowice, Pątnówek-Bobrow, Rzeszotary, Siedliska, Studnica, Ulesie.		
7.	Miasto Prochowice	984	1,32
8.	Gmina Prochowice	9 278	12,46
	Miejscowości: Cichobórz, Dąbie, Golanka Dolna, Gromadzyń, Kawice, Kwiatkowice, Lisowice, Mierzowice, Motyczyn, Rogów Legnicki, Szczedrzykowice.		
9.	Gmina Ruja	7 338	9,85
	Miejscowości: Brennik, Dzierżkowice, Janowice, Komorniki, Lasowice, Polanka, Rogoźnik, Ruja, Strzałkowice, Tyniec Legnicki, Usza, Wągradno.		
1-9	RAZEM	74 460	100

Tab. Powierzchnia powiatu legnickiego z uwzględnieniem powierzchni poszczególnych miast i gmin.

Stolicą powiatu jest Legnica – miasto na prawach powiatu (tzw. Powiat Grodzki). Legnica jest największym po Wrocławiu i Wałbrzychu ośrodkiem miejskim Dolnego Śląska. Liczy ona ok. 109 tysięcy mieszkańców i jest znaczącym ośrodkiem przemysłowym, administracyjnym i kulturalnym regionu. Legnica staje się stopniowo ośrodkiem akademickim, na który składa się 7 wyższych uczelni, kształcących prawie 9 tysięcy studentów (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa,

Wyższe Seminarium Duchowne, Filia Politechniki Wrocławskiej, Wyższa Szkoła Techniczna, Wyższa Szkoła Zarządzania, Wyższa Szkoła Menedżerska oraz Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych). Od roku 1992 Legnica jest stolicą diecezji, siedzibą biskupa i instytucji papieskich.

Miasto Legnica jest siedzibą władz powiatu – Rady Powiatu oraz Starostwa Powiatowego. Siedzibę swoją znajdują tutaj także inne służby i straże powiatowe. Niektóre z nich, takie jak:

- Komenda Miejska Policji
- Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej
- Powiatowy Inspektor Sanitarny
- Powiatowy Lekarz Weterynarii
- Powiatowy Urząd Pracy (wspólne dla powiatu ziemskiego i grodzkiego).

W Legnicy zlokalizowane są też dwie inne instytucje powiatowe :

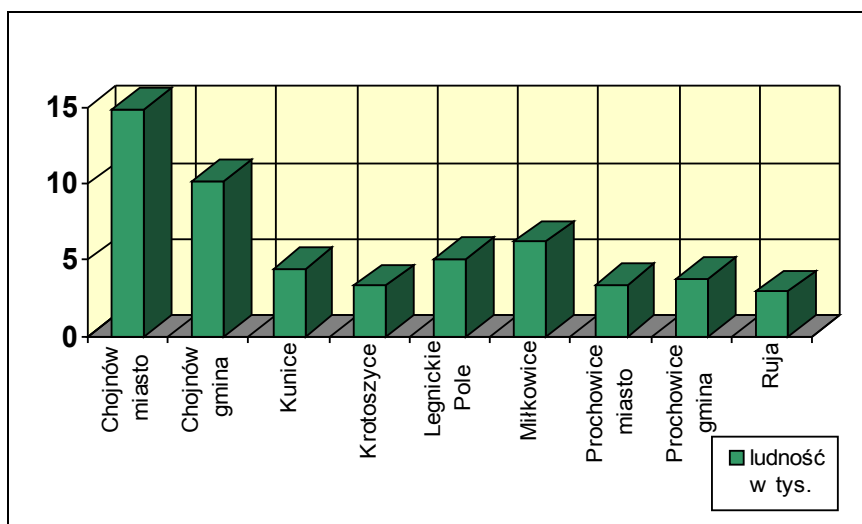
- Zarząd Dróg Powiatowych
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

W obecnym Powiecie jest 8 gmin, w tym: 1 miejska – Chojnów, 1 miejsko-wiejska – Prochowice, oraz 6 wiejskich – Chojnów, Krotoszyce, Kunice, Legnickie Pole, Miłkowice i Ruja. Na terenie gmin – łącznie zlokalizowane są 132 wsie, z których 99 posiada sołtysa.

1.2. POTENCJAŁ SPOŁECZNY.

Powiat zamieszkuje ok. 54,2 tys. osób. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 73 osoby/km². Najliczniej jest reprezentowane miasto Chojnów - 14 877 mieszkańców, najmniej mieszkańców liczy gmina Ruja – 2 880. W pozostałych gminach i miastach mieszka odpowiednio: Chojnów gm.–

9,4 tys., Kunice gm. – 4,4 tys., Krotoszyce gm. – 3,3 tys., Legnickie Pole gm. – 5,1 tys., Miłkowice gm. - 6,2 tys., Prochowice m. – 3,4 tys., Prochowice gm. – 3,8 tys.

Rys. Liczba ludności w gminach i miastach powiatu legnickiego.

Liczba osób w wieku produkcyjnym waha się w granicach 56-60,4% ogółu ludności powiatu. Niski poziom osiągnął przyrost naturalny, dzieci w wieku 0 – 2 lat najmniej posiada gmina Miłkowice – 2,8%, najwięcej gmina Kunice – 4%, w wieku 3-6 lat w każdej z gmin jest ok. 5% ogółu obywateli.

Wśród ludności napływowej możemy wyróżnić następujące grupy:

- Turyści
- Studenci i uczniowie
- Osoby dojeżdżające do szkół i zakładów pracy
- Osoby przyjeżdżające na zakupy

Ilość osób korzystających z obiektów turystycznych w ciągu roku to ok. 20 tys. osób, którym udziela się ok. 25 tys. noclegów.

W czasie trwania roku akademickiego w akademikach zameldowanych jest ok. 300 studentów, natomiast w internatach mieszka ok. 350 uczniów.

Liczbę uczniów dojeżdżających w roku szkolnym do szkół podstawowych i średnich ocenia się w przybliżeniu na ok. 1,5 tys., natomiast osób dojeżdżających do zakładów pracy na ok. 1,2 tys.

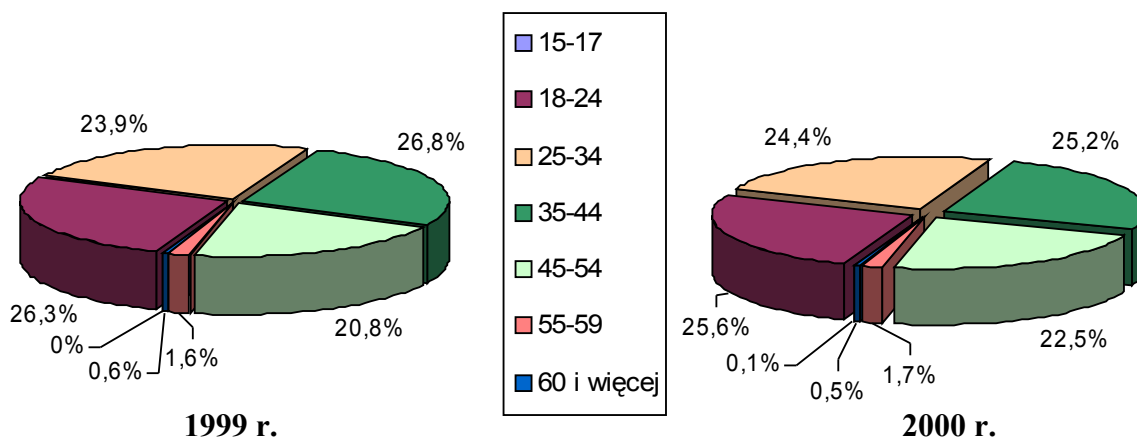
Liczba osób przyjeżdżających na zakupy waha się w granicach 1,5 tys. dziennie.

1.2.1. Rynek pracy.

W latach 1998 – 2000 rynek pracy powiatu legnickiego stymulowany był przez wiele czynników związanych z gospodarką rynkową oraz zasobami siły roboczej. Sytuację społeczno-gospodarczą powiatu kształtowały następujące zjawiska i tendencje:

- Liczba jednostek gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON wzrosła w porównaniu do roku 1998 o 18 w sektorze publicznym, oraz o 1734 w sektorze prywatnym. Wzrost o 18 podmiotów gospodarczych w sektorze publicznym w powiecie grodzkim wynika między innymi z obowiązku rejestracji:
 - 6 -ciu Filii Biblioteki Publicznej,
 - 4 Wspólnot Mieszkaniowych
 - gimnazjów powstałych na terenie miasta,
 - inspektoratów nadzoru budowlanego
- Spadek zatrudnienia zarówno w sektorze publicznym o 2 527 osób i w sektorze prywatnym o 3 055 w porównaniu do 1998 roku.
- Najwyższy spadek zatrudnienia wystąpił w sekcjach:
 - Transport, Gospodarka Magazynowa i Łączność – w sektorze publicznym,
 - Obsługa nieruchomości i firm – w sektorze publicznym,
 - Budownictwo – w sektorze prywatnym,
 - Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów mechanicznych – w sektorze publicznym i prywatnym,
 - Przemysł – w sektorze publicznym i prywatnym.

Rys. Struktura wieku osób bezrobotnych w latach 1999 i 2000

W powiecie legnickim poważnym problemem społecznym jest bezrobocie. Według stanu na koniec grudnia 2000 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Legnicy zarejestrowanych było 6 tys. osób poszukujących zatrudnienia. Stanowi to 24,7% czynnych zawodowo mieszkańców. Zarejestrowanych kobiet było 3 365, co stanowi 54,6 % ogółu. Bezrobocie rośnie systematycznie od roku 1988, a rekordowy pod tym względem był rok 1999. Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby w wieku od 35 do 44 lat (25,4%) następną grupę osoby w wieku od 18 do 24 lat.

Pod względem wykształcenia osób bezrobotnych, najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (38%) i podstawowym (35%). Najmniej jest osób z wyższym wykształceniem (1,1%), lecz udział procentowy tej ostatniej grupy w strukturze bezrobocia w ciągu półtora roku wzrósł o 0,4%.

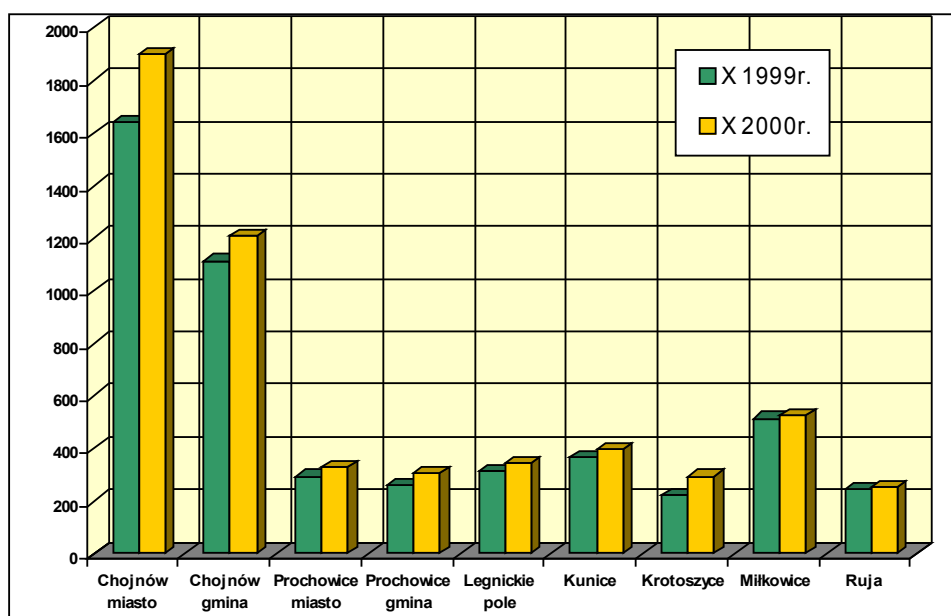
Pod względem czasu pozostawania bez pracy najliczniejszą grupę stanowią osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy (44,3%).

Dużą grupę bezrobotnych stanowią absolwenci różnego rodzaju szkół. Na koniec 2000 r. zarejestrowanych był 325 absolwentów, co stanowiło 5,1% ogółu bezrobotnych. Najwięcej jest absolwentów z wykształceniem średnim zawodowym i policealnym (45%), najmniej z wyższym (9%). W stosunku do roku 1999 wzrósł udział procentowy absolwentów z wykształceniem średnim zawodowym i policealnym (o 3,2%) oraz ogólnokształcącym (o 2,1%), spadł udział absolwentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym (o 6,5%).

Trudna sytuacja gospodarcza przedsiębiorców jest przyczyną ciągłego spadku ilości ofert pracy. W porównaniu do roku 1998 nastąpił spadek ilości ofert pracy o ok. 31% (w tym do pracy stałej o 33%, dla inwalidów o 40%, dla absolwentów o 33%).

Urząd Pracy prowadzi działania mające na celu stałe utrzymywanie kontaktów z pracodawcami lokalnego rynku pracy. W ewidencji pracodawców, którzy nawiązali współpracę w latach 1995 – 2000 widnieje 3 900 podmiotów gospodarczych. Do najbardziej chłonnych pod względem zatrudnienia należą branże:

- Handel
- Budownictwo
- Administracja publiczna
- Pozostałe związane z interesami
- Ochrona zdrowia i opieka socjalna

Rys. Liczba bezrobotnych w październiku 1999 i 2000 roku dla poszczególnych gmin powiatu.

1.2.2. Stan infrastruktury społecznej. Ochrona zdrowia, oświata, kultura i turystyka.

Ze względu na fakt, że miasto Legnica jest „centrum” ochrony zdrowia, na terenie powiatu legnickiego służba zdrowia jest słabo rozwinięta. Na obszarze powiatu są: 4 przychodnie rejonowe, 10 wiejskich ośrodków zdrowia, 8 aptek, a na terenie miasta Chojnowa zlokalizowana jest filia legnickiego Pogotowia Ratunkowego. Niestety jedyny na terenie powiatu szpital, znajdujący się w

Chojnowie we wrześniu 2000 roku został postawiony w stan likwidacji. Z tego względu mieszkańcy powiatu korzystają z lecznictwa zamkniętego i częściowo specjalistycznego w Legnicy oraz ościennych miastach Lubinie i Złotorzy i Wrocławiu. W Legnicy znajduje się oddział Dolnośląskiej Regionalnej Kasy Chorych, Szpital Wojewódzki im. Falkiewicza, Szpital Chirurgiczny oraz Zakład Opiekuńczo Pielęgnacyjny. Ponadto w Chojnowie cały czas funkcjonuje publiczna Przychodnia rejonowa, Laboratorium i Rentgen. Na terenie wszystkich gmin działają Gminne Ośrodki Zdrowia. W powiecie legnickim znajdują się także dwa duże domy pomocy społecznej: w Legnickim Polu oraz w Brenniku (gmina Ruja).

Na terenie powiatu istnieją placówki oświatowe podległe gminom i starostwu, nad którymi nadzór merytoryczny pełni Legnicki Oddział Zamiejscowy Kuratorium Oświaty we Wrocławiu.

Według stanu na dzień 1 stycznia 2001 roku w powiecie jest 39 szkół podstawowych, 9 gimnazjów oraz 3 zespoły szkół średnich i zasadniczych. Te ostatnie, do których zalicza się Zespół Szkół Rolniczych, Zespół Szkół Zawodowych i Liceum Ogólnokształcące zlokalizowane są w Chojnowie. W lutym 2001 roku Rada Powiatu podjęła uchwałę o utworzeniu z dniem 31 sierpnia 2001 roku jednego – Powiatowego Zespołu Szkół z siedzibą w Chojnowie. Wychowanie przedszkolne prowadzone jest przez 4 jednostki samorządu terytorialnego w 6 placówkach.

System opieki i pomocy społecznej realizowany jest przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatową Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną, 8 ośrodków pomocy społecznej (MOPS, GOPS), 2 Domy Pomocy Społecznej i 2 Domy Dziecka.

Na terenie powiatu działalność w zakresie kultury koncentruje się w miejskich i gminnych ośrodkach kultury. Większe imprezy kulturalne o charakterze ponadgminnym organizowane są w Legnicy. Starostwo wspiera działania na rzecz funkcjonowania Biblioteki Powiatowej w Legnicy oraz organizację imprez ponadregionalnych w ramach promocji powiatu. Wydarzenia składające się na krajobraz kulturalny powiatu cechuje różnorodność form i tematów. Są to między innymi „Międzynarodowe Plenery Plastyczne”, „Międzynarodowe Spotkania Etniczne”, „Młodzieżowy Plener Plastyczny” w Piotrowicach, „Święto Pieczonego Kurczaka” w Prochowicach, „Festiwal Pieśni Żeglarskiej” w Kunicach, „Śląski Konkurs Wypieku Ciast i Chleba” w Krotoszycach. Muzealnictwo powiatu reprezentują trzy muzea: Muzeum Regionalne w Chojnowie, Muzeum Bitwy w Legnickim Polu i Muzeum Bitwy nad Kaczawą 1813r. we wsi Dunino (gm.Krotoszyce). Zgromadzono w nich eksponaty związane z historią, kulturą artystyczną i materialną regionu. Upowszechnianie kultury prowadzone jest w oparciu o osiem jednostek budżetowych (MDK i GOK) oraz 18 bibliotek i 61 świetlic.

Powiat dysponuje bazą wszechstronnie służącą promocji sportu i rekreacji. W skład wchodzi 24 kluby sportowe (głównie zrzeszenia LZS) oraz 15 Uczniowskich Klubów Sportowych. Dominującą dyscypliną jest piłka nożna, której rozgrywki prowadzone są na poziomie ligi okręgowej. W punktacji łącznej powiatów w systemie sportu młodzieżowego w 1999 r. powiat legnicki sklasyfikowano na 320 miejscu. Infrastrukturę sportu i rekreacji tworzą 2 hale sportowe, 4 stadiony, 56 boisk, 2 otwarte baseny kąpielowe i 9 kortów tenisowych, z czego 3 są własnością prywatną.

Na terenie powiatu odbywają się znane w świecie sportowym i turystycznym imprezy i wydarzenia: Międzynarodowy Wyścig Kolarski „Szlakiem Grodów Piastowskich”, Mistrzostwa Polski „Masters” w kolarskich wyścigach przełajowych, wyścig kolarski „Po Ziemi Krotoszyckiej” oraz Międzynarodowy Biwak Historyczny na pamiątkę bitwy nad Kaczawą w 1813r.

Rozwój turystyki i agroturystyki ma duże możliwości rozwoju, zwłaszcza po uwzględnieniu włączenia powiatu w system dolnośląskich tras turystycznych. Do najważniejszych należą: fragment Europejskiego Szlaku Cystersów, ok. 150 km tras pieszo – rowerowych na 10 –ciu wyznaczonych i oznakowanych szlakach turystycznych, „Szlak Polskiej Miedzi”, „Szlak Wygasłych Wulkanów”, „Szlak Zabytków”, „Szlak nad Wałem Okmiańskim”, „Szlak Tatarów”, „Szlak bitwy 1241”, „Szlak nadodrzański”, „Szlak spacerowy”, „Szlak dookoła Legnicy”, „Szlak II Armii WP”. Przebiegają one przez miejscowości i tereny o największych walorach turystycznych. Powiat legnicki posiada również zagospodarowane ośrodki wypoczynku (Kunice, Jezierzany, Rokitki), motele (Legnickie Pole, Krzywa), campingi (Jezierzany, Kunice, Rokitki, Legnickie Pole – jedyny przy autostradzie A-4 camping z basenem kąpielowym).

Rejon powiatu legnickiego posiada wszelkie atuty konieczne do uznania go za atrakcyjny turystycznie. W Chojnowie już od 1989 r. prowadzony jest ośrodek polowań myśliwskich dla

obcokrajowców. Większość z jezior to raj dla wędkarzy, a kuligi, biegi myśliwskie oraz kursy jazdy konnej to specjalność stadniny koni Jaroszkówka niedaleko Chojnowa.

1.3. POTENCJAŁ TECHNICZNY.

1.3.1. Transport, łączność.

Powiat legnicki położony jest na skrzyżowaniu głównych szlaków komunikacyjnych województwa dolnośląskiego.

Bardzo istotne znaczenie dla powiatu ma transport drogowy. Przez powiat przebiega autostrada A-4 relacji Wrocław – Legnica – Chojnów – Berlin. Długość autostrady na terenie powiatu wynosi 32 km, na tej długości znajduje się 20 wiaduktów. Teren powiatu przecina także droga krajowa nr 3 łącząca południe kraju z portami w Szczecinie i Świnoujściu. Do dróg o znaczeniu wojewódzkim zaliczamy trasy: Lubin – Chojnów – Bolesławiec, Wrocław – Prochowice – Lubin, Chojnów – Chocianów - Przemków oraz Legnica – Złotoryja.

Na terenie powiatu znajduje się 375,7 km dróg powiatowych w tym o nawierzchni twardej 342,8 km, co stanowi 91% ogólnej sieci tych dróg. W ciągu dróg powiatowych znajdują się 63 mosty i 402 przepusty. W imieniu Zarządu Powiatu całą tą infrastrukturą zarządza Zarząd Dróg Powiatowych w Legnicy. Drogi powiatowe nie są dostosowane do obecnego ruchu, głównie średniego i ciężkiego. Niedostosowanie ich nawierzchni oraz praktyczny brak robót w zakresie modernizacji i odnowy nawierzchni spowodowały ich szybką degradację. Ogólny stan nawierzchni dróg powiatowych jest niezadowolający. Zły stan nawierzchni jest także spowodowany sposobem ich naprawy polegającym na ciągłym łataniu wybojów. Powierzchnie remontowe na poszczególnych drogach przekraczają nawet 20% całej powierzchni drogi.

Drogi lokalne (gminne) łączące małe miejscowości mają długość 277 km, z czego 171 km posiada nawierzchnię utwardzoną. W ciągach komunikacyjnych tych dróg jest 460 mostów i przepustów.

Komunikację drogową – zbiorową zapewnia Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej, które dociera praktycznie do wszystkich miejscowości na terenie powiatu. Dodatkowo we wschodniej części powiatu kursują autobusy Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego w Legnicy, łącząc m.in.: Krotoszyce, Kunice, Spaloną, Golanek Górna i Dolną, Prochowice, Pątnów Legnicki, Grzybiany oraz Szczytniki z siedzibą władz powiatowych. Transportem uzupełniającym są sprawnie funkcjonujące prywatne tzw. „busy”. Łączą one Legnicę i Chojnów z niektórymi miejscowościami powiatu.

Obecnie przez teren powiatu przebiega pięć linii kolejowych. Głównym węzłem kolejowym jest Chojnów posiadający połączenie z większymi miastami województwa (Wrocław, Legnica, Bolesławiec, Oleśnica, Zgorzelec) oraz kraju (Warszawa, Łódź, Katowice, Kraków). W Miłkowicach znajduje się jedna z największych w regionie bocznic wagonów towarowych. Ogółem na terenie powiatu czynnych jest jedenaście stacji kolejowych.

Najważniejsze szlaki kolejowe to:

- Linia Malczyce - Szczedrzykowice – Jaśkowice Legnickie – Legnica – Miłkowice ; linia dwutorowa zelektryfikowana. W okolicach Szczedrzykowic i Jaśkowic szlak jest zagrożony podmyciem i zatopieniem. Realizowane są przewozy TSP.
- Linia Legnica - Rzeszotary – Raszówka; linia jednotorowa, zelektryfikowana, realizowane przewozy TSP.
- Linia Piekary Wlk. – Miłkowice; „obwodnica”, linia przeznaczona wyłącznie dla pociągów towarowych i TSP; linia dwutorowa i zelektryfikowana.
- Linia Jawor – Legnica; linia jednotorowa i częściowo zelektryfikowana, nie wykorzystywana do przewozu TSP.
- Linia Legnica – Pawłowice – Wilczyce; linia jednotorowa, zelektryfikowana, na całej długości zagrożona podmyciem i zatopieniem.
- Linia Legnica – Prochowice; linia jednotorowa, nie zelektryfikowana, w chwili obecnej ruch jest wstrzymany.

Bliskość linii kolejowych i lotniska w Krzywej (drugie jest w Legnicy) stwarza warunki dla funkcjonowania baz przeładunkowych, składów i hurtowni oraz zakładów produkcyjnych. Przez teren powiatu przebiega korytarz lotniczy o szerokości ok. 20 km, biegnący z kierunku pn –wschód na pd – zachód. Korytarz mieści się między liniami: Rogów Legnicki – Spalona – Piątница – Białka oraz Postolice – Mierzyce – Piotrowice – Pomocne.

Na terenie powiatu legnickiego znajduje się 13 urzędów pocztowych, z czego dwa są w Chojnowie, jeden w Prochowicach, a dziesięć na terenie wiejskim. Jeden urząd pocztowy przypada średnio na 4 180 osób, gdy dla porównania na terenie Legnicy jest to 6 431 osób.

W latach 90-tych wybudowano w Legnicy nową centralę telefoniczną i od tego czasu liczba abonentów znacznie wzrosła. W powiecie jest to ok. 10 000 abonentów telefonii stacjonarnej.

1.3.2. Infrastruktura techniczna i budownictwo.

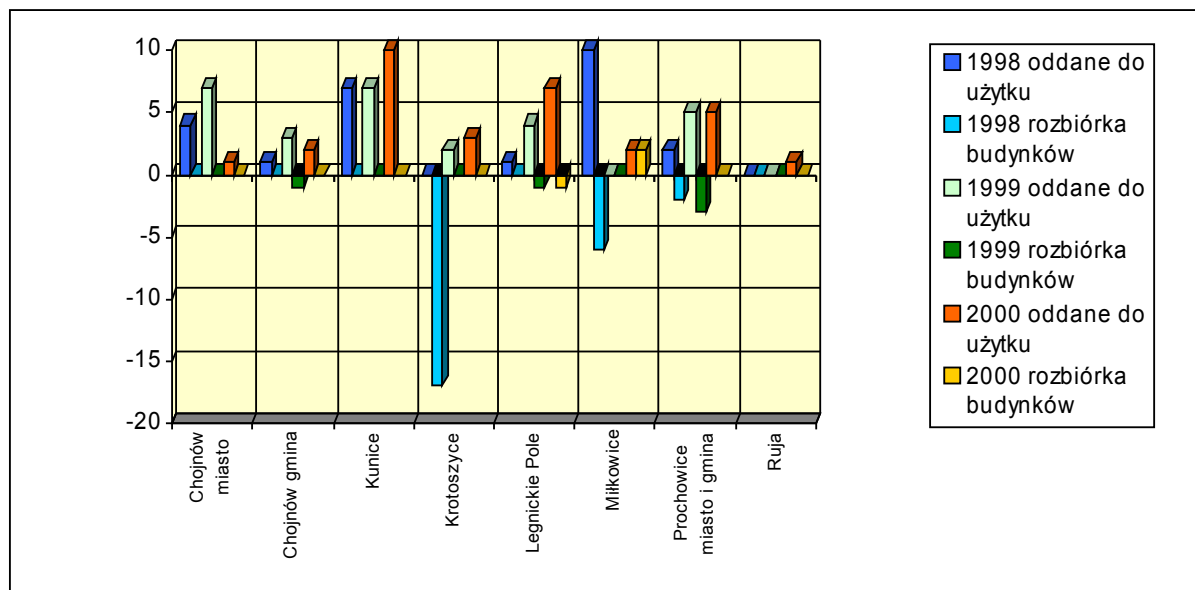
Znaczący wpływ na funkcjonowanie powiatu ma stan infrastruktury technicznej czyli: wodociągi, kanalizacja, sieć gazowa i elektroenergetyczna. Na terenie powiatu legnickiego w pełni zgazyfikowane jest jedynie miasto Chojnów a pozostałe gminy oraz Prochowice znajdują się na różnym etapie procesu gazyfikowania. W Chojnowie jest 34,7 km sieci rozdzielczej, a gaz dociera do 4 499 mieszkań, co stanowi 95% ogółu. Dobrze wygląda sytuacja jeżeli chodzi o wodociągi i kanalizację. W Chojnowie sieć wodociągowa mierzy ponad 23 km, w Prochowicach prawie 18 km, daje to adekwatnie 93,5% mieszkańców Chojnowa oraz 92,5% mieszkańców Prochowic. Sieć kanalizacyjna mierzy 21,7 km w Chojnowie, w Prochowicach natomiast 12,1 km.

Na terenie powiatu legnickiego jest 15 557 mieszkań, co stanowi 1,7% wszystkich mieszkań województwa dolnośląskiego. Największą ilość mieszkań posiada miasto Chojnów (4 736), najmniejszą – Ruja (791). Łączna ilość izb we wszystkich mieszkaniach to ok. 60 518. Na jedno mieszkanie przypada średnio 3,43 osoby, jest to wynik wyższy od średniej województwa dolnośląskiego, która wynosi – 3,17. Wielkość przeciętnego mieszkania w powiecie to 71,7 m² i należy do największych na Dolnym Śląsku. Ilość osób przypadających na jedną izbę wynosi dla powiatu legnickiego 0,88, a dla województwa 0,91.

Lp.	Gmina	Stan istniejący w %				
		woda	kanalizacja	gaz	telefony	energia elektryczna
1.	Miasto Chojnów	93,5	90	99	100	100
2.	Miasto i Gmina Prochowice	100	23,7	8,3	75	100
3.	Gmina Chojnów	62,9	8,7	4,8	85	100
4.	Krotoszyce	59	43	35,7	100	100
5.	Kunice	100	100	100	92,8	100
6.	Legnickie Pole	86,6	31,3	0	100	100
7.	Miłkowice	100	21,4	0	100	100
8.	Ruja	91	0	0	72	100

Tab. Zbiorecze zestawienie stanu realizacji infrastruktury technicznej w roku 2001.

Największą dynamikę rozwoju budownictwa mieszkaniowego posiada Gmina Kunice. Miejscowości takie jak Kunice, Spalona, Ziemnice, Grzybiany, zlokalizowane na terenie gminy Kunice są położone nie tylko w pobliżu Legnicy, ale posiadają także korzystne połączenie komunikacyjne z Wrocławiem (droga krajowa Legnica – Wrocław nr 94). Niemal zerową dynamikę rozwoju wykazują gminy Krotoszyce i Ruja. Podobnie gmina Miłkowice ma bardzo niski przyrost budynków mieszkalnych – w latach 1999 i 2000 łącznie 2 obiekty mieszkalne.

Rys. Zestawienie obiektów budowlanych oddanych do użytku oraz ich ubytki w gminach powiatu legnickiego w latach 1998 – 2000.

1.4. STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO I JEGO OCHRONA.

Powiat legnicki leży na styku równinnych terenów Niziny Śląskiej i obszarów górzystych Pogórza Kaczawskiego charakteryzującego się wulkanicznym rodowodem. Położenie geograficzne i szata roślinna tego terenu obdarowały go znaczącymi walorami przyrodniczymi. W celu ocalenia wszelkich osobliwości przyrody stworzono na terenie powiatu różne formy ich ochrony.

1. Rezerwaty przyrody

- „Torfowisko Kunickie” – w jego skład wchodzi obszary leśne i zabagnione. Obszar ten o powierzchni 11,83 ha odznacza się dużą różnorodnością zespołów roślinnych (21 zespołów),
- Rezerwat „Brekinia” – jest to niewielki las (2,28 ha), tworzony przez gatunki takie jak: dąb, lipa, grab. Najcenniejszym elementem są tu połacie konwalii majowej, którym towarzyszy kokoryczka wielokwiatowa.

2. Obszary chronionego krajobrazu.

- „Dolina Czarnej Wody” – obszar ten jest w znaczącym stopniu pokryty kompleksami leśnymi (las mieszany). Dominują tu płaskie, rozległe dna licznych dolin, w których rozwinął się złożony system hydrograficzny wód powierzchniowych, z główną rzeką – Czarną wodą i jej dopływami. Cechą charakterystyczną jest duża ilość małych potoków, kanałów, rowów odwadniających, często podmokłe lub zabagnione fragmenty dolin. Powierzchnia obszaru wynosi 5 165 ha.
- „Dolina Odry” – jest to dolina o powierzchni 1270 ha, będąca pozostałością pierwotnego brzegu rzeki w postaci resztek meandrów w podmokłej dolinie (staro rzecze). Zachowały się tu fragmenty naturalnych lasów łęgowych, drzewostanu dębowo - grabowego. Występuje tu bogata fauna: czapla siwa, bocian czarny, kania rdzawa i czarna pustułka.

3. Pomniki przyrody:

W powiecie legnickim indywidualną ochroną objęto 63 drzewa w tym: 53 pojedyncze drzewa i 10 grup drzew. Do najciekawszych pomników przyrody należą: dwa dęby w Piotrowicach (gm. Chojnów) o obwodzie 550 i 760 cm, wieku 400 i 550 lat oraz dąb w Konradówce nad rzeką Skorą w gm. Chojnów o obwodzie 580 cm i wieku ok. 350 lat.

Lp.	Gmina	Liczba pomników przyrody (drzewa)
1.	Chojnów miasto	4
2.	Chojnów	36
3.	Krotoszyce	9
4.	Kunice	1
5.	Legnickie Pole	1
6.	Miłkowice	5
7.	Ruja	7
	RAZEM:	63

Tab. Liczba pomników przyrody w powiecie legnickim.

4. Użytki ekologiczne:

- „Torfowisko Szczytniki” – zajmuje powierzchnię 6,73 ha. Jest to torfowisko wykazujące duże wahania wód, znajduje się tu bogate zbiorowisko roślinności bagiennej i torfowisk przejściowych w tym bardzo rzadko występująca na Śląsku turzycza. Jest to miejsce rozrodu płazów (żaby trawnej, żaby zielonej, kumaka nizinnego), miejsce egzystencji zaskrońca, łęgowisko perkozów, wodników, łysek, kaczek krzyżówek, sporadycznie łęgowych głowianek i błotnika stawowego oraz miejsce żerowania bociana czarnego.
- Torfowisko w okolicach Miłkowic – 1,67 ha. Jest to śródpolne jezioro otoczone szeroka strefą trzciny. Charakterystyczna dla tego zbiornika jest duża ilość grążela żółtego.
- Korytarz ekologiczny Mierzowice - 155,25 ha. Obejmuje tereny leśne i fragmenty łąk leżące wzdłuż niewielkiego ciek. Występuje tu 15 gatunków roślin chronionych w tym 8 gatunków ściśle chronionych.

Na terenie powiatu znajduje się 38 parków zabytkowych. Stanowią one nie tylko ciekawy element krajobrazu, ale spełniają także następujące funkcje:

- Ekologiczną - korzystny wpływ na klimat, biocenozę i krajobraz,
- Społeczną - miejsce wypoczynku ludności oraz element estetyczny,
- Naukową – obiekt badań botaników i historyków.

Ogólna powierzchnia lasów i gruntów leśnych na terenie powiatu wzrosła od roku 1997 o 466 ha czyli o ok. 3,94%. Średnia lesistość powiatu, liczona jako odsetek powierzchni lasów i gruntów leśnych do ogólnej powierzchni powiatu wynosi 15,9%. Należy dodać, że średnia dla województwa wynosi 28,7%. Lasy w gminach powiatu są rozmieszczone nierównomiernie. Do najbardziej zalesionych gmin należą Prochowice (32,9%), Chojnów (20,5%) i Kunice (17,5%), natomiast do gmin o najniższym współczynniku lesistości zaliczamy Legnickie Pole (2,8%) i Ruja (3,3%). Są to gminy o najwyższym współczynniku waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej i najlepszych glebach.

Pod względem wieku dominują drzewostany w II klasie wiekowej (21-40 lat) stanowiąc 26,8%. Drzewostany w I klasie wiekowej (1-20 lat) zajmują 17,1% powierzchni, w klasie III (41-60 lat) – 18,8 % , klasa IV (61-80 lat) stanowi 15,9%, klasa V i wyższe (81 lat i więcej) łącznie stanowią 19,4%.

Pod względem składu gatunkowego drzewostanu, przeważają bory sosnowo-dębowe i sosnowe. Na 100% powierzchni lasów przypada w przybliżeniu następujący skład gatunkowy:

- sosna i modrzew 71,3 % powierzchni lasów
- świerk 3,7 %
- dąb, jesion, klon, jawor i wiąz 12,05 %
- buk 0,3 %

- grab 0,1 %
- brzoza i robinia akacjowa 8,5 %
- olcha 3,1%
- osika, lipa i wierzba 0,6 %
- topola 0,4 %

Stan czystości wód podziemnych ocenia się jako dobry. Niestety przeważającą ilość wód powierzchniowych płynących, cechuje jakość nie odpowiadająca normom. Przez teren powiatu przepływają takie rzeki jak: Kaczawa, Cicha Woda, Czarna Woda, Skora, Wierzbiak i Nysa Szalona. W stosunku do roku 1998, jedynie ogólny stan wód Nysy Szalanej uległ poprawie.

Pomimo niekorzystnej jakości wód powierzchniowych na terenie powiatu, główne ujęcie wody pitnej opiera się właśnie na wodzie powierzchniowej. Ujęcie to zlokalizowane jest w Przybzkowie (m. Legnica) i wykorzystuje wodę z rzeki Kaczawy. Jest to nowoczesny Zakład Uzdatniania Wody, który zapewnia oczyszczenie jej do poziomu obowiązujących norm.

Walory przyrodnicze terenu podnosi także zespół jezior morenowych zwanych Pojezierzem Legnickim. Zaliczyć tu możemy: Jezioro Kunickie, Koskowickie, Jaśkowickie, Jezierzany, Jakuszów, Rokitki. Część tych zbiorników już w chwili obecnej jest wykorzystana pod funkcje rekreacyjne, część natomiast pozostawiona w formie naturalnej jest rajem dla wędkarzy oraz ornitologów.

Na terenie powiatu znajduje się 10 legalnych wysypisk odpadów komunalnych stałych o łącznej powierzchni składowania 1 054,69 m³. Unieszkodliwianie odpadów przemysłowych w powiecie prowadzone jest na niewielką skalę i odbywa się głównie w instalacjach przemysłowych pracujących na potrzeby tych zakładów. Wolny rynek usług w tym zakresie dopiero powstaje.

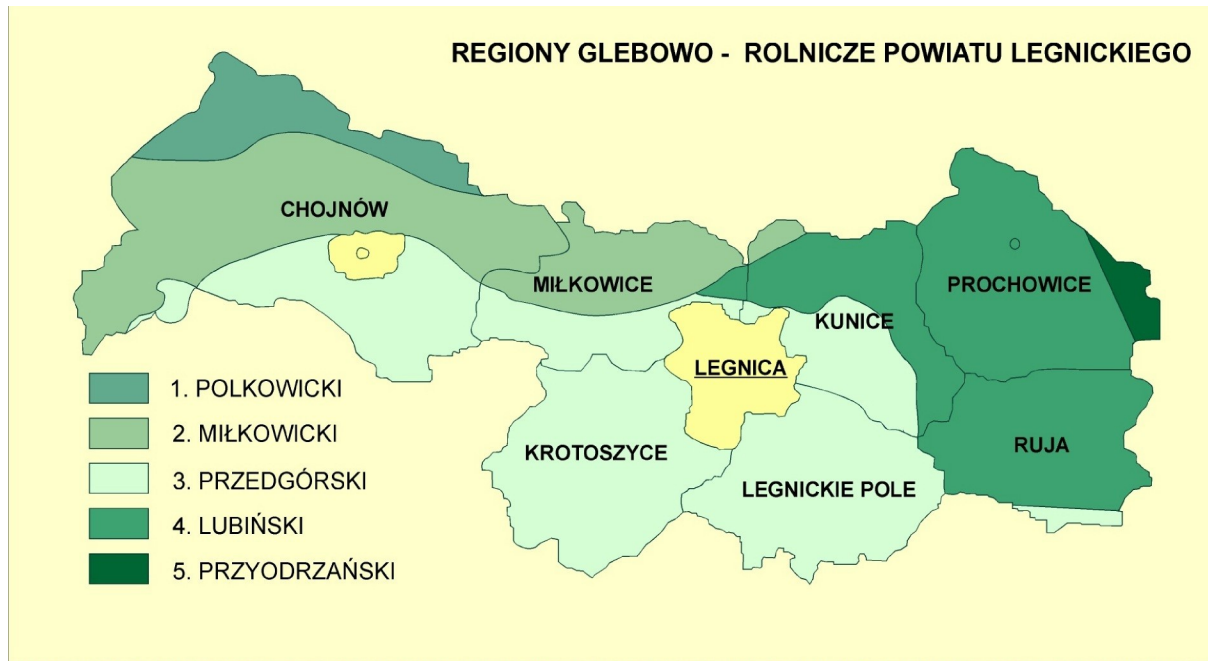
Ciepły klimat i długi okres wegetacyjny mają korzystny wpływ na środowisko, Okres zielony trwa dłużej niż w innych rejonach kraju, z czego teren dzisiejszego powiatu znany był już w czasach przedwojennych.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość
1.	Średnia roczna temperatura dobowa	7-8°C (-18,7° - + 37,2°C)
2.	Średnie zachmurzenie (w skali 0-8)	5,6
3.	Średnia ilość dni pogodnych	44,5%
4.	Średnia roczna ilość opadów	512,2mm
5.	Średnia prędkość wiatru	3,9m/s
6.	Długość okresu zimowego	60 dni
7.	Długość okresu bez mrozów	310 dni

Tab. Ważniejsze wskaźniki klimatyczne charakterystyczne dla powiatu legnickiego.

Powiat legnicki jest obszarem typowo rolniczym. Dużymi atutami sprzyjającymi rozwojowi rolnictwa są : łagodny klimat, urodzajne gleby oraz długi okres wegetacji roślin. Powiat zajmują piątą pozycję w województwie pod względem udziału użytków rolnych w powierzchni ogólnej. Stanowią one aż 72,5%, czyli 55 631 ha. Wyprzedzają go jedynie powiaty: strzeliński (83,0%), średzki (77,3%), świdnicki (73,1%), oraz wrocławski (75,0%). Inne powiaty województwa znajdują się w znacznie

gorszej sytuacji, np. w powiecie polkowickim użytki rolne stanowią 52,1% ogółu obszaru, a w lubińskim 58,1%.

Na terenie powiatu w oparciu o analizę środowiska przyrodniczego, pod kątem jego przydatności dla racjonalnego rozwoju produkcji polowej jej intensywności wydzielono - 5 regionów glebowo rolniczych. Jako główny czynnik, decydujący o przyrodniczych warunkach produkcji rolnej została uwzględniona - gleba.

1. Region Polkowicki:

- obejmuje północną część gminy Chojnów, obręb wsi Stary Łom, Biskupin, Czernikowice i Rokitki. Przeważają tu gleby kompleksów: żytniego słabego i żytniego bardzo słabego z niewielkim udziałem żytniego dobrego. Występują tu wyłącznie utwory piaskowe, na których powstały gleby brunatne i murszowe. Użytki zielone stanowią ponad 25% UR.

2. Region Miłkowicki:

- obejmuje środkowy pas gminy Chojnów, północną część gminy Miłkowice oraz obręb wsi Miłogostowice w gminie Kunice. Przeważają tu gleby kompleksów : żytni dobry (40% gruntów ornych) z dużym udziałem gleb kompleksu żytni słaby i mniejszym udziałem gleb kompleksu żytni bardzo dobry i żytni bardzo słaby. Występują tu gleby piaskowe, brunatne pseudobielicowe oraz płytkie gliny lekkie pylaste, względnie pyły zwałowe na piaskach i żwirach. Użytki zielone stanowią tu ponad 20% UR.

3. Region Przedgórski:

- obejmuje południową część gminy Chojnów i Miłkowice, południowo zachodnią część gminy Kunice, całą gminę Krotoszyce i Legnickie Pole oraz obręb wsi Janowice i Usza w Gminie Ruja, leżących w obrębie Niziny Śląskiej. Występują tu głównie gleby kompleksów pszennych. Są to gleby wytworzone na utworach pyłowych, na których powstały gleby brunatne i pseudobielicowe. Nieduże powierzchnie zajmują mady i czarne ziemie. Użytki zielone zajmują tu ponad 10% UR.

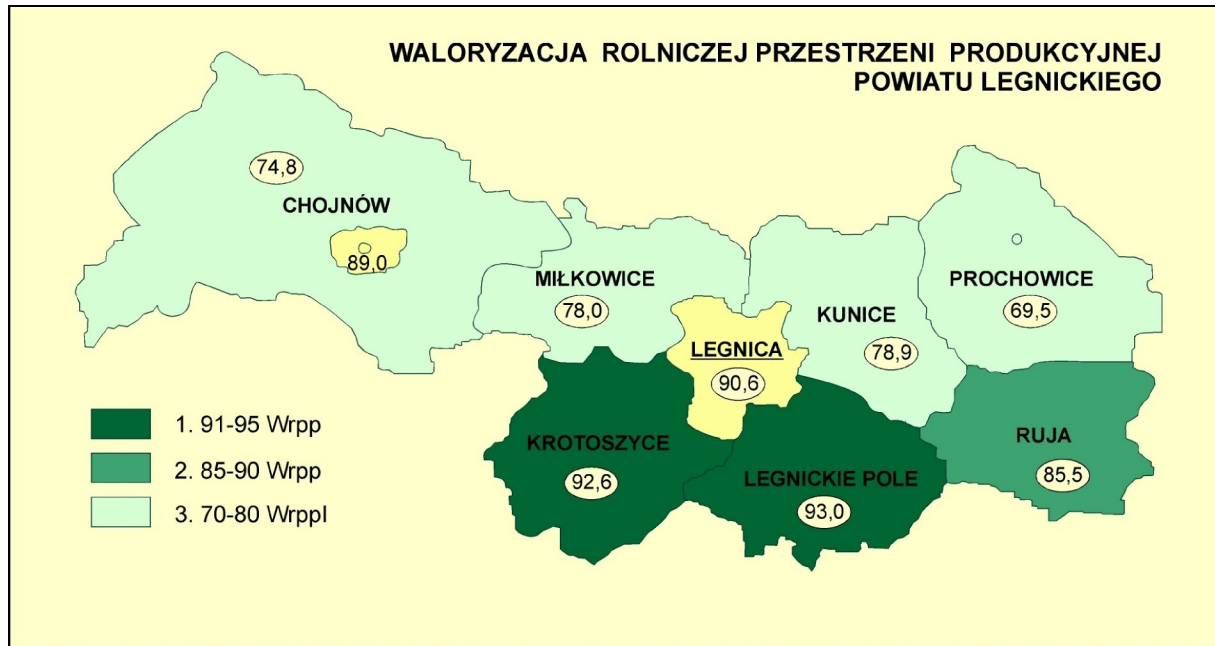
4. Region Lubiński:

- jego południową część stanowi gmina Prochowice i Ruja oraz północno - wschodnia część gminy Kunice. Występują tu gleby kompleksów: pszenny dobry oraz żytni bardzo dobry, wytworzone z glin zwałowych. Region ten niewiele różni się od

regionu podgórskiego, a wydzielony został ze względu na różnicę w pochodzeniu i żyzności gleb. Ilość Użytków zielonych jest tu mała i wynosi ok. 10% UR.

5. Region Przyodrzański:

- jest to region doliny Odry. Występują tu gleby kompleksów: pszenno dobry oraz zbożowo pastewny mocny i zbożowo pastewny słaby. Są to mady ciężkie, przeważnie głębokie na piaskach lub całkowite. Są to gleby ciężkie do uprawy, zalewne, dają jednak wysokie plony roślin pastewnych, a w latach o korzystnym rozkładzie opadów – również zbóż i okopowych. Charakterystyczna dla regionu jest duża ilość użytków zielonych wynosząca ponad 25% UR.

Analiza poszczególnych czynników środowiska nie pozwala na obiektywną ocenę warunków przyrodniczych i możliwości produkcyjnych poszczególnych regionów czy jednostek administracyjnych. Proces nazywany waloryzacją (suma wyników poszczególnych analiz) wykazuje, że kolejne gminy charakteryzują się dużym zróżnicowaniem pod względem warunków przyrodniczych sprzyjających produkcji rolnej. Najlepsze warunki dla rozwoju rolnictwa w powiecie legnickim posiadają gminy: Legnickie Pole, Krotoszyce i Ruja.

1.5. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I JEGO OCHRONA.

Uzupełnieniem walorów przyrodniczych jest dziedzictwo kulturowe, występowanie parków podworskich i pałacowych, zabytkowych cmentarzy, kościołów, krzyży oraz zadrzewień. Zabytki architektury, pałace i zamki oraz pozostałe obiekty kultury określają historyczną przeszłość regionu. Każda z gmin wchodzących w skład powiatu legnickiego, może poszczycić się długą listą obiektów zabytkowych oraz o wybitnych walorach kulturowych.

- **Chojnów**

Miasto posiada średniowieczny układ urbanistyczny. Zachowały się fragmenty murów obronnych z XVI w. oraz baszta tkaczy z końca XIV w. Do najciekawszych obiektów zaliczają się gotycki kościół p.w. Św. Piotra i Pawła (dawniej NMP) z przełomu XIV i XV wieku z potężną wieżą i cennym barokowym ołtarzem. Po Chojnowkim zamku nie zostało wiele, w chwili obecnej znajduje się tu Muzeum Regionalne. Początki zamku datuje się na II połowę XIII w.

Na terenie Gminy Chojnów znajdują się liczne obiekty o znaczeniu kulturowym m.in.: wiatrak holenderski z XVII w., kościoły p.w.: św. Anny w Osetnicy z XV w., św. Antoniego w Niedźwiedzicach, św. Jana Chrzciciela w Starym Łomie. W Pątnowie znajdują się ruiny klasycystycznego pałacu, a w Rokitkach ruiny zamku i grodziska stożkowate z XIII w.

- **Krotoszyce**

Na terenie gminy znajdują się zespoły pałacowo-parkowe w Czerwonym Kościele, Krajowie, Janowicach, Krotoszycach i Warmątowicach. Znacząca część tych pamiątek przeszłości pochodzi z okresu kampanii napoleońskiej, zwłaszcza bitwy nad Kaczawą w 1813 roku oraz zakonem cystersów. Zakon ten posiadał liczne tereny koło Winnicy, przez teren ten biegnie dziś Europejski Szlak Cystersów.

- **Legnickie Pole**

Większość pozostałości dawnych dziejów wiąże się tu ściśle z Bitwą pod Legnicą w roku 1241. Pamiątki związane z tym wydarzeniem można podziwiać w Muzeum Bitwy Legnickiej stworzonym w dawnej świątyni z XII/XIV w. Nie można jednak ominąć Kościoła św. Jadwigi z lat 1727 – 33 który jest wybitnym dziełem architektury barokowej. Kościół posiada zabytkowa ambona, chrzcielnicę oraz liczne bogate freski.

- **Kunice**

Oprócz walorów przyrodniczych związanych z jeziorem Kunickim, rejon ten obfituje także w wiele cennych kulturowo obiektów. Są to kościoły (Grzybiany, Rosochata, Spalona i Bieniowice) i parki pałacowe (Pątnów Legnicki, Szczytniki n/Kaczawą, Rosochata, Kunice).

- **Miłkowice**

Na trasie Miłkowice – Legnica napotkać można krzyże pokutne (łącznie 11 obiektów), wywodzące się ze średniowiecza. Do ciekawszych zabytków zaliczyć można pałace (Jakuszów, Kochlice) i kościoły (Rzeszotary, Studnica, Ulesie), a przede wszystkim pomnik z 1664 r. w Ulesiu zwany „kolumną łez”.

- **Prochowice**

Największą wartość posiada częściowo zrujnowany zamek z przełomu XIII i XIV w. W przyzamkowym parku ze śladami fos znajdują się takie pomniki przyrody jak: platan klonolistny, dęby szypułkowe i olsza czarna. Do pozostałych wartych zainteresowania obiektów zaliczają się: renesansowa kamienica sprzed 1588 r. znajdująca się w Rynku, Ratusz i kościół św. Andrzeja, a także kościoły w: Golance Dolnej, Kawicach i Kwiatkowicach. Na terenie gminy (Szczedrzykowice i Rogów) znajdują się zespoły pałacowo – parkowe, przy tym w Szczedrzykowicach zachowany jest pałac z XIX w. Przez gminę przebiega również Szlak Cystersów.

- **Ruja**

Najpiękniejszym zabytkiem na terenie gminy jest zespół pałacowo – parkowo - folwarczny z 1889 r. w Brenniku. Jest to monumentalna budowla w stylu eklektycznym. Zespół został niedawno odnowiony. Wśród obiektów sakralnych wyróżniają się: kościół p.w. Św. Łukasza w Rui oraz Męki Pańskiej w Tyńcu Legnickim, (przed tym ostatnim stoi kamienny krzyż pokutny).

Większość miejscowości na terenie powiatu może się poszczycić rodowodem z okresu średniowiecza. Ślady minionej cywilizacji gdzieś tam zachowały się dla potomności, ale przeważnie spotykamy tylko szczątki, które w miarę możliwości są badane i analizowane przez odpowiednie i wyspecjalizowane służby. Obszary, w których udokumentowano historyczne znaleziska to tzw. obszary lub stanowiska archeologiczne. Na terenie powiatu znajduje się ich bardzo wiele, dla przykładu w gminie Ruja – 146 stanowisk, Legnickie Pole ponad 100 stanowisk. Wymienione w wykazie stanowiska archeologiczne podlegają ochronie jako dobra kultury, w związku z tym wszelkie prace ziemne w obrębie wymienionych stanowisk mogą być prowadzone po uzyskaniu zgody Wojewódzkiego Oddziału Służby Ochrony Zabytków we Wrocławiu, Oddział Zamiejscowy w Legnicy.

1.6. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA.

Powiat legnicki położony jest w granicach Legnicko – Głogowskiego Okręgu Miedziowego. Na terenie powiatu zlokalizowanych jest 3328 podmiotów gospodarczych. Taki potencjał stanowi 0,11% w skali kraju i 1,36% w skali województwa. W skali Województwa Dolnośląskiego powiat znajduje się na 16 miejscu. Wiele z tych zakładów szczególnie zajmujących się przetwórstwem, wymaga szybkiej modernizacji w celu osiągnięcia norm produkcyjnych wymaganych przez Unię Europejską.

Dominującą pozycję na terenie powiatu zajmuje Chojnów, mimo że wykazuje on pewien zastój od czasu transformacji społeczno - przemysłowych w latach 90-tych. Funkcjonują tu zakłady przemysłowe zarówno o długoletniej tradycji jak i nowe jednostki gospodarcze. Produkuje się przede wszystkim maszyny rolnicze, akcesoria dla przemysłu mięsnego i wędliniarskiego. Dobrze rozwinięty jest przemysł spożywczy, skórzany i odzieżowy. Na terenie Gminy Chojnów występuje największa w kraju koncentracja firm zajmujących się sprzedażą i dzierżawą maszyn oraz ciężkiego sprzętu specjalistycznego. Drugi ośrodek to Prochowice, skupiające przetwórstwo rolno-spożywcze (młyn, ubojnie drobiu i przetwórstwo, wytwórnia pasz, browar, wytwórnia makaronów), szycie konfekcji skórzanej (3 zakłady), produkcja betonowych elementów budowlanych, produkcja opakowań papierniczych, zakład usług budowlanych i instalacyjnych, tartak. W ostatnich latach nastąpił pewien rozwój gospodarczy w mniejszych miejscowościach powiatu. We wsi Rzeszotary (gm. Miłkowice) zainwestowała znana firma branży motoryzacyjnej „Opel”, powstał tam salon sprzedaży samochodów wraz ze stacją serwisową. W tej samej miejscowości powstała także nowoczesna stacja paliw „Dex”. Na terenie gminy Kunice zlokalizowane są złoża kruszywa naturalnego, glin i ilów, które wydobywa się koło Pątnowa Legnickiego, Spalonej Szczytnik Małych i Kunic. Na terenie Miasta Prochowice znajdują się złoża gliny.

Do rozwoju gospodarczego i społecznego nie wystarczy tylko analiza wskaźników gospodarczych i demograficznych.. Konieczne jest wytworzenie lokalnej kultury obywatelskiej, sprzyjającej gromadzeniu się kapitału społecznego. Rozwój powiatu jest uzależniony od rozwoju poszczególnych gmin, a za tym stoi umiejętność posługiwania się instrumentami lokalnej demokracji i gospodarki rynkowej. Tak np. dla gminy Krotoszyce została uchwalona Strategia Rozwoju Społeczno Gospodarczego. Nad jej wszechstronnym rozwojem i promocją czuwa Towarzystwo Przyjaciół Gminy Krotoszyce.

Powiat legnicki jest obszarem typowo rolniczym. Wynika to z korzystnych uwarunkowań glebowych i klimatycznych. W związku z powyższym znaczącą gałęzią działalności gospodarczej jest działalność rolnicza. Gałąź ta jest bardzo istotna z uwagi na fakt, że powierzchnia powiatu legnickiego w 72,5 % składa się z użytków rolnych, w tym 59,47% stanowią grunty orne, 12,68% łąki i pastwiska trwałe, natomiast sady - 0,39%.

Lp.	Gmina	Ogółem	Sektor		Rodzaje działalności				
			publiczny	prywatny	produkcja	budowlana	handel naprawy	transport składowan.	pozostałe
1.	Chojnów miasto	1061	29	1032	112	94	471	62	322
2.	Prochowice	561	14	547	76	45	192	58	190
3.	Chojnów gmina	479	22	457	62	37	167	31	182
4.	Krotoszyce	147	6	141	14	11	47	18	57
5.	Kunice	323	11	312	49	32	94	34	114
6.	Legnickie Pole	273	13	260	41	27	90	22	93
7.	Miłkowice	390	11	379	54	31	133	33	139
8.	Ruja	94	7	87	12	10	30	12	30
	RAZEM - cały powiat	3328	113	3215	420	287	1224	270	1127

Tab. Podmioty gospodarcze zlokalizowane na terenie powiatu legnickiego zarejestrowane w systemie REGON.

W powiecie legnickim jest 5 056 indywidualnych gospodarstw rolnych, co stanowi 5,5% wszystkich gospodarstw Dolnego Śląska. Średnia wielkość gospodarstwa w powiecie legnickim

wynosi 15,4 ha, dla porównania przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego w Polsce wynosi –7,8 ha, w regionie dolnośląskim – 9,6 ha. Dominują gospodarstwa małe w przedziale 1-5 ha, jest ich 2 106 (42%), w przedziale 5-10 ha znajduje się 1278 (25%), a wielkości 10-20 ha jest 1043 (20%). Najmniej jest dużych gospodarstw powyżej 50 ha –199, co stanowi 3,9%. Największe gospodarstwa są w gminie Kunice –19,3 ha i Prochowice – 18,5 ha, najmniejsze w gminie Miłkowice – 11,3 ha.

Na terenie powiatu najczęściej sieje się pszenicy, która stanowi prawie 42% powierzchni zasiewów. Duży udział w zasiewach ma jęczmień –14%, a kolejne pozycje zajmuje rzepak – ok. 11%, buraki cukrowe – 7,5%, żyto – 6% oraz ziemniaki – ok. 5,5%.

W działalności rolniczej znaczącą pozycję zajmuje produkcja zwierzęca. W powiecie jest 6 wielkostadnych obór bydła mlecznego należących do dzierżawców mienia po byłych PGR. Stanowią one podstawową bazę produkcji mleka. Rynek mleczny obsługują duże firmy przetwórstwa mlecznego m.in. Danon. Na terenie powiatu utrzymywane są również stada trzody chlewnej (średni dzienny przyrost tuczników wynosi ok. 700g. W gminie Prochowice szeroko rozwinięta jest produkcja żywca drobiowego i jaj konsumpcyjnych.

W powiecie legnickim wysoko towarowe gospodarstwa stanowią zaledwie 6% tj. 351 gospodarstw. Prowadzą one produkcję roślinną i zwierzęcą na dobrym i bardzo dobrym poziomie. Pozostali rolnicy gospodarujący na 61% powierzchni użytków rolnych powiatu, produkują na potrzeby własne a jedynie nadwyżki przeznaczają na rynek. Tak prowadzona produkcja jest bardzo zróżnicowana pod względem jakości i asortymentu. Wiąże się to także z trudnościami zbytu małych i niejednorodnych partii towarów.

Lp.	Gmina	bydło	trzoda	zboża	razem
1.	Chojnów	11	23	67	101
2.	Ruja	5	3	42	50
3.	Legnickie Pole	6	10	7	32
4.	Miłkowice	2	12	16	30
5.	Kunice	4	9	9	22
6.	Krotoszyce	9	4	30	43
7.	Prochowice	13	22	47	82
	OGÓLEM	50	83	218	351

Tab. Gospodarstwa wysokotowarowe w powiecie legnickim.

Sprzedż mięsa i mleka w przeliczeniu na jednego mieszkańca powiatu jest większa niż średnie spożycie w kraju. Niestety powiat wykazuje brak zakładów przetwórstwa rolnego, w związku z tą sytuacją produkcja jest przerabiana poza terenem powiatu i powraca już w postaci gotowych wyrobów markowanych przez zakłady spoza powiatu a nawet województwa. Sytuacja ta wpływa bezpośrednio na poziom bezrobocia w powiecie. Sytuacja taka występuje w sektorze upraw warzyw i owoców. Brak przetwórci owocowo-warzywnych oraz przechowalni i chłodni nie sprzyja rozwojowi upraw (warzywa i rośliny strączkowe stanowią tylko 2% zasiewów). Rynek roślin przemysłowych funkcjonuje tylko w oparciu o umowy kontraktacyjne. W procesie przetwórstwa mięsnego – istnieje szereg drobnych ubojni i przetwórci zapewniających skup i przerób produktów zwierzęcych. Na rynku zbożowym istnieje 5 podmiotów o dużych możliwościach skupowych i szereg drobnych skupujących na potrzeby własne. Zapewniają one skup całej produkcji zbóż w powiecie.

1.7. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE.

Powiat legnicki graniczy z powiatami: bolesławieckim, polkowickim, lubińskim, wołowskim, średzkim, jaworskim, złotoryjskim, oraz miastem na prawach powiatu grodzkiego – Legnicą. Administracyjna organizacja przestrzeni odgrywa wieloaspektowe znaczenie oraz wywiera, niejednokrotnie istotny wpływ na przebieg procesów gospodarczych i społecznych. Powiat legnicki pod względem administracyjnym wyróżnia się wśród powiatów ościennych największą ilością gmin (8 gmin) wchodzących w jego skład. W następnej kolejności znajdują się powiaty: bolesławiecki (6), Jaworski (6), Polkowicki (6) i Złotoryjski (6).

Lp.	Powiat	Gminy			
		ogółem	Miejskie	Miejsko-Wiejskie	Wiejskie
1.	Legnica – miasto	1	1	-	-
2.	Bolesławiecki	6	1	1	4
3.	Jaworski	6	1	1	4
4.	Lubiński	4	1	1	2
5.	Polkowicki	6	-	3	3
6.	Średzki	5	-	1	4
7.	Złotoryjski	6	2	1	3
8.	Wołowski	3	-	2	1
9.	Legnicki	8	1	1	6

Tab. Podział terytorialny powiatów ościennych.

Struktura użytkowania powierzchni powiatu umożliwia rozpoznanie głównych tendencji gospodarczych mających miejsce na jego terenie. Pod względem wielkości, powiat legnicki zajmuje trzecie miejsce pomiędzy powiatami ościennymi. Jest to rejon typowo rolniczy. Ogólna powierzchnia użytków rolnych wynosi ok. 72,5 % co daje mu, drugie miejsce pomiędzy sąsiednimi powiatami. Na miejscu pierwszym znajduje się powiat średzki posiadający 77,3% użytków rolnych, natomiast najmniejszą powierzchnią terenów przeznaczonych pod uprawy dysponuje powiat bolesławiecki – zaledwie 30,7%. Dla porównania, mały udział użytków rolnych wykazuje także gmina miejska – Legnica – 30,8%. Pod względem ilości lasów powiat legnicki zajmuje przedostatnią pozycję, ponieważ ich powierzchnia wynosi jedynie 15,2 %. Największy udział lasów w ogólnej powierzchni terenu posiada powiat bolesławiecki – 50,0%, następnie powiat polkowicki - 34,6%. Powierzchnia przeznaczona pod tereny mieszkaniowe to 2,3% ogółu powierzchni. Największy udział terenów mieszkaniowych w całości powierzchni, wykazuje powiat grodzki – Legnica (8,7%) a najmniejszy – powiat polkowicki i bolesławiecki (ok. 1,7%).

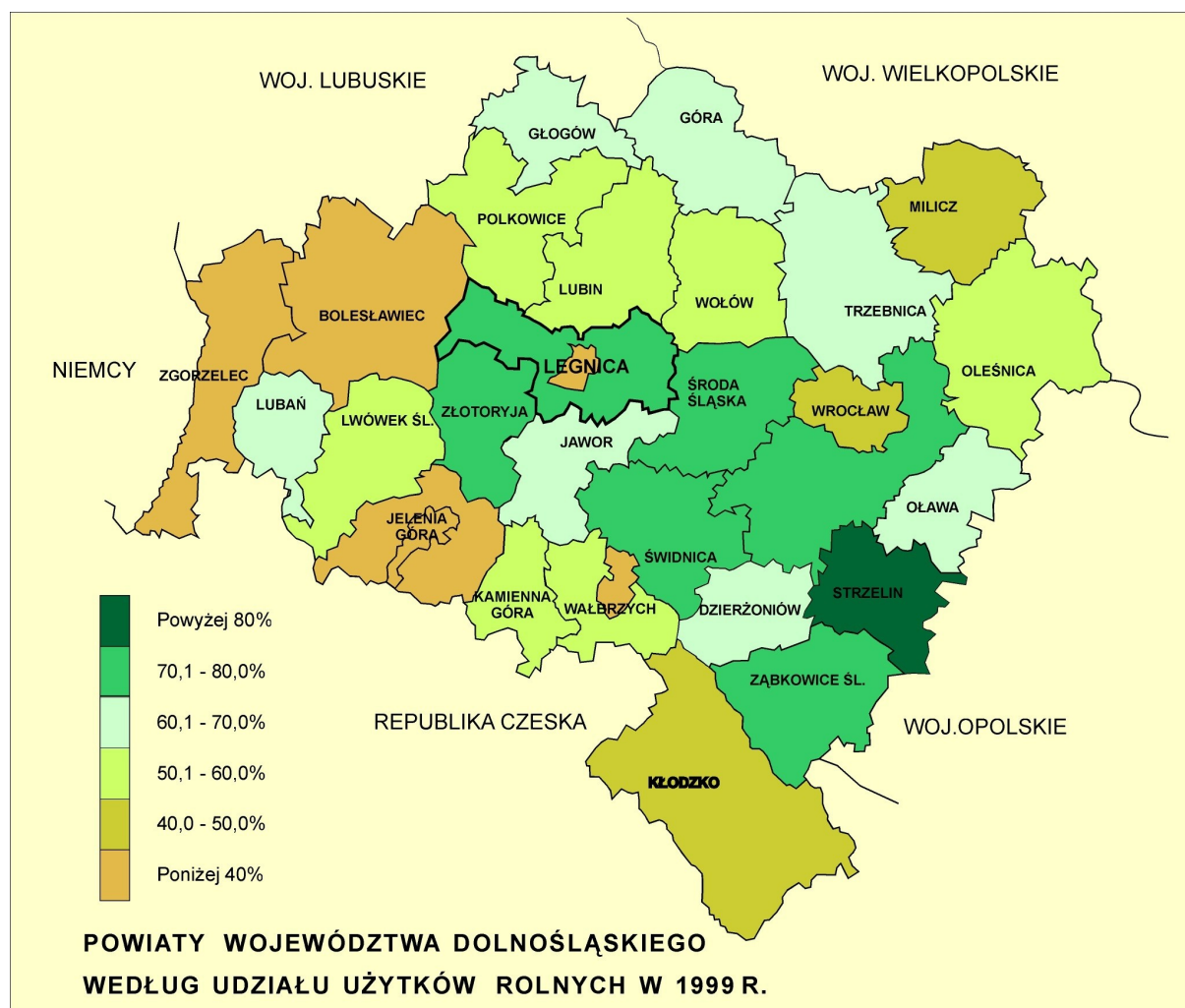
Potencjał demograficzny województwa dolnośląskiego oraz zmiany jego struktury, wywierają istotny wpływ na przebieg procesów społeczno – gospodarczych. Stymulują one między innymi, rozmiary potrzeb w zakresie infrastruktury społecznej i stopień aktywności zawodowej.

Wśród powiatów, sąsiadujących z powiatem legnickim, najbardziej zaludnionym jest powiat lubiński (110283 mieszkańców), natomiast najmniej ludności zamieszkuje powiat złotoryjski (47639 osób). Powiat legnicki znajduje się dokładnie pomiędzy tymi dwoma skrajnymi liczbami (54 288 osób). Tendencje i dynamika procesów demograficznych są między innymi, pochodną ruchu naturalnego ludności i ruchów migracyjnych.

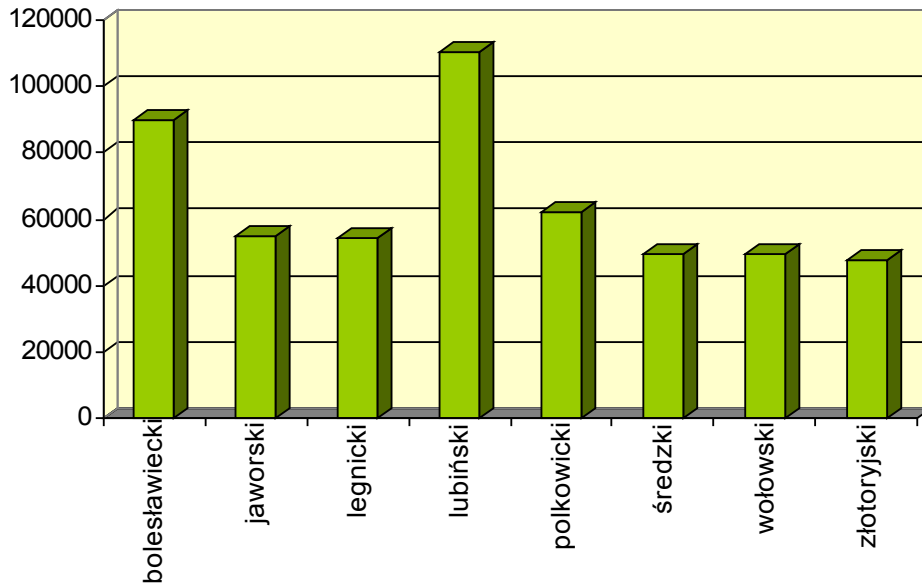
Lp.	Powiat	Powierzchnia			
		Ogółem w ha	użytków rolnych	Lasów	terenów mieszkaniowych
			w %		
1.	Legnica – miasto	5 629	30,8	5,9	8,7

2.	Bolesławiecki	130 326	30,7	50,0	1,7
3.	Jaworski	58 125	69,9	21,6	2,2
4.	Lubiński	71 199	57,5	30,4	2,0
5.	Polkowicki	77 962	52,1	34,6	1,7
6.	Średzki	70 368	77,3	12,2	1,8
7.	Złotoryjski	57 545	71,6	19,8	2,3
8.	Wołowski	67 500	55,4	33,6	2,0
9.	Legnicki	74 460	72,5	15,2	2,3

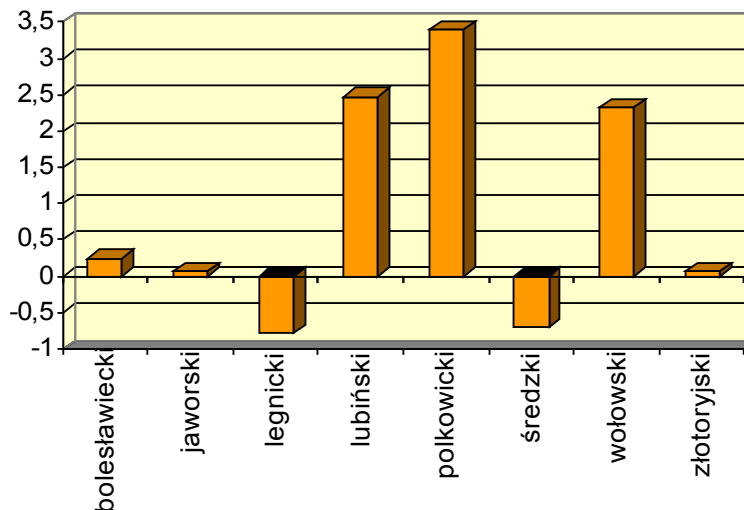
Tab. Struktura użytkowania powierzchni w 2000 r.

Przyrost naturalny w województwie dolnośląskim wykazuje (w przeciwieństwie do przeciętnej sytuacji w kraju) wartości ujemne, lecz w poszczególnych jego powiatach występuje w tym względzie istotne zróżnicowanie. Najwyższy przyrost naturalny na 1000 ludności zanotował powiat polkowicki – (3,39), najniższy natomiast zaobserwowano w powiecie wołowskim – (-2,32), dla powiatów jaworskiego i złotoryjskiego jest on prawie równy zero (ok. 0,06 - 0,07).

Tab. Ludność ogółem w poszczególnych powiatach .

Tab. Przyrost naturalny w 1999 r.

Mimo, iż są to powiaty położone w bezpośrednim sąsiedztwie, różnią się od siebie pod wieloma względami i tak np. obszar nizinny (powiaty: lubiński, polkowicki, wołowski) jest rejonem, gdzie notuje się najdłuższy okres wegetacyjny (220 dni). Natomiast w południowej części województwa dolnośląskiego, mamy do czynienia z niższą temperaturą powietrza, wzrostem opadów atmosferycznych, a co za tym idzie skróconym okresem wegetacji. Powiaty południowe wykazują także, coraz bogatszą rzeźbę terenu - łagodne wzgórza przecinane są urwistymi zboczami wąwozów. Powiaty położone na północ od powiatu legnickiego charakteryzują się równinnym krajobrazem. Ze względu na turystykę powiaty takie jak jaworski czy złotoryjski stanowią groźną konkurencję dla powiatu legnickiego, gdyż są bogato zaopatrzone w atuty przyrodnicze i krajobrazowe. Zarówno powiaty o charakterze górzystym jak i równinnym, posiadają liczne zabytki kultury i obiekty o walorach kulturowych. Pod względem infrastruktury i zaplecza turystyczno – rekreacyjnego sytuacja dla powiatu legnickiego i powiatów sąsiednich przedstawia się następująco:

Lp.	Powiat	obiekty		miejsca noclegowe	
		ogółem	w tym hotele	ogółem	w hotelach
1.	Legnica – miasto	3	1	473	350
2.	Bolesławiecki	13	1	605	100
3.	Jaworski	13	1	1874	31
4.	Lubiński	6	1	267	107
5.	Polkowicki	4	-	219	-
6.	Średzki	3	1	86	29
7.	Złotoryjski	4	1	177	88
8.	Wołowski	5	1	560	76
9.	Legnicki	31	-	1037	-

Tab. Obiekty noclegowe turystyki, w miesiącach I-IX 1999 r.

Miernikiem przedsiębiorczości lokalnych społeczności jest liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, przypadających na każdy tysiąc ludności.

Podmioty gospodarcze, prowadzące działalność przemysłową na terenie powiatów województwa dolnośląskiego, wykazują istotne zróżnicowanie branżowe. Przemysł nie jest ponadto równomiernie rozmieszczony na terenie Dolnego Śląska. Występują znaczne różnice pomiędzy poszczególnymi powiatami sąsiadującymi z powiatem legnickim.

Lp.	Powiat	W mln zł.	Na 1 mieszkańca w zł
1.	Legnica – miasto	484,7	4444
2.	Bolesławiecki	584,6	6521
3.	Jaworski	253,0	4607
4.	Lubiński	3925,3	35482
5.	Polkowicki	218,1	3524
6.	Średzki	303,1	6156
7.	Złotoryjski	234,2	4898
8.	Wołowski	689,2	13802
9.	Legnicki	266,6	4895

Tab. Produkcja sprzedana przemysłu w 1998 r.

Układ gospodarki regionu i jego poszczególnych gmin wywiera niewątpliwy wpływ na kształtowanie się sfery finansowej w skali regionalnej i lokalnej. Wiąże się to bezpośrednio z możliwością zaspokojenia potrzeb ludności, działalności inwestycyjnej, itd. Szczególną rolę w tym zakresie odgrywa poziom i struktura dochodów budżetów gmin. Wywierają one wpływ na kształt polityki prowadzonej przez lokalne władze samorządowe, a co za tym idzie na stan gospodarki lokalnej. O zamożności gmin i miast na prawach powiatu świadczy poziom dochodów przypadający na jednego mieszkańca. Przeciętnie na Dolnym Śląsku na każdego mieszkańca przypada 1469,31 zł

(w gminach powiatów ziemskich –1231,24 zł, a w miastach na prawach powiatu –1957,61 zł), dla kraju prezentowane wskaźniki wynoszą odpowiednio: 1338,60 zł, 1191,29 zł, 1686,63 zł. Do grup powiatów, w których gminy uzyskują relatywnie najwyższe dochody budżetowe należy powiat polkowicki (2095,65 zł na mieszkańca w 1999 roku). Szczegółowe zestawienie dochodów budżetów w poszczególnych powiatach sąsiadujących z powiatem legnickim zawiera poniższa tabela.

Lp.	Powiat	Dochody budżetów gmin			
		w tys. zł	na 1 mieszkańca	własne w %	subwencje i dotacje w %
1.	Legnica – miasto	196 228,1	1796,4	24,0	60,0
2.	Bolesławiecki	107 348,0	1196,74	37,1	39,9
3.	Jaworski	58 539,5	1068,8	34,6	47,6
4.	Lubiński	147 158,7	1333,35	47,5	28,8
5.	Polkowicki	130 630,0	2095,65	58,3	23,7
6.	Średzki	57 938,7	1177,86	38,7	42,6
7.	Złotoryjski	55 249,7	1157,81	35,1	45,2
8.	Wołowski	58 511,8	1176,07	33,5	39,4
9.	Legnicki	65 291,5	1201,47	32,7	47,8

Tab. Budżety gmin w przekroju powiatów.

1.8. ANALIZA SWOT.

1.8.1. Mocne i słabe strony.

Analiza mocnych i słabych stron powiatu jest pewnego rodzaju podsumowaniem diagnozy stanu istniejącego. Są to największe bolączki, a także największe atuty regionu, których świadomość daje podstawę prawidłowej interpretacji potencjalnych możliwości powiatu. Atuty (mocne strony) powiatu powinny stanowić filar jego gospodarczego, społecznego i środowiskowego rozwoju. Słabe strony natomiast mogą w pewien sposób hamować rozwój lub powodować zjawiska niekorzystnie wpływające na proces stopniowego rozwoju .

Lp.	Mocne i słabe strony.	
	Mocne strony (atuty)	Słabe strony (problemy)
1.	ŚRODOWISKO NATURALNE	
	<ul style="list-style-type: none"> walory krajobrazowe i krajoznawcze, dobre i bardzo dobre warunki glebowe do rozwoju rolnictwa, korzystne warunki klimatyczne dla rolnictwa, dobra jakość wód podziemnych pod względem czystości powietrza region sklasyfikowano jako – czysty złoża surowcowe (kruszywo naturalne, gliny, iły) zasoby leśne (podstawowy element ekosystemów) 	<ul style="list-style-type: none"> część środowiska zdegradowana ekologiczne działaniem huty nieprawidłowości w gospodarce ściekowej w chronionej zlewni Kaczawy i Nysy Szalonej zły stan wałów przeciwpowodziowych jakość wód w rzekach nie odpowiada normom napływ zanieczyszczeń w powietrzu z terenów ościennych wzrost hałasu na drogach komunikacyjnych

2.	STRUKTURA GOSPODARKI I INFRASTRUKTURA TECH.	
	<ul style="list-style-type: none"> • Dobrze wykształcona sieć osadnicza o rozwiniętej strukturze funkcjonalnej • gęsta sieć infrastruktury technicznej • atrakcyjność inwestycyjna • duży potencjał gospodarczy gmin tworzących powiat • strefy ekonomiczne • zasoby leśne (źródło surowca drzewnego) 	<ul style="list-style-type: none"> • dekapitalizacja substancji mieszkaniowej szczególnie na wsi • dekapitalizacja infrastruktury technicznej i transportowej • niski stopień wyposażenia gospodarstw w sprzęt rolniczy • niska rentowność produkcji rolnej • duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych • duży udział gospodarstw prowadzonych przez właścicieli w starszym wieku, (powyżej 60 lat) • mała ilość jednostek przetwórstwa rolnego • brak kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni nawet w dużych wsiach • brak segregacji odpadów • brak możliwości unieszkodliwienia odpadów niebezpiecznych w środowisku wiejskim
3.	LOKALIZACJA	
	<ul style="list-style-type: none"> • położenie geopolityczne powiatu – bliskie sąsiedztwo z Czechami i Niemcami • przebieg przez powiat głównego strumienia wymiany z zagranicą • ulokowanie na terenie powiatu korytarza transportowego wschód-zachód • sąsiedztwo silnego centrum przemysłowego o międzynarodowym znaczeniu (KGHM) 	<ul style="list-style-type: none"> • dekapitalizacja infrastruktury technicznej i transportowej
4.	SPOŁECZNOŚĆ	
	<ul style="list-style-type: none"> • wykształcona infrastruktura społeczna • stosunkowo wyrównany poziom społeczno – gospodarczy • bogactwo dorobku kulturalnego • wysoka skłonność młodzieży do pogłębiania wykształcenia • zadowalający poziom i liczebność kadry zarządzającej 	<ul style="list-style-type: none"> • wysoka stopa bezrobocia • stosunkowo niewielka przedsiębiorczość społeczeństwa • brak współdziałania samorządów w celu podejmowania wspólnych rozwiązań problemów ochrony środowiska • słabo rozwinięte szkolnictwo wyższe • niski poziom wykształcenia technicznego zwłaszcza ludności wiejskiej

1.8.2. Szanse i zagrożenia.

Szanse i zagrożenia są to zjawiska lub procesy o wysokim stopniu prawdopodobieństwa wystąpienia na terenie powiatu. Mogą one stanowić barierę rozwoju lub go odpowiednio stymulować. Niemal każdy problem implikuje lub może implikować zjawiska negatywne hamujące społeczny, gospodarczy czy też środowiskowy rozwój powiatu. Prawdziwym zagrożeniem jest – utrzymywanie się danego problemu przez długi okres. Szanse - są to możliwości wykorzystania istniejących dziś i teraz materialnych, finansowych lub organizacyjnych atutów (mocnych stron) powiatu.

Lp.	Szanse i zagrożenia w rozwoju.	
	Szanse	Zagrożenia
1.	ŚRODOWISKO NATURALNE	
	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość rozwoju przemysłu przetwórczego na bazie rozwijającego się rolnictwa • możliwość powiększenia powierzchni leśnej w drodze zalesień gruntów rolnych, na których produkcja rolna może stać się nieopłacalna • możliwość wykorzystania posiadanych walorów przyrodniczych dla rozwoju turystyki i wypoczynku • dobre warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego • możliwość powtórnego zagospodarowania odpadów bytowych w gospodarstwach wiejskich • utrzymywanie się silnego lobby proekologicznego • dynamiczny wzrost liczby turystów przyjeżdżających do Polski • programy i fundusze pomocnicze dla rozwoju turystyki • uruchomienie programu modernizacji systemu ochrony przeciwpowodziowej 	<ul style="list-style-type: none"> • negatywne konsekwencje zmian klimatycznych • brak środków na naprawę i modernizację wałów przeciwpowodziowych • silna konkurencja ze strony dynamicznie się rozwijających turystycznie regionów ościennych (jeleniogórski, wałbrzyski) • nieczytelny układ interesów gmin • coraz wyższe opłaty za składowanie i zbiórkę odpadów (powstawanie dzikich wysypisk)

2.	STRUKTURA GOSPODARKI I INFRASTRUKTURA TECH.	
	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie się stopy inflacji • umacnianie się złotego • wchodzenie do Polski kolejnych struktur zachodnich • dopływ zachodniego kapitału • wstąpienie do Unii Europejskiej • wykorzystanie funduszy pomocowych Unii Europejskiej • postępująca prywatyzacja przedsiębiorstw i majątku państwowego • sprawne funkcjonowanie rynku kapitałowego • dynamiczny rozwój telekomunikacji i komputeryzacji • rosnące zainteresowanie regionem legnickim ze strony partnerów zagranicznych (strefa) 	<ul style="list-style-type: none"> • drogie kredyty • niska siła nabywcza społeczeństwa (bariera popytu) • pogarszająca się koniunktura gospodarcza na świecie • nadmierny fiskalizm w polityce gospodarczej państwa • silna konkurencja ze strony dynamicznie się rozwijających gospodarczo regionów ościennych (Polkowice, Lubin) • ograniczone zasoby kapitałowe przedsiębiorstw • niejasna struktura własności i zapóźnienia prywatyzacyjne • preferowanie przez państwo zasady wyrównywania rozwoju regionów • struktury branżowe i fundusze celowe w polityce finansowej państwa • opóźnienia procesów integracji Polski z UE • zła konstrukcja dochodów własnych powiatu
3.	LOKALIZACJA	
	<ul style="list-style-type: none"> • poprawne i dobre stosunki z wszystkimi państwami ościennymi • rozwój współpracy transgranicznej • rozbudowa sieci transportowej 	<ul style="list-style-type: none"> • opóźnienia budowy autostrady A-4 na odcinku Krzywa – Zgorzelec
4.	SPOŁECZNOŚĆ	
	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie kompetencji struktur samorządowych • możliwość włączenia społeczeństwa i młodzieży szkolnej do zbiórki odpadów użytecznych • rosnąca racjonalna stabilność zawodowa ludności • aspiracje edukacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • brak wielu specjalistycznych placówek pomocy społecznej • wzrost patologii społecznej (przestępczość, narkomania, alkoholizm) • niedostateczne kompetencje władze samorządów wojewódzkich • obniżenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców regionu

1.9. UWARUNKOWANIA ROZWOJU POWIATU LEGNICKIEGO

Powiat legnicki ma wszelkie atuty konieczne, aby osiągnąć maksymalny poziom rozwoju gospodarczego, a tym samym dołączyć do grupy najlepiej funkcjonujących powiatów kraju.

Jeżeli dokładnie przeanalizujemy wszystkie mocne i słabe strony otaczającego nas terenu, wraz z zamieszkującą i funkcjonującą na nim społecznością, ogrom możliwości rozwojowych, okaże się zdumiewający.

Powiat legnicki posiada wiele niewykorzystanych dostatecznie, możliwości rozwojowych. Biorąc pod uwagę ich cechy wspólne, dokonać możemy ich segregacji na cztery grupy zbiorcze:

1. Grupa szans związanych z rozwojem sfery gospodarczej,
2. Grupa szans związanych z rozwojem sfery społecznej,
3. Grupa szans związanych z rozwojem układu komunikacyjnego,
4. Wszelkie możliwości działań samorządów.

Powiat legnicki cechuje dobry stan środowiska naturalnego, ciekawe i różnorodne ukształtowanie terenu, liczne zbiorniki i oczka wodne, a przede wszystkim jest on zlokalizowany bardzo korzystnie pod względem komunikacyjnym i tranzytowym. Warto więc wykorzystać łagodny klimat, wraz z otaczającą ze wszystkich stron barwną przyrodą, bogactwem dziedzictwa kulturowego, aby stworzyć sprawnie i ekonomicznie współpracujący ze środowiskiem region.

Rozwój gospodarczy powinien nastąpić jako pochodna rozwoju sektora przemysłu (z uwzględnieniem lokalizacji przy ważnych węzłach komunikacyjnych), handlu i usług (w tym rekreacji i turystyki), a przede wszystkim intensywnego rozwoju i promocji rolnictwa.

Oczywiście należy także uwzględnić czynniki niekorzystne, czyli nie sprzyjające rozwojowi takie jak: brak przedsiębiorczości, zły stan sfery finansowej (niepoprawna struktura konstruowania budżetu), bezrobocie. Czynniki te można jednak sprawnie wyeliminować lub wręcz wykorzystać w procesie restrukturyzacji powiatu.

2. PLAN STRATEGICZNY ROZWOJU

2.1. ZAŁOŻENIA OGÓLNE.

Pojęcie strategii ma swoje zastosowanie w wielu kierunkach nauk, a także w rozmaitych dziedzinach życia (m.in. w teorii systemów, polityce, wojskowości, cybernetyce, marketingu, nauce organizacji i zarządzania oraz w ekonomii). W największym skrócie STRATEGIA oznacza politykę wytyczania celów. Ponieważ jednak wytyczone cele wymagają jasno sprecyzowanej procedury wdrożenia ich w życie, strategia obejmuje nie tylko politykę formułowania celów, ale i taktykę oraz instrumenty realizacji wytyczonych celów.

Strategiczny plan rozwoju powiatu jest więc pewnego rodzaju scenariuszem rozwoju powiatu określającym:

- wizję rozwoju powiatu,
- cele strategiczne,
- programy operacyjne,
- zadania operacyjne oraz sposób ich realizacji poprzez projekty realizacyjne.

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ POWIATU LEGNICKIEGO, TO WYNIK PRZEBUDOWY ROLNICTWA I PRZETWÓRSTWA ROLNEGO, WYKORZYSTANIA AKTYWNOŚCI SPÓŁECZNEJ W CELU WZROSTU POZIOMU ŻYCIA JEGO MIESZKAŃCÓW.

Zadania operacyjne znajdują się na najniższym poziomie strukturalnego planowania strategicznego. Są to przedsięwzięcia organizacyjne, modernizacyjne, inwestycyjne, prawotwórcze i restrukturyzacyjne. Są to tzw. bieżące zadania operacyjne, których osiągnięcie warunkuje realizację programów operacyjnych, którym są przyporządkowane. Na najwyższym poziomie hierarchicznej struktury strategii znajdują się cele strategiczne, którym przyporządkowane są poszczególne programy operacyjne.

Podmiotem strategii jest społeczność zamieszkująca dany powiat. Uczestniczy ona w realizacji kolejnych zadań strategicznych. Tylko pełna akceptacja i zrozumienie wytyczonych celów wzbudzi w pełni pożądaną aktywność gospodarczą i społeczną.

Niestety nadal możemy się spotkać z opiniami, iż planowanie długoterminowe było domeną minionej epoki. Wynika to z niezrozumienia zasad funkcjonowania, a przede wszystkim konstruowania strategii rozwoju. Strategia rozwoju gospodarczego realizowana w realiach gospodarki rynkowej i decentralizacji państwa jest owocem analiz i badań przeprowadzonych bezpośrednio na danym terenie. Jest ona jedyna i niepowtarzalna dla każdego powiatu. Określenie długofalowej koncepcji rozwoju pozwoli uniknąć niekorzystnej tendencji do rozwiązywania bieżących problemów i trudności w funkcjonowaniu powiatu przysyłających potrzebę jego rozwoju.

W procesie konstruowania strategii rozwoju wykorzystano szereg informacji i propozycji uzyskanych od samorządów gminnych, organizacji społecznych, podmiotów gospodarczych i mieszkańców powiatu. Prawidłowo skonstruowana strategia musi określać formy i środki współpracy wszystkich podmiotów i środowisk na rzecz powiatu legnickiego, a także stymulować spójność między działaniami sektorowo - branżowymi i działaniami terytorialnymi w powiecie.

Zasada otwarcia strategii rozwoju powiatu na otoczenie wymaga takiego formułowania celów i zadań strategicznych, aby znacząca część efektów ich realizacji przekraczała skalę powiatową. Przekroczenie tej skali świadczyć będzie o wykształceniu się takich rodzajów działalności realizowanych przez funkcjonujące na terenie powiatu podmioty, których efekty przeznaczone są również dla innych regionów (powiatów). Zasięg przestrzenny, skala oraz struktura tego rodzaju funkcji o charakterze egzogenicznym (usługi, handel, turystyka, przemysł, szkolnictwo) określają:

- rolę Powiatu Legnickiego w układzie terytorialnym oraz miejsce jego gospodarki w strukturze gospodarki narodowej,
- decydują o skali dochodów poszczególnych podmiotów,
- decydują o dochodach własnych powiatu, gmin oraz społeczności powiatowej.

Stan rozwoju gospodarki, społeczeństwa i przemian krajobrazu jest podstawą do sformułowania wizji rozwoju. Wizji wyznaczającej pozycję powiatu na tle regionu oraz województwa, będącej zwięzłym opisem docelowego, oczekiwanego stanu i zakresu funkcji spełnianych przez powiat wobec jego mieszkańców i otoczenia. Oczywiście stan opisywany w wizji jest stanem idealnym, a jego osiągnięcie powinno być zasadniczym celem wszelkich działań podejmowanych przez społeczność i władze powiatu. Wizja powinna być wyrazem aspiracji społecznych i twórczym wyobrażeniem przyszłości. Powinna przedstawiać rangę i atrakcyjność powiatu, a także efekty wykorzystania jego atutów i szans rozwojowych.

Struktura strategii rozwoju nie jest przypadkowa. Składają się na nią zbiory zadań operacyjnych powiązanych ze sobą wzajemnymi zależnościami. Istnieje możliwość rozbudowywania składników omawianej strategii, lecz w miarę pogłębiania się tego procesu następuje wzrost ryzyka rozproszenia ograniczonych środków i potencjału wykonawczego.

2.2. SCENARIUSZE I WIZJE ROZWOJU.

Ziemia Legnicka stanowi od strony zachodniej domknięcie całego Dolnego Śląska, który bazuje gospodarczo i kulturowo na dorobku: Wrocławia, Katowickiego Zespołu Metropolitalnego, Opola i Legnicy. Podstawowym i wyjściowym dokumentem w konstruowaniu Strategii Rozwoju Powiatu Legnickiego jest więc Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego. W końcowym efekcie oraz po szczegółowej analizie wizji i scenariuszy rozwoju zawartych w Strategii Rozwoju Dolnego Śląska, ustalenia i założenia Strategii Rozwoju Powiatu Legnickiego powinny być jej integralną częścią. Strategia Rozwoju Dolnego Śląska zakłada w kontekście całości województwa realizację pięciu celów strategicznych:

1. *integracja dolnośląska,*
2. *renesans cywilizacyjny,*
3. *społeczeństwo obywatelskie,*
4. *innovacyjna gospodarka,*
5. *otwarcie na świat.*

Wymienione wyżej cele wskazują na pięć obszarów nieustającego wysiłku, niezbędnego by sprostać wyzwaniom otoczenia. Cele te przenikają wszystkie zasadnicze dziedziny aktywności na Dolnym Śląsku oraz podpowiadają konkretne i wymierne działania służące przyszłości regionu. Z przyczyn historycznych Dolny Śląsk jest pod względem wewnętrznej spójności w znacznie gorszej sytuacji niż inne regiony Polski. Rozwijanie i kultywowanie, a niekiedy wręcz kreowanie więzi regionalnych ma w tej sytuacji fundamentalne znaczenie.

Programy operacyjne wyznaczone w Strategii Rozwoju Dolnego Śląska mają kluczowe znaczenie dla identyfikacji procesu rozwoju Powiatu Legnickiego z problematyką Dolnego Śląska:

Integracja dolnośląska:

- Do podstawowych zadań należy **budowa tożsamości** i dążenie do wzmocnienia związków mieszkańców z regionem. Jest to spowodowane brakiem wielopokoleniowych tradycji zamieszkujących te tereny ludzi. Podłożem tożsamości jest **duma i patriotyzm lokalny, osiągnięcia gospodarcze i społeczne**. Należy więc propagować produkty regionu i promować dobre firmy regionalne, kształtując odpowiednie nawyki konsumenckie i kooperacyjne. Trzeba wzmacniać sygnały o zaistniałych w regionie wyjątkowych dokonaniach i ich

znaczeniu ponadregionalnym. Pierwszoplanową rolę mają tu do odegrania kultura, edukacja i turystyka, a także sport.

- Należy wzmacniać i rozwijać **przywiązanie do Państwa Polskiego i szacunek do jego instytucji**. Jest to szczególnie ważne w regionie, który pragnie otwierać się na świat i sąsiadów, a jednocześnie jest pełen obaw i zahamowań wynikających z dziedzictwa kulturowego.
- Warunkiem integracji jest **zapewnienie spójności rozwoju** całego regionu. Wymaga to kompromisu pomiędzy wspieraniem obszarów problemowych, a rozwojem obszarów dynamicznego wzrostu.
- Integracja regionu wymaga naturalnie odpowiedniej **sieci komunikacyjnej**. Centra aktywności w postaci dużych miast będą wymagać płynnej komunikacji z zapleczem w postaci pręźnie rozwijającego się regionu.
- Umożliwienie szerokiego dostępu mieszkańców do rozwiniętej sieci **usług publicznych**. Poziom wykształcenia systemu urbanistycznego Dolnego Śląska daje mu przewagę pod tym względem w stosunku do pozostałych regionów kraju.
- Kolejnym warunkiem integracji jest sprawny **przepływ wiadomości**. Należy więc wykorzystywać dostępne możliwości technik informacyjnych i komunikacyjnych, nie zatrzymując się przed rozwiązaniami nowatorskimi.
- Historia, geografia, kultura regionu winny stać się elementem edukacji młodego pokolenia. Rozwój wewnątrz regionalnego ruchu turystycznego, a w szczególności wycieczki i rajdy są najlepszą formą spędzania wolnego czasu i sprzyjają poznawaniu regionu. Wymaga to jednak przystosowania systemu komunikacyjnego i bazy turystycznej do możliwości nawet niewiele zarabiających Dolnoślązaków. Działania takie mają szansę wygenerować nowe miejsca pracy i zwiększyć atrakcyjność regionu.
- Oczwistym warunkiem integracji regionalnej jest **współdziałanie samorządów**. Realizacja niektórych przedsięwzięć wymaga współpracy pomiędzy gminami i powiatami. Zasada pomocniczości i rozdziału zasobów przeciwdziała kumulowaniu korzyści w mocnych lobbystycznie obszarach.

Renesans cywilizacyjny:

- Przeszkodą w wypełnianiu przez Dolny Śląsk misji wiązania Polski z Europą jest wyraźny dysonans cywilizacyjny. Kontrast między starą i nową zabudową, infrastrukturą, poziom dewastacji otoczenia oraz naganne kulturowo zachowania w miejscach publicznych wciąż stwarzają silne wrażenie regresu mimo wyraźnego postępu ostatnich lat. Problem ten jest znaczący w procesie przekonywania Europejczyków o **wysokim poziomie aspiracji**, kwalifikacji i umiejętności przeważającej części mieszkańców.
- W renesansie cywilizacyjnym **edukacja** jest zarówno celem jak i środkiem. Kształtowanie nawyków cywilizacyjnych i umiejętności ich zaspokajania to najprostszy i najtańszy sposób poprawy obecnego stanu rzeczy. Konieczne jest wyrównanie szans edukacyjnych w regionie, zwłaszcza w środowiskach, w których dostęp do oświaty jest utrudniony (udostępnienie możliwości kształcenia dzieciom i młodzieży z małych miejscowości oraz ze środowisk biednych i patologicznych).
- Harmonia krajobrazu wiejskiego i miejskiego decydująca o atrakcyjności turystycznej okolicy oraz budująca poczucie przynależności lokalnej. Ład w tym zakresie świadczy o wysokich standardach i sprawności władz samorządowych. **Humanizacja środowiska** - po latach ignorowania tego aspektu spraw publicznych stała się pilnym zadaniem. Chaos zabudowy, okaleczanie krajobrazu bezładnie rozrzuconymi elementami infrastruktury, pasy odpadków wzdłuż dróg, cieków wodnych i torów tworzą katastrofalną wizję poziomu gospodarki przestrzennej.
- **Życie kulturalne** powinno zwrócić się w stronę przeciętnych odbiorców i skoncentrować się na szerszym gronie zainteresowanych, a nie zamykać się we własnym nielicznym kręgu.

- Charakterystyczną cechą cywilizacji jest **ład i bezpieczeństwo**. Rolą samorządów jest inspirowanie, wspieranie i propagowanie działań zapewniających bezpieczeństwo. Siły porządku muszą działać nieustępliwie pozyskując przy tym współpracę lokalnej społeczności.
- W kwestii **zdrowego trybu życia** należy dążyć do takiego zagospodarowania regionu, aby bliski kontakt z naturą dostępny był wszystkim mieszkańcom. Pilnie należy podnosić standardy sanitarne i estetyczne otoczenia.

Spoleczeństwo obywatelskie:

- Głównym zadaniem samorządów jest rola rzecznika i lidera mieszkańców, przewodzącego realizacji jego aspiracji. Jest to jednak możliwe jedynie w przypadku ukształtowanej społeczności obywatelskiej.
- Naturalnym partnerem samorządów są związki, stowarzyszenia i organizacje mieszkańców. Te, które już istnieją nie spełniają w pełni swojej roli reprezentacji całości interesów mieszkańców. W tej sytuacji potrzebne jest szersze otwarcie się samorządów na inicjatywy obywateli, promowanie obyczaju **aktywności obywatelskiej**.
- Przestrzeń emocjonalna pomiędzy rodziną a państwem jest słabo wypełniona. Rolą samorządu jest znalezienie sposobów wykorzystania i rozwinięcia **potencjału gotowości społecznej** do współdziałania w zakresie dobra wspólnego.
- **Zjednanie środków przekazu**, wyczułone na kwestie dobra wspólnego lokalne media to najlepszy sojusznik samorządu w rozpoznawaniu i popularyzacji godnych wdrożenia pomysłów oraz platforma szerokiej debaty regionalnej.
- Odpowiednie **studia nad regionem** powinny stanowić podstawę wielu działań w sferze publicznej. Samorząd powinien mieć szeroki dostęp do regionalnych zasobów wiedzy teoretycznej i praktycznej.
- Niezbędna jest szeroko rozumiana **przyzwoitość w działaniu** władzy samorządowej, wyrażająca się w życzliwości, otwartości i partnerskim traktowaniu mieszkańców.

Innowacyjna gospodarka:

- Rozwój Dolnego Śląska musi mieć podstawy w znaczącym sukcesie gospodarczym. Nie osiągnie się jednak wiele ratując skazane na upadek przedsięwzięcia. Realna szansa na zmianę stanu rzeczy leży w innowacyjnej przedsiębiorczości. Talenty technologiczne i organizacyjne muszą mieć dostęp do środków finansowych i infrastruktury. Ważne też jest życzliwe wsparcie decyzyjne. Patronowanie narodzinom regionalnego **systemu innowacyjnego** jest głównym zadaniem samorządu w sferze gospodarki.
- W chwili obecnej Dolny Śląsk poza przemysłem związanym z miedzią, ma niewielkie szanse w konkurencji na głównych rynkach świata. Dlatego też, regionalna polityka inwestycyjna powinna się skoncentrować na wyszukiwaniu i obsadzaniu **luk na rynkach wąskich i wyspecjalizowanych**.
- Zasoby przyrodnicze i kulturowe oraz bogate tradycje uzasadniają traktowanie turystyki jako jednego z działów gospodarki Dolnego Śląska. Na szczególną uwagę zasługuje rozwijanie **turystyki wiejskiej, przyrodniczej i kulturowej**.
- Regionalne strategie sektorowe muszą być otwarte na szybkie dostosowanie się do zmiany warunków otoczenia. Samorząd powinien koncentrować się na rozwoju i **tworzeniu infrastruktury**. Niezależnie od bieżących potrzeb powinien dysponować pewną rezerwą zasobów, na wsparcie nowatorskich przedsięwzięć.
- W zakresie bezrobocia dominującą tendencją polityki zatrudnienia powinna być aktywizacja i **uelastycznienie siły roboczej**. Należy zadbać, aby bezrobocie nie było strategią wyboru, ale okresem intensywnego kształcenia umiejętności potrzebnych na rynku.
- Region pełen jest inicjatyw ukierunkowanych na **zwiększenie atrakcyjności inwestowania**. Działania powołujące specjalne strefy ekonomiczne (rozwój gospodarczy przez nadawanie przywilejów) powinny być traktowane jako działania tymczasowe, mimo iż mają one wielką

tradycję europejską w tej chwili są sprzeczne z założeniami UE. W perspektywie atrakcyjność Dolnego Śląska dla inwestorów wynikać powinna z dostępnej infrastruktury, tkanki cywilizacyjnej i poziomu kompetencji kadry.

- **Posiadanie zasobów naturalnych** nie gwarantuje jeszcze sukcesu rozwojowego, ich właściwe wykorzystanie może jednak ten sukces przybliżyć. Należy wspierać innowacyjne koncepcje wykorzystania regionalnych zasobów surowcowych, konieczne jest odgórne wspieranie licznych inicjatyw.
- Istotą systemu innowacyjnego musi być elastyczna **sieć współpracujących** i powiązanych ze sobą przedstawicieli różnych profesji i frakcji gospodarczych – przedsiębiorców, związkowców, działaczy samorządu, finansistów, uczonych, polityków, inżynierów, dziennikarzy – kompetentnych i poczuwających się do odpowiedzialności za sprawy regionalne.

Otwarcie na świat:

- Konkurencyjny rozwój Dolnego Śląska musi być oparty przede wszystkim na wyjątkowości atutów lokalnych, w tym wybitnych walorów przyrodniczych i kulturowych. Wykorzystanie tych atutów wymaga jednak rozbudowanych kontaktów z krajowymi i zagranicznymi partnerami gospodarczymi oraz centrami kultury i technologii.
- Jedynie uruchomienie wewnętrznych czynników rozwoju Dolnego Śląska i budowa odpowiednich struktur organizacyjnych umożliwią **pozyskanie zasobów** Unii Europejskiej oraz właściwe ich wykorzystanie.
- **Integracja komunikacyjna** jest kolejnym warunkiem otwarcia na świat. Dotyczy to nie tylko sieci dróg, ale i kolei, portów lotniczych oraz połączeń internetowych.
- Niezbędnym czynnikiem koniecznym do pozyskiwania partnerów jest **promocja regionu**. Jest ona niezbędna zwłaszcza przy promocji regionalnych produktów. Pozwala wybić się ponad prowincjonalność i zaistnieć w zewnętrznym otoczeniu.

Kolejnym stopniem w procesie identyfikacji rozwoju Powiatu Legnickiego z rozwojem całościowym regionu jest wizja rozwoju Subregionu Legnickiego w kontekście Strategii Rozwoju dawnego Województwa Legnickiego (1997 r.). Powiat Legnicki jest częścią Subregionu Legnickiego, dlatego znaczna część założeń rozwoju jest dla nich wspólna. W skład subregionu wchodzi także miasto Legnica.

Jako wyznaczniki przyszłości subregionu zostały uznane następujące atuty i czynniki:

- *korzystne położenie wynikające z bliskości granic państwowych i magistralna infrastruktura transportowa,*
- *specjalistyczne usługi edukacyjne i kulturalne zlokalizowane w Legnicy,*
- *wielkie i średnie przedsiębiorstwa funkcjonujące na rynku krajowym i międzynarodowym w tym KGHM Polska Miedź S.A. oraz instytucje otoczenia biznesu,*

Subregion Legnicki został uznany za obszar:

- *wielofunkcyjnego rozwoju Legnicy, przyczyniającego się do utrwalania jej wielkomiejskości – regionalne centrum handlowo-usługowe, kulturalne i edukacyjne,*
- *rozwoju rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego, warzywnictwa i sadownictwa oraz agroturystyki,*
- *rozwoju turystyki i rekreacji w oparciu o walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz odrestaurowane zabytki włączone w system dolnośląskich tras turystycznych,*
- *rozwoju potencjału ekonomicznego obejmującego tradycyjne przemysły oraz nowe sektory działalności gospodarczej,*
- *rozwoju nowoczesnego układu komunikacyjnego, w tym autostrad i obwodnic,*

- *czysty ekologicznie, o rozwiniętym systemie wodno-melioracyjnym i utylizacji odpadów.*

Strategia ta zakłada iż na przyszły kształt gospodarki subregionu legnickiego złożą się:

- *zrestrukturyzowana huta miedzi,*
- *zmodernizowane wyposażenie techniczne przedsiębiorstw i czyste technologie,*
- *rozwinięte budownictwo i różnorodne usługi,*
- *nowoczesne przetwórstwo rolno-spożywcze,*
- *silny sektor małych i średnich firm,*
- *sieć instytucji okołobiznesowych,*
- *obecność inwestorów strategicznych,*
- *Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna.*

Obszary wiejskie regionu cechować będzie:

- *kompletna infrastruktura techniczna – wodociągi, kanalizacja, oczyszczalnie ścieków, gaz, składowiska odpadów stałych,*
- *uporządkowana gospodarka wodna i melioracyjna,*
- *rozwinięta sieć podstawowych usług,*
- *nowoczesna sieć dróg,*
- *wsie agroturystyczne i zagospodarowane akweny wodne.*

2.3. USTALENIE CELÓW STRATEGICZNYCH.

Po wnikliwej analizie mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń dla rozwoju powiatu legnickiego, a także aspiracji społeczności, samorządów gminnych oraz istniejących uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, ustalone zostały następujące cztery strategiczne cele rozwojowe.

- 1. Stworzenie warunków do aktywizacji gospodarczej.**
- 2. Rozwój obszarów wiejskich i aktywizacja rolnictwa.**
- 3. Poprawa warunków życia społeczności powiatu.**
- 4. Użytkowanie zasobów środowiska naturalnego zgodnie z zasadami ekorozwoju.**

Pierwszy z wymienionych celów wyznacza za zadanie - dążenie w danych warunkach powiatowych oraz zewnętrznych (regionalnych i krajowych) do maksymalnej aktywności gospodarczej podmiotów gospodarki lokalnej. Odnosi się on głównie do funkcji produkcyjnych i usługowych Powiatu Legnickiego. Jest on uzależniony pod względem skali i ukierunkowania od poziomu rozwoju infrastruktury, zasobów naturalnych i ich dostępności, dostępności zasobów pracy, aktywności społeczności oraz władzy powiatowej i władz gminnych.

Drugi cel odnosi się do rozwoju sfery zaniedbanej, a będącej głównym atutem gminy – rolnictwa. Ma ono ogromną szansę stać się główną i najbardziej dochodową płaszczyzną inwestycyjną powiatu legnickiego. Wizja rozwoju powiatu oparta na modernizacji rolnictwa oraz inwestowaniu w tę dziedzinę życia i gospodarki jest ściśle połączona z pozostałymi celami strategicznymi, dlatego rozwój tego profilu gminy nie narzuca mu monofunkcyjności, ale umożliwi ogólny rozwój.

Trzecim celem jest zapewnienie, możliwie najwyższego, w danych warunkach lokalnych i zewnętrznych, poziomu warunków bytowych oraz możliwości konsumpcyjnych społeczności lokalnej. Cel ten wytycza postulowaną „jakość życia”. Dla zamieszkującej powiat społeczności, jest ona wypadkową warunków bytowych i walorów użytkowych powiatu. Warunki bytowe to wszystko, co

łączy nas z otaczającą, codzienną rzeczywistością: stosunki społeczne, warunki ekonomiczne, warunki mieszkaniowe, a także czynniki środowiskowe oraz funkcjonalność zagospodarowania terenów. Walory użytkowe powiatu to przede wszystkim dostępność do podstawowych i uzupełniających funkcji zapewnianych przez powiat. Zaliczamy tu głównie:

- Walory pracy – jej dostępność, wysokość zarobków, warunków pracy,
- Walory zamieszkania – dostępność mieszkań, warunki mieszkaniowe, infrastruktura,
- Walory obsługi – dostępność szerokiego spektrum usług: oświaty, kultury, ochrony zdrowia, wypoczynku, rekreacji, usług wyspecjalizowanych i komercyjnych.

Czwartym celem jest eksploatacja dóbr środowiska naturalnego przez podmioty gospodarcze oraz społeczność zamieszkującą powiat w sposób nie wywołujący niekorzystnych zmian w ekosystemie. Cel ten uwzględnia także stopniową, ale sukcesywną poprawę stanu środowiska naturalnego, a co za tym idzie jego walorów w aspekcie atrakcyjności powiatu.

2.4. OKREŚLENIE PROGRAMÓW OPERACYJNYCH REALIZACJI CELÓW STRATEGICZNYCH.

Przyjęte cele strategiczne są bardzo ogólne i uniwersalne, mają charakter cywilizacyjny. Realizacja tak określonych celów nie może się opierać wyłącznie na faworyzowaniu priorytetów. Potrzebne są wiązki zadań i działań realizacyjnych wzajemnie się wspomagających i warunkujących. Przedstawione poniżej programy operacyjne tworzą swoisty plan osiągnięcia celów strategicznych. Ich realizacja uzależniona jest od pomyślnego przeprowadzenia szeregu reform, modyfikacji, modernizacji oraz inwestycji zdefiniowanych w niniejszym opracowaniu jako zadania strategiczne.

Zbliżenie się do idealnej wizji powiatu jest możliwe jedynie w przypadku przypisania odpowiednich programów operacyjnych do realnie istniejących warunków gospodarczych, społecznych i przyrodniczych. Ich identyfikacja wymaga dokładnego rozpoznania osiągniętego przez gminę poziomu rozwoju, walorów użytkowych i zagrożeń ekologicznych.

Jako programy operacyjne rozwoju Powiatu Legnickiego uznane zostały:

- 1. Stały rozwój funkcji produkcyjnych i przedsiębiorczości (lokalnej).**
- 2. Stały rozwój funkcji ponadlokalnych powiatu (kultura, rekreacja).**
- 3. Promowanie systemu lokalnych stref gospodarczych.**
- 4. Stały wzrost jakości usług administracyjnych samorządu powiatowego.**
- 5. Osiągnięcie dobrego stanu technicznego dróg i infrastruktury układu komunikacyjnego.**
- 6. Poprawa stanu infrastruktury komunalnej.**
- 7. Stały wzrost ilości atrakcyjnych ofert pracy.**
- 8. Zwiększenie dostępności do infrastruktury społecznej.**
- 9. Poprawa warunków mieszkaniowych.**
- 10. Osiągnięcie akceptowanego społecznie zakresu usług socjalnych.**
- 11. Poprawa ład przestrzennego.**
- 12. Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych.**
- 13. Stworzenie zintegrowanego systemu gospodarki odpadami.**

2.5. REALIZACJA PROGRAMÓW OPERACYJNYCH.

Na najniższym poziomie strukturalnego planowania znajdują się zadania operacyjne. Każde z zadań operacyjnych prowadzi do realizacji co najmniej jednego programu operacyjnego, a co za tym idzie przynajmniej jednego celu strategicznego. Jako kryterium określania kolejności wdrażania zadań, przyjęto konstrukcję logicznej sekwencji zdarzeń. Oznacza to, że w pierwszej kolejności realizowane będą te zadania, które tworzą warunki do uruchomienia zadań następnych.

Nr zadania	Nazwa zadania operacyjnego oraz przyporządkowane mu projekty realizacyjne.	Realizowany program operacyjny
1.	<p>Powołanie regionalnej instytucji wspierania rozwoju działalności gospodarczej RCWRP.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie bieżącej informacji o potencjalnych oraz dostępnych źródłach finansowania rozwoju działalności gospodarczej w regionie. • Powołanie komórki odpowiedzialnej za gromadzenie informacji o programach pomocowych na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw. • Przygotowanie elektronicznej bazy danych o programach pomocowych na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw. • Dystrybucja pośród lokalnych przedsiębiorców, informacji w zakresie procedur i warunków pozyskiwania środków pomocowych. • Nawiązanie kontaktów z instytucjami centralnymi zajmującymi się wspieraniem rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw (np. Polska Fundacja Promocji i Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Departament Rzemiosła, Agencja Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa, Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa, fundacje zagraniczne). • Identyfikacja i nawiązanie współpracy przez RCWRP z instytucjami oferującymi szkolenia dla mieszkańców terenów wiejskich (dziedziny: grupy producenckie, agroturystyka, małe przetwórnictwo). • Usługi doradcze i konsultacyjne. 	1,
2.	<p>Opracowanie i wdrażanie programu promującego przedsiębiorczość i aktywność obywatelską wśród społeczności lokalnej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Edukacja społeczeństwa w zakresie podstawowych elementów prawa, których znajomość jest przydatna w życiu codziennym: kompetencje samorządów gminnych i powiatowych, elementy prawa budowlanego, zasady funkcjonowania procesu zagospodarowania przestrzennego, podstawy postępowania z odpadami komunalnymi i przemysłowymi itp. • Współpraca z organizacjami młodzieżowymi. • Zachęcanie do współpracy z władzami powiatu. • Edukacja w zakresie sytuacji kryzysowych (stan zagrożenia życia lub zdrowia, przestępstwo, gwałtowna degradacja mienia publicznego) 	1,
3.	<p>Opracowanie koncepcji rozwoju lokalnych stref aktywności gospodarczej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie planu zagospodarowania obszarów wiejskich z uwzględnieniem lokalnych surowców i rozwoju przetwórstwa rolno – spożywczego. • Stworzenie zachęcającej oferty dla inwestorów kapitałowych i developerów. • Opracowanie planu zagospodarowania terenów przyautostradowych. 	1,3,

4.	Współpraca z gestorami zabudowy kubaturowej oraz założeń urbanistycznych w zakresie ochrony walorów kulturowych tych obiektów.	2,
5.	Stworzenie Systemu Informacji o Terenie: <ul style="list-style-type: none"> • Tereny przeznaczone pod inwestycje. • Rodzaje dopuszczanych lub preferowanych inwestycji. • Stan infrastruktury komunalnej. • Ograniczenia przyrodnicze lub kulturowe. 	2,3,
6.	Rozwój współpracy transgranicznej.	4,
7.	Doskonalenie jakości pracy Starostwa Powiatowego: <ul style="list-style-type: none"> • Uporządkowanie sytuacji prawnej majątku samorządu powiatowego. • Wprowadzenie stałego monitoringu możliwości pozyskiwania środków pozabudżetowych na lokalne inwestycje lub subwencje. • Promocja atutów powiatu w celu przyciągnięcia potencjalnych inwestorów i pobudzenia przedsiębiorczości lokalnej. 	4,
8.	Rozwój i modernizacja infrastruktury drogowej oraz towarzyszącej (mosty, oznakowanie, sygnalizacja świetlna).	5,
9.	Opracowanie założeń budowy zespołu newralgicznych i taktycznych parkingów.	5,
10.	Sukcesywna zmiana nawierzchni dróg gruntowych na asfaltowe.	5,
11.	Opracowanie programu pozyskiwania na modernizację układu komunikacyjnego środków finansowych pozabudżetowych.	5, 6,
12.	Rozwój infrastruktury komunalnej na obszarach wiejskich (woda, kanalizacja, gaz).	6,
13.	Zapewnienie pomocy doradczej i szkoleniowej w dziedzinie nabywania nowych kwalifikacji i umiejętności.	7,
14.	Stworzenie instytucji zapewniającej możliwość stałej współpracy i wymiany opinii między pracodawcami a lokalnymi instytucjami edukacyjnymi.	7,
15.	Staly rozwój systemu oświaty: <ul style="list-style-type: none"> • Zmiana profilów nauczania szkół średnich i zawodowych. • Określenie kierunków modyfikacji profilów kształcenia. • Rozwój kwalifikacji kadry nauczycielskiej w celu uruchomienia indywidualnych programów nauczania w dziedzinie przedsiębiorczości. 	8,
16.	Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego. <ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie nowoczesnego systemu ratownictwa Centrum Powiadamiania Ratowniczego. • Wprowadzenie zintegrowanego systemu komunikacji między wszystkimi służbami odpowiedzialnymi za porządek i bezpieczeństwo. 	8,
17.	Wzrost poziomu profilaktyki i opieki medycznej. <ul style="list-style-type: none"> • Monitorowanie procesów prywatyzacji usług medycznych. 	8,

	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie we współpracy z samorządami gmin, programu edukacji higieniczno - sanitarnej. • Systematyczne badania poziomu zanieczyszczeń atmosfery i wód. • Wprowadzenie specjalistycznych usług medycznych wg. realnego zapotrzebowania. • Bieżąca kontrola stanu, placówek służby zdrowia oraz ich modernizacja. 	
18.	Rozwój systemu ochrony weterynaryjnej i sanitarnej.	8,
19.	Podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych.	8, 9,
20.	Program nowego budownictwa mieszkaniowego, pozyskanie mieszkań komunalnych i socjalnych.	9, 10,
21.	Obniżenie bezrobocia: <ul style="list-style-type: none"> • Szkolenia oraz pomoc psychologiczna dla osób zamierzających podjąć samodzielną działalność gospodarczą. • Usługi doradcze i konsultacyjne. • Organizacja warsztatów terapii zawodowej. 	10,
22.	Opracowanie kompleksowej bazy informacyjnej o zasobach turystycznych i kulturowych powiatu. <ul style="list-style-type: none"> • Przeprowadzenie analizy istniejącej sieci dróg i szlaków turystycznych: • Opracowanie długofalowego programu poprawy stanu technicznego sieci szlaków turystycznych i towarzyszącej im infrastruktury. • Oznakowanie szlaków. 	2, 11,12,
23.	Ułatwienie dostępu i turystycznego wykorzystania istniejących na terenie powiatu akwenów, mające na celu podniesienie atrakcyjności regionu.	11, 12
24.	Stworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju infrastruktury turystycznej – uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego.	12,
25.	Wprowadzenie stałego monitoringu możliwości pozyskiwania środków pozabudżetowych na budowę regionalnego systemu ścieżek rowerowych.	12,
26.	Wspieranie rozwoju agroturystyki i ekoturystyki.	12,
27.	Wsparcie procesu modernizacji istniejących oczyszczalni ścieków.	13,
28.	Zaopatrzenie powiatu w zakłady recyklingu oraz utylizacji odpadów komunalnych.	13,

2.6. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ I PROGRAMÓW OPERACYJNYCH ORAZ CELÓW STRATEGICZNYCH.

Warunki rozwoju gospodarczego powiatu legnickiego na poziomie strategicznym i operacyjnym ilustruje poniższe zestawienie.

W dalszej części opracowania (por.pkt.2.7.) ma miejsce identyfikacja problemów w gminach powiatu legnickiego.

Po weryfikacji planu strategicznego rozwoju nastąpi określenie ośrodków i systemów wsparcia działań strategicznych. Na tym etapie, w związku z określeniem ram finansowania strategii zostanie skonstruowany harmonogram realizacji strategii.

2.7. KIERUNKI ROZWOJU POWIATU LEGNICKIEGO.

2.7.1. Prognoza demograficzna i jej implikacje dla rozwoju infrastruktury społecznej.

Potencjał demograficzny powiatu oraz zmiany jego struktury – wywierają istotny wpływ na przebieg procesów społeczno – gospodarczych. Stymulują między innymi rozmiary potrzeb w zakresie infrastruktury społecznej, stopień aktywności zawodowej itp.

Zgodnie z ustaleniami zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Legnickiego – pierwszym impulsem rozwoju województwa jest młodość demograficzna. W połączeniu z nowoczesnym szkolnictwem ponadpodstawowym i powstającym ośrodkiem szkolnictwa wyższego, wzmocni ona potencjał wykształcenia, ducha przedsiębiorczości i inicjatyw lokalnych.

Przestrzenne zróżnicowanie struktury demograficznej powiatów ościennych względem Powiatu Legnickiego przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Wyszczególnienie powiatów	Ludność			Kobiety na 100 mężczyzn	Przyrost naturalny	Saldo migracji
		ogółem	w tym w miastach w %	na 1 km ²		na 1000 ludności	
1.	Bolesławiecki	89 760	53,32	68,9	104,0	0,25	2,95
2.	Jaworski	54 691	57,43	94,1	103,6	0,07	-0,96
3.	Legnicki	54 288	33,88	72,9	105,3	-0,79	-0,84
4.	Lubiński	110 283	80,62	154,9	103,2	2,47	-4,57
5.	Polkowicki	62 262	61,43	79,8	100,4	3,39	0,40
6.	Średzki	49 312	17,63	70,0	101,8	-0,71	0,63
7.	Wołowski	49 700	52,32	73,6	105,7	-2,32	0,34
8.	Złotoryjski	47 639	50,58	82,9	104,8	0,06	-2,31
9.	Legnica miasto	109 215	100	1940,2	110,3	-0,62	1,32
10.	Woj. Dolnośląskie	297 7611	71,49	149,3	107,1	-0,97	-0,49

Przyrost naturalny w Województwie Dolnośląskim wykazuje wartości ujemne. W poszczególnych jego powiatach występuje w tym względzie wyraźne zróżnicowanie. Najwyższy przyrost naturalny na 1000 ludności zanotował powiat polkowicki (3,39), najniższy natomiast zaobserwowano w powiecie wołowskim (-2,32), dla powiatów jaworskiego i złotoryjskiego jest on prawie równy zero (ok. 0,06 - 0,07). Wskazać należy przy tym, iż przyrost naturalny na wsi jest znacznie wyższy aniżeli w miastach. Zjawisko to występuje na terenie całego kraju.

Strukturę wiekową ludności Powiatu Legnickiego prezentuje poniższe zestawienie. Zawiera ono szczegółowe rozwarstwienie grupy ludności w wieku przedprodukcyjnym. Ma to szczególne znaczenie w procesie planowania rozwoju sieci placówek oświaty i wychowania.

Lp.	Wyszczególnienie Gmin Powiatu Legnickiego	Ludność		Kobiety na 100 mężczyzn	Przyrost naturalny na 1000 ludności	Saldo migracji
		Ogółem	na 1 km ²			
	ogółem	54 288	72,9	105,3	-0,79	-0,84
1.	Chojnów miasto	14 709	2 791,1	107,1	0,4	-2,3
2.	Chojnów gmina	10 189	44,1	101,0	0,4	-3,0
3.	Prochowice	7 481	72,9	102,8	0,5	1,6
4.	Krotoszyce	3 260	48,2	98,8	-0,3	-16,5
5.	Kunice	4 508	51,4	105,7	-2,7	9,0
6.	Legnickie Pole	5 027	58,9	124,8	-4,2	-3,2
7.	Miłkowice	6 277	72,7	102,8	-0,5	2,7
8.	Ruja	2 837	36,2	99,1	-7,0	7,3

Lp.	Wyszczególnienie Gmin Powiatu Legnickiego	Ludność w wieku przedprodukcyjnym					Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
		razem	0-2	3-6	7-14	15-17		
	ogółem	13921	1 672	2 690	6 509	3 050	32 498	7 869
1.	Chojnów miasto	3 843	386	643	1 943	871	8 978	1 888
2.	Chojnów gmina	2 764	321	529	1 327	587	5 941	1 484
3.	Prochowice	1 972	243	409	883	437	4 588	921
4.	Krotoszyce	859	109	172	394	184	1 923	478
5.	Kunice	1 198	149	267	517	265	2 643	667
6.	Legnickie Pole	1 118	162	245	488	223	3 064	845
7.	Miłkowice	1 484	203	270	664	347	3 728	1 065
8.	Ruja	683	99	155	293	136	1 633	521

W porównaniu do najbliższych „sąsiadów” powiat legnicki nie może pochwalić się korzystną sytuacją pod względem przyrostu naturalnego. Jest to pewnym odzwierciedleniem sytuacji finansowej i gospodarczej powiatu. Znajdujące się w dobrej sytuacji gospodarczej powiaty lubiński i polkowicki, mają najwyższy wskaźnik przyrostu naturalnego (2,47 i 3,39). W przyszłości będzie to miało korzystny wpływ na poziom tzw. obciążenia ekonomicznego ludności. Obciążenie to mierzone jest liczbą ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. Im niższy jest współczynnik obciążenia ekonomicznego ludności, tym korzystniejsza jest sytuacja w

danym regionie. Mamy wówczas do czynienia z tzw. „młodą społecznością”, w której dominują pokolenia wypracowujące kapitał gminy czy powiatu. Dla Województwa Dolnośląskiego współczynnik ten wynosi 61,0 i jest to wynik nieco mniejszy niż przeciętny w kraju - utrzymujący się na poziomie 65,0.

Lp.	Wyszczególnienie powiatów	Liczba ludności ogółem	w wieku			
			przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym	nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
			w % ogółem			
1.	bolesławiecki	89 760	25,5	61,3	13,1	63,0
2.	jaworski	54 691	25,8	60,1	14,1	66,4
3.	legnicki	54 288	25,6	59,9	14,5	67,1
4.	lubiński	110 283	23,9	66,3	9,9	50,9
5.	polkowicki	62 262	27,9	61,6	10,5	62,3
6.	średzki	49 312	25,5	60,2	14,3	66,2
7.	wołowski	49 700	24,8	60,2	15,0	66,0
8.	złotoryjski	47 639	26,3	60,0	13,7	66,6
9.	Legnica miasto	109 215	22,9	63,7	13,4	57,0
10.	Woj. Dolnośląskie	2 977 611	23,2	62,1	14,7	61,0

Najkorzystniejsza pod tym względem sytuacja na terenie Dolnego Śląska istnieje w powiatach: lubińskim (50,9 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) i głogowskim. Załączone zestawienia przedstawiają poziom obciążenia ekonomicznego Powiatu Legnickiego (z wyszczególnieniem gmin) oraz powiatów ościennych. Pod tym względem sytuacja nie rokuje najlepiej. Współczynnik obciążenia dla Powiatu Legnickiego jest najwyższy w województwie i wynosi aż 67,1.

Lp.	Wyszczególnienie Gmin Powiatu Legnickiego	Liczba ludności ogółem	w wieku			
			przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym	nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
			w % ogółem			

	ogółem	54 288	25,6	59,9	14,5	67,1
1.	Chojnów miasto	14 709	26,1	61,0	12,8	63,8
2.	Chojnów gmina	10 189	27,1	58,3	14,6	71,5
3.	Prochowice	7 481	26,4	61,3	12,3	63,0
4.	Krotoszyce	3 260	26,3	60,0	14,7	69,5
5.	Kunice	4 508	26,6	58,6	14,8	70,6
6.	Legnickie Pole	5 027	22,2	61,0	16,8	64,0
7.	Miłkowice	6 277	23,6	59,4	17,0	68,4
8.	Ruja	2 837	24,1	57,5	18,4	73,7

Oznacza to, że społeczność zamieszkująca teren powiatu jest społecznością starzejącą się i znacznie obciążoną pod względem ekonomicznym.

Tak wysoki poziom obciążenia ekonomicznego ludności, ma ścisły związek z utrzymującym się od lat relatywnie niskim poziomem urodzeń. Dla Powiatu Legnickiego odnotowuje się stały spadek liczby urodzeń. Proces ten prowadzi w perspektywie do utworzenia społeczności nie mogącej zarobić na własne utrzymanie. Rozwój powiatu wymaga ludzi młodych, energicznych i dobrze wykształconych. Aby zatrzymać proces starzenia się społeczności należy stworzyć jak najkorzystniejsze warunki egzystencji dla obecnych i przyszłych mieszkańców powiatu. Perspektywy rozwojowe i wysoka jakość życia - czyli walory pracy (jej dostępność, wysokość zarobków, warunków pracy), walory zamieszkania (dostępność mieszkań, warunki mieszkaniowe, infrastruktura), walory obsługi (dostępność szerokiego spektrum usług: oświaty, kultury, ochrony zdrowia, wypoczynku, rekreacji, usług wyspecjalizowanych i komercyjnych) to kluczowe czynniki wpływające na odmłodzenie i rewitalizację społeczności powiatu.

Na tak zestawione oceny demograficzne należy nałożyć podstawowe założenia demograficzne w latach 2005, 2010 i 2015 przyjęte za Studium Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Legnickiego (Wojewoda Legnicki, Wojewódzka Pracownia Urbanistyczna w Legnicy; grudzień 1997r.)

Lp.	Wyszczególnienie Gmin Powiatu Legnickiego	Liczba ludności Ogółem (w tys.)	Liczba ludności w danym roku (w tys.)			Przyrost liczby ludności do roku 2015 (w tys.)
			2005	2010	2015	
	ogółem	54,3	50,7	49,5	48,8	-5,4
1.	Chojnów miasto	14,7	15,6	16,0	16,4	1,7
2.	Chojnów gmina	10,2	9,9	9,4	9,2	-1
3.	Prochowice	7,4	3,8	3,7	3,6	-3,8
4.	Krotoszyce	3,3	3,4	3,3	3,1	-0,2
5.	Kunice	4,5	4,2	4,0	3,9	-0,6
6.	Legnickie Pole	5,0	4,8	4,6	4,4	-0,6
7.	Miłkowice	6,3	6,3	5,9	5,7	-0,6
8.	Ruja	2,8	2,7	2,6	2,5	-0,3
	Miasto Legnica	107,9	108,9	111,1	113,7	5,8

W związku z powyższym (Studium Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Legnickiego (Wojewoda Legnicki, Wojewódzka Pracownia Urbanistyczna w Legnicy; grudzień 1997r.) należy przyjąć następujące założenia demograficzne:

- wzrost wskaźnika urbanizacji ludności z 70,8% do 75,6%,
- zwiększenie wskaźnika feminizacji w miastach – ze 105 na 106,
- zmniejszenie wskaźnika feminizacji na wsi – ze 100 na 97,
- zmiany w strukturze wieku, w poszczególnych okresach pięcioletnich związane z falowaniem wyżów i niżów demograficznych.

Tempo przyrostu w prognozowanym okresie będzie nierównomierne – najwyższe w latach 2000-2005, najniższe w pięcioleciu 2010-2015.

Tak ustalone podstawy, pozwolą w dalszych częściach strategii zweryfikować dotychczas określone cele strategiczne oraz programy i zadania operacyjne, a także kierunki rozwoju w gminach (zadania inwestycyjne).

2.7.2. Kierunki rozwoju potencjałów powiatu w tym zadania inwestycyjne komunikacji i infrastruktury technicznej oraz ochrony środowiska naturalnego i kulturowego.

1. Zagospodarowanie terenów przy węzłach z autostradą A-4 pod:
 - a) obsługę komunikacyjną z zapleczem rekreacyjno - usługowym,
 - b) lokalną strefę aktywności gospodarczej,
 - c) multimedialne centrum logistyczne,
2. Drogi alternatywne do A-4 (autostrada płatna),
3. Zagospodarowanie terenów wzdłuż projektowanej trasy S-3.
4. Rozbudowa i uzupełnienia infrastruktury technicznej.
5. Wyznaczenie i przygotowanie terenów atrakcyjnych dla budownictwa jednorodzinnego.
6. Eksploatacja kruszywa naturalnego, ilów, itp.
7. Zagospodarowanie udokumentowanych złóż węgla.
8. Zaadoptowanie akwenów wodnych w celach rekreacyjno - turystycznych.
9. Przystosowanie rezerwatów i obszarów chronionych dla celów turystyki poznawczej i ekologicznej.
10. Ochrona i poszerzanie terenów o szczególnych walorach przyrodniczych.

11. Budowa ścieżek rowerowych wzdłuż istniejących szlaków turystycznych.
12. Włączenie zachowanych zabytkowych założeń architektonicznych, urbanistycznych i parkowych w sieć szlaków turystycznych.
13. Zwiększenie lesistości.

Lp.	Powiaty lub gminy	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Powiat Legnicki w tym gminy:	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
1.1	Chojnów miasto		■		■	■							■	■
1.2	Chojnów gmina	■	■		■	■	■		■	■	■	■		■
1.3	Prochowice		■		■	■	■	■		■	■	■	■	■
1.4	Krotoszyce	■	■	■	■	■	■					■	■	■
1.5	Kunice		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■		■
1.6	Legnickie Pole	■		■	■	■	■		■		■	■	■	■
1.7	Milkowice		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
1.8	Ruja				■	■	■	■					■	■
2.	Legnica miasto (powiat grodzki)	■	■	■	■	■						■		
3.	Powiat Bolesławiecki	■			■	■	■			■				
4.	Powiat Jaworski	■		■	■	■	■			■		■		
5.	Powiat Lubiński			■	■	■		■		■				
6.	Powiat Polkowicki			■	■	■				■				
7.	Powiat Średzki	■	■		■	■						■		
8.	Powiat Wołowski				■	■								
9.	Powiat Złotoryjski	■			■	■	■			■				
10	Woj. Dolnośląskie													

Trzyznacicie wyżej wymienionych zadań inwestycyjnych (kierunków rozwoju) Powiatu Legnickiego jest wynikiem analizy uwarunkowań przyrodniczych i kulturowych występujących na jego terenie. Zadania te, są nastawione na promocję i eksploatację najcenniejszych potencjałów występujących w poszczególnych gminach powiatu. Niektóre, zostały generalnie uznane za równie ważne dla wszystkich gmin, są to: rozbudowa i uzupełnienie infrastruktury technicznej oraz wyznaczenie i przygotowanie terenów atrakcyjnych dla budownictwa jednorodzinne.

Pozostałe zadania są ściśle związane ze stanem środowiska przyrodniczego, występującymi udokumentowanymi złożami mineralnymi, istniejącym zagospodarowaniem terenu oraz dziedzictwem kulturowym charakteryzującym poszczególne gminy. Czynnikiem kwalifikującym do wskazania danego zadania (kierunki rozwoju) jako priorytetowego i ekonomicznie najkorzystniejszego, jest rzeczywisty zasób danego potencjału w określonej gminie.

Naturalnie nie wyklucza się rozwoju gminy w kierunkach nie wytyczonych jako priorytetowe ze względu na ich niewielkie znaczenie w skali powiatu. Jeżeli, lokalnie dana funkcja ma określone znaczenie i jej rozwijanie przynosi gminie wymierne korzyści czy profity, należy ją wspierać, jednak funkcja taka powinna być jedynie uzupełniająca. Nie powinno się bowiem rozpraszać środków

przeznaczonych na rozwój danej gminy na wiele zadań inwestycyjnych lecz, stworzyć stabilny kościec będący podstawą jej utrzymania i rozwoju, a co za tym idzie rozwoju całości powiatu.

2.7.3. Kierunki rozwoju gospodarczego.

Do głównych zadań inwestycyjnych (kierunków rozwoju gospodarczego) Powiatu Legnickiego zaliczamy:

1. Stworzenie strefy usług oraz zaplecza technicznego dla rolnictwa.
2. Budowa zakładów przetwórstwa spożywczego oraz warzywno – owocowego.
3. Zmiana profilu rolnictwa na rolnictwo ekologiczne.
4. Zmiana struktury agrarnej rolnictwa.
5. Rozwój małych i średnich firm, transfer technologii i innowacji – produkcja na eksport.
6. Przemysł tekstylny i skórzany – wzrost eksportu produktów.
7. Sieć rozwiniętych usług podstawowych i okołobiznesowych.
8. Rozwój branży budowlanej.
9. Recykling odpadów komunalnych.
10. Agroturystyka.
11. Turystyka konna.
12. Turystyka rowerowa.
13. Rekreacja przyrodna.

Powiat legnicki posiada wszelkie niezbędne uwarunkowania konieczne do rozwoju w/w dziedzin gospodarki. Należy zauważyć, iż jako czynnik rozwojowy i dochodowy dla niektórych gmin, a co za tym idzie dla całości powiatu została uznana również turystyka, rekreacja czy recykling odpadów komunalnych. Są to jednak funkcje uzupełniające główny kierunek rozwoju gospodarczego Powiatu Legnickiego. Naturalnie analiza uwarunkowań glebowych, klimatycznych oraz kulturowych bezapelacyjnie wskazały na priorytetową rolę rolnictwa w rozwoju gospodarczym powiatu. Stąd jako pierwsze w kolejności - kierunki rozwoju wymienia się: stworzenie zaplecza technicznego dla rolnictwa, budowę zakładów przetwórstwa warzywno – owocowego, zmianę profilu rolnictwa oraz zmianę jego struktury.

Istotną gałęzią rozwoju gospodarczego jest również przemysł. Jest to przemysł związany z rozwojem małych i średnich firm oraz przedsiębiorstw, wprowadzających nowoczesne technologicznie - ekologiczne rozwiązania. Tego rodzaju inwestycje mogą liczyć na pomoc finansową ze środków pomocowych krajowych i zagranicznych fundacji. Istotne jest, aby jakość, unikalność i oryginalność produktów była ich niepodważalnym atutem w procesie eksportu.

Lp.	Powiaty lub gminy	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Powiat Legnicki w tym gminy:	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
1.1	Chojnów miasto	■	■		■	■	■	■		■				
1.2	Chojnów gmina				■				■		■	■	■	■
1.3	Prochowice	■	■	■	■	■	■	■	■	■				
1.4	Krotoszyce	■	■		■				■		■	■	■	
1.5	Kunice		■	■	■				■			■	■	■
1.6	Legnickie Pole	■	■		■				■				■	
1.7	Miłkowice				■								■	■
1.8	Ruja	■	■	■	■									
2.	Legnica miasto (powiat grodzki)	■	■							■				
3.	Powiat Bolesławiecki													
4.	Powiat Jaworski													
5.	Powiat Lubiński													
6.	Powiat Polkowicki													
7.	Powiat Średzki													
8.	Powiat Wołowski													
9.	Powiat Złotoryjski													
10	Woj. Dolnośląskie													

2.7.4. Przyszłościowe funkcje powiatu legnickiego.

W będącej przedmiotem opracowania niniejszej części strategii, na podstawie diagnozy i uwarunkowań rozwoju, został określony plan strategiczny rozwoju powiatu legnickiego.

Sprowadza się on do ustalenia:

- warunków demograficznych w okresie realizacji strategii,
- 4 celów strategicznych,
- 13 programów operacyjnych,
- 28 zadań operacyjnych,
- oraz 61 hasłowo określonych zadań inwestycyjnych (kierunków rozwoju).

Dotychczasowe, ustalenia stanowią podstawę do określenia:

- ośrodków i systemów wsparcia działań strategicznych,
- studium wykonalności strategii rozwoju powiatu legnickiego.

3. OŚRODKI I SYSTEMY WSPARCIA DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH

3.1. ZARZĄDZANIE I MONITORING STRATEGII.

Efektywna realizacja celów i zadań strategicznych jest ściśle związana z określeniem szczegółowej procedury postępowania wszystkich podmiotów powiatowych, w tym władz samorządowych oraz organów odpowiedzialnych za realizację poszczególnych programów.

Pod względem organizacyjnym może się okazać niezbędnym stworzenie Zespołu ds. Wdrażania Strategii. Zespół ten winien funkcjonować w Starostwie Powiatowym i zrzeszać osoby charakteryzujące się wysokimi kwalifikacjami i szeroką znajomością problematyki powiatu, planowania strategicznego, warunków realizacji poszczególnych zadań, funkcjonowania struktur samorządowych oraz praktyczną i teoretyczną wiedzą o zasadach współpracy z wszelkimi podmiotami (zarówno o charakterze pozarządowym jak i jednostkami administracji samorządów gminnych, powiatowych, wojewódzkich czy krajowych). Sprawne wdrażanie Strategii oraz koordynacja niezbędnych działań wymaga nieustającego współdziałania pomiędzy jednostkami organizacyjnymi, odpowiednimi wydziałami Starostwa Powiatowego, powiatowymi służbami, inspekcjami i strażami, samorządami gminnymi, a także instytucjami, podmiotami gospodarczymi, osobami fizycznymi funkcjonującymi na terenie powiatu.

Każde z zadań operacyjnych przewidzianych w Strategii Rozwoju wymaga sporządzenia szczegółowego projektu realizacyjnego, określającego zasady realizacji i zarządzania danym projektem, jego harmonogram, budżet oraz wskazującego podmioty i instytucje, w których kompetencjach leży wspieranie danego projektu.

Poszczególne zadania zawarte w Strategii Rozwoju leżą w zakresie działań samorządów:

- gminnych,
- powiatowych,
- wojewódzkiego.

Jednym z zadań Zespołu ds. Wdrażania Strategii powinno być rozgraniczenie kompetencji poszczególnych samorządów i celne ukierunkowanie procesu realizacji poszczególnych zadań.

Do zakresu **działania gminy** należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Zgodnie z *Ustawą o samorządzie gminnym*, do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. W szczególności zadania własne obejmują:

1. Ład przestrzenny, gospodarkę nieruchomościami, ochronę środowiska i przyrody oraz gospodarkę wodną.
2. Gminne drogi, ulice, mosty, place oraz organizację ruchu drogowego.
3. Wodociągi i zaopatrzenie w wodę, kanalizację, usuwanie i oczyszczanie ścieków komunalnych, utrzymanie czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwianie odpadów komunalnych, zaopatrzenie w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz.
4. Lokalny transport zbiorowy.
5. Ochronę zdrowia.
6. Pomoc społeczną, w tym ośrodki i zakłady opiekuńcze.
7. Gminne budownictwo mieszkaniowe.
8. Edukację publiczną.
9. Kulturę, w tym biblioteki gminne i inne placówki upowszechniania kultury.
10. Kulturę fizyczną i turystykę, w tym tereny rekreacyjne i urządzeń sportowych.
11. Targowiska i hale targowe.
12. Zieleń gminną i zadrzewienia.
13. Cmentarze gminne.

14. Porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli oraz ochronę przeciwpożarową i przeciwpowodziową.
15. Utrzymanie gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych.
16. Polityka prorodzinna, w tym zapewnienie kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej.
17. Wspieranie i upowszechnianie idei samorządowej.
18. Promocja gminy.
19. Współpraca z organizacjami pozarządowymi.
20. Współpraca ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

Gmina oraz gminna osoba prawna może prowadzić działalność gospodarczą wykraczającą poza zadania o charakterze użyteczności publicznej wyłącznie w przypadkach określonych w odrębnej ustawie. W celu wykonywania zadań gmina może tworzyć jednostki organizacyjne, a także zawierać umowy z innymi podmiotami, w tym organizacjami pozarządowymi. Gmina może wykonywać zadania:

- z zakresu administracji rządowej (na podstawie porozumienia lub obowiązkowych zadań zleconych),
- z zakresu właściwości województwa oraz powiatu (na podstawie porozumienia),

na które otrzymuje środki finansowe w wysokości koniecznej do wykonania w/w zadań. W przypadku niedotrzymania terminów realizacji płatności gminie przysługują odsetki w wysokości ustalonej dla zaległości podatkowych.

Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym (*Ustawa o samorządzie powiatowym*) w zakresie:

1. Edukacji publicznej.
2. Promocji i ochrony zdrowia.
3. Pomocy społecznej.
4. Polityki prorodzinnej.
5. Wspierania osób niepełnosprawnych.
6. Transportu zbiorowego i dróg publicznych.
7. Kultury i ochrony dóbr kultury.
8. Kultury fizycznej i turystyki.
9. Geodezji, kartografii i katastru.
10. Gospodarki nieruchomościami.
11. Administracji architektoniczno - budowlanej.
12. Gospodarki wodnej.
13. Ochrony środowiska i przyrody.
14. Rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego.
15. Porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli.
16. Ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska.
17. Przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy.
18. Ochrony praw konsumenta.
19. Utrzymania powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych.
20. Obronności.
21. Promocji powiatu.
22. Współpracy z organizacjami pozarządowymi.

W celu wykonywania zadań powiat może tworzyć jednostki organizacyjne i zawierać umowy z innymi podmiotami. Powiat nie może prowadzić działalności gospodarczej wykraczającej poza zadania o charakterze użyteczności publicznej.

Samorząd województwa zgodnie z ustaleniami *Ustawy o samorządzie województwa*, prowadzi politykę rozwoju, na którą składa się:

1. Tworzenie warunków rozwoju gospodarczego, w tym kreowanie rynku pracy.
2. Utrzymanie i rozbudowa infrastruktury społecznej i technicznej o znaczeniu wojewódzkim.
3. Pozyskiwanie i łączenie środków finansowych: publicznych i prywatnych, w celu realizacji zadań z zakresu użyteczności publicznej.
4. Wspieranie i prowadzenie działań na rzecz podnoszenia poziomu wykształcenia obywateli.
5. Racjonalne korzystanie z zasobów przyrody oraz kształtowanie środowiska naturalnego, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.
6. Wspieranie rozwoju nauki i współpracy między sferą nauki i gospodarki, popieranie postępu technologicznego oraz innowacji.
7. Wspieranie rozwoju kultury oraz ochrona i racjonalne wykorzystywanie dziedzictwa kulturowego.
8. Promocja walorów i możliwości rozwojowych województwa.

Strategia rozwoju województwa jest realizowana poprzez programy wojewódzkie. Samorząd województwa może w związku z realizacją strategii rozwoju województwa:

- Występować o wsparcie ze środków budżetu państwa na realizację zadań zawartych w programach wojewódzkich,
- Zawierać kontrakt wojewódzki z Radą Ministrów na podstawie odrębnej uchwały.

Znaczący wpływ na realizację Strategii Rozwoju Powiatu Legnickiego mają także uregulowania prawne zawarte w:

- *Ustawie o zasadach wspierania rozwoju regionalnego z dnia 12 maja 2000r.*
- *Ustawie o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców z dnia 30 czerwca 2000r.*

Pierwsza z nich mówi, iż wsparcie finansowe rozwoju regionalnego ze środków budżetu państwa może być przeznaczone na zadania ujęte w kontraktach wojewódzkich (poza wyjątkami finansowanymi z dotacji celowych). **Kontrakty wojewódzkie** obejmują przede wszystkim zadania takie jak:

- Rozwój przedsiębiorczości, zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorców, innowacje gospodarcze, transfer technologii,
- Restrukturyzację wybranych dziedzin usług publicznych oraz gospodarki lokalnej i regionalnej opierającą się na zasadach zrównoważonego rozwoju,
- Tworzenie nowych i stałych miejsc pracy,
- Inwestycje w zakresie infrastruktury technicznej i transportowej poprawiające warunki realizowania inwestycji gospodarczych,
- Przedsięwzięcia z zakresu edukacji, w tym edukacji dorosłych,
- Przedsięwzięcia z zakresu kultury regionalnej i lokalnej będących składnikami kultury narodowej oraz ochrony i rozwoju dziedzictwa kulturowego,
- Inwestycje poprawiające stan środowiska,
- Rozwój instytucji działających na rzecz pobudzania aktywności i wspomagania działań samorządowych wspólnot regionalnych i lokalnych,
- Studia i badania niezbędne do prowadzenia polityki rozwoju regionalnego,

Zarząd województwa ubiegającego się o wsparcie zadań zawartych w programie wojewódzkim (strategia rozwoju województwa jest realizowana poprzez programy wojewódzkie), musi przedstawić rozbudowany wniosek o przyznanie środków. W trakcie rokowań związanych z zawarciem kontraktu lub ze zmianą kontraktu, strona rządowa reprezentowana jest przez ministra, a strona samorządowa przez marszałka województwa. **Rokowania dotyczące kontraktu przeprowadza się uwzględniając ustalenia strategii, programu wsparcia oraz wysokości limitów finansowych.**

Druga z w/w ustaw określa warunki dopuszczalności, zasady udzielania oraz nadzorowania pomocy publicznej dla przedsiębiorców. Ustawa ta mówi, iż dopuszczalna jest **pomoc udzielana w**

celu naprawienia szkód wyrządzonych przez klęski żywiołowe lub inne nadzwyczajne zdarzenia oraz pomoc o charakterze socjalnym dla indywidualnych konsumentów, pod warunkiem, że jest ona przyznana bez dyskryminacji ze względu na pochodzenie towarów. Dopuszczalna jest również **pomoc w celu likwidacji poważnych zakłóceń w gospodarce o charakterze ponadsektorowym**, w celu wsparcia krajowych przedsiębiorców, działających w ramach przedsięwzięcia gospodarczego podejmowanego w interesie europejskim, oraz w celu promowania kultury, nauki i oświaty, a także ochrony dziedzictwa kulturowego.

Niedopuszczalna jest pomoc, która może istotnie ograniczyć lub zniekształcić konkurencję, a także uniemożliwić lub istotnie utrudnić powstanie konkurencji. Za wyjątkiem przypadków w postaci pomocy doraźnej, restrukturyzacyjnej, dla małych i średnich przedsiębiorstw w formie poręczeń spłaty kredytów przeznaczonych na zakup materiałów i surowców do produkcji itp., pomoc może być udzielana jedynie w celu wspierania nowych inwestycji lub tworzenia nowych miejsc pracy związanych z daną inwestycją.

Pomoc, o której stanowi ustawa, może mieć charakter:

- **pomocy regionalnej** – której podstawowym warunkiem udzielenia jest prowadzenie działalności gospodarczej na oznaczonym obszarze, jeżeli zarazem:
 - a) stanowi element polityki regionalnej,
 - b) jest zróżnicowana co do form, wielkości oraz okresu stosowania w zależności od rodzaju i skali problemów występujących na danym obszarze,
 - c) nie przekracza dopuszczalnych maksymalnych wielkości pomocy wyrażonych w kategoriach kosztów inwestycji lub utworzonych nowych miejsc pracy,
 - d) uwzględnia przewidywany lub faktyczny udział poszczególnych sektorów gospodarczych w przewidywanej pomocy,
- **pomocy sektorowej**, której podstawowym warunkiem udzielenia jest przynależność przedsiębiorcy do określonej grupy wyodrębnionej w oparciu o kryterium przedmiotu prowadzonej działalności gospodarczej, dopuszczalnej jeżeli:
 - a) przyspiesza niezbędne zmiany lub rozwój określonych sektorów,
 - b) przywraca długookresowe funkcjonowanie określonych sektorów,
 - c) łagodzi społeczne i gospodarcze koszty zmian w określonych sektorach w oznaczonym okresie.
- **pomocy horyzontalnej** – której warunki udzielenia nie są związane z prowadzeniem działalności ani na oznaczonym obszarze, ani w oznaczonym sektorze. Dopuszczalna jest pomoc horyzontalna wspierająca
 - a) restrukturyzację przedsiębiorstw,
 - b) prace badawczo rozwojowe,
 - c) utrzymanie poziomu zatrudnienia lub tworzenie nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach,
 - d) rozwój małych i średnich przedsiębiorców,
 - e) działania przedsiębiorcy w zakresie ochrony środowiska,
 - f) inwestycje energooszczędne w przedsiębiorstwach,
 - g) rozwój infrastruktury technicznej przeznaczonej dla określonych przedsiębiorców,
 - h) rehabilitację i zatrudnienie osób niepełnosprawnych,
 - i) szkolenia dla potrzeb określonych przedsiębiorców bezpośrednio związane z rozwojem ich przedsiębiorstw.

Przez termin „pomoc” należy rozumieć przysporzenie bezpośrednio lub pośrednio, przez organy udzielające pomocy, korzyści finansowych określonym przedsiębiorcom, w następstwie którego uprzywilejowuje się ich w stosunku do konkurentów, przede wszystkim w drodze dokonywania na rzecz lub za tych przedsiębiorców wydatków ze środków publicznych lub pomniejszania świadczeń należnych od nich na rzecz sektora finansów publicznych na podstawie odrębnych ustaw lub innego tytułu prawnego.

Budowa strategii nie może być aktem jednorazowym. Jest to dokument podporządkowany zachodzącym zmianom i uwarunkowaniom zewnętrznym. Wraz z procesem wdrażania strategii konieczne będzie dokonywanie w nim niezbędnych korekt lub uzupełnień.

Monitoring wdrażania strategii prowadzony powinien być przez Zarząd Powiatu. Informacje niezbędne do ustalenia stopnia skuteczności i efektywności procesu wdrożeniowego, powinny być pozyskiwane i przygotowywane przez Zespół ds. Wdrażania Strategii.

Powinno to polegać na przeprowadzaniu analiz sytuacji społecznej i gospodarczej. Prawidłowo prowadzony system monitoringu pozwoli na stwierdzenie czy dany cel lub program operacyjny został już osiągnięty. Przygotowywane raporty winny być podstawą do oceny i aktualizacji Strategii. Rada Powiatu zobligowana jest oceniać stan bieżący i efekty realizacji strategii co najmniej raz w roku. Proces realizacji strategii wymaga prowadzenia na bieżąco weryfikacji jej ustaleń, a w razie konieczności także ich aktualizacji. W celu uzyskania pełnego obrazu stopnia zaawansowania procesu wdrażania strategii, należy się posiłkować licznymi źródłami informacji. Zaliczamy tu cykliczne badania ankietowe powiatowej opinii publicznej (których wyniki powinny zostać opracowane przez specjalistę) oraz obraz wdrażania strategii w kontekście powiatowych jednostek organizacyjnych, powiatowych służb, inspekcji i straży.

3.2. POWIĄZANIA STRATEGII ROZWOJU POWIATU.

3.2.1. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA.

Aby jakakolwiek **strategia rozwoju miała prawo zaistnieć lub wkroczyć w etap realizacji musi ona być elementem większej całości.** Można zaryzykować program odmienny i nie związany z powszechnie obowiązującymi tendencjami rozwoju kraju lub danego regionu, jednak postępowanie takie pociągnie za sobą przykre konsekwencje w postaci braku poparcia ze strony samorządu wojewódzkiego, a nawet administracji rządowej. Będzie to się wiązało z brakiem poparcia finansowego, a aspekt ten dla wdrożenia strategii ma znaczenie pierwszoplanowe. Jedynie pełna synchronizacja postanowień Strategii Rozwoju Powiatu z postanowieniami Strategii Rozwoju Województwa oraz Narodową Strategią Rozwoju Regionalnego może dać pozytywne rezultaty w postaci poparcia dla poszczególnych działań samorządu powiatowego i samorządów gminnych.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego koncentruje się na pięciu celach strategicznych. Cele te to:

- 1) Integracja dolnośląska,
- 2) Renesans cywilizacyjny,
- 3) Społeczeństwo obywatelskie,
- 4) Innowacyjna gospodarka,
- 5) Otwarcie na świat.

Kierunki działania jakie należy przeprowadzić aby poszczególne cele miały szanse pełnej realizacji zostały zacytowane w dziale pt. Plan strategiczny rozwoju. Należy jednak zauważyć, że cele strategiczne, programy operacyjne, a nawet zadania operacyjne sformułowane w Strategii rozwoju powiatu legnickiego pozostają w ścisłym związku z ustaleniami strategii wojewódzkiej.

Cele strategiczne Strategii Rozwoju Powiatu Legnickiego, to:

- a) Stworzenie warunków do aktywizacji gospodarczej,
- b) Rozwój obszarów wiejskich i aktywizacja rolnictwa,
- c) Poprawa warunków życia społeczności powiatu,
- d) Użytkowanie zasobów środowiska zgodnie zasadami ekorozwoju.

Ich urzeczywistnienie wymaga realizacji następujących programów operacyjnych:

- Stały rozwój funkcji produkcyjnych i przedsiębiorczości lokalnej,
- Stały rozwój funkcji ponadlokalnych powiatu,
- Promowanie systemu lokalnych stref gospodarczych,

- Stały wzrost jakości usług administracyjnych samorządu powiatowego,
- Osiągnięcie dobrego stanu technicznego dróg i infrastruktury układu komunikacyjnego,
- Poprawa stanu infrastruktury komunalnej,
- Stały wzrost ilości atrakcyjnych ofert pracy,
- Zwiększenie dostępności do infrastruktury społecznej,
- Poprawa warunków mieszkaniowych,
- Osiągnięcie akceptowanego społecznie zakresu usług socjalnych,
- Poprawa ładu przestrzennego,
- Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych,
- Stworzenie zintegrowanego systemu gospodarki odpadami.

Założenia te pokrywają się z założeniami strategii wojewódzkiej. Oczywiście ta ostatnia zawiera jeszcze wiele innych założeń i programów, ale w skali powiatu legnickiego te wydają się być najbardziej istotne. Charakteryzują się one także znacznie mniejszą skalą przedsięwzięcia, ale ich systematyczne wdrażanie może zrewolucjonizować sytuację w regionie. Naturalnie strategia rozwoju województwa ma wydźwięk globalny i koncentruje się na bardziej uogólnionych programach jednak, matryca działań strategicznych skonstruowana jako przełożenie poszczególnych celów strategicznych na poszczególne strefy rozwoju regionu, daje bardziej szczegółowy i sprecyzowany wykaz działań operacyjnych. Warto tu zauważyć, że to co w skali strategii województwa jest już zadaniem operacyjnym, w skali powiatu znajduje się na pozycji programu operacyjnego. Naturalnie zadania operacyjne lub poszczególne działania wyszczególnione w strategii powiatu są już jedynie pochodną programów operacyjnych i mają charakter osobniczy dla poszczególnych powiatów leżących w danym województwie. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego wskazuje na konieczność opracowania strategii sektorowych. Strategie te powinny mieć horyzont czasowy i zawierać projekty sprecyzowane w stopniu umożliwiającym staranie się o środki zewnętrzne.

Należy zwrócić uwagę, że pod względem prognoz demograficznych Powiat Legnicki na tle Województwa Dolnośląskiego nie wypada najkorzystniej. Współczynnik obciążenia ekonomicznego ludności jest najwyższy w całym województwie, co szczególnie powinno uzmysłowić realizatorom strategii wagę programów poświęconych sferze społecznej w procesie rozwoju powiatu.

3.2.2. NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO.

Celem strategicznym Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego jest:

Tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską.

Wzrost konkurencyjności należy zrozumieć jako poprawę sytuacji wszystkich regionów w Polsce względem regionów europejskich, w zakresie produktywności gospodarki, tworzenia i absorpcji innowacji, wykształcenia mieszkańców, dochodów ludności oraz ilości i jakości infrastruktury technicznej, a więc tych czynników, które decydują obecnie o sile gospodarek państw i regionów.

Zmierzając do realizacji celu strategicznego polityka rozwoju regionalnego państwa sprzyjać będzie wzrostowi gospodarczemu, decentralizacji zarządzania państwem, przekształceniom strukturalnym regionów, wzrostowi urbanizacji, zwiększeniu mobilności przestrzennej ludności, zwiększeniu poziomu wiedzy i dostępu do najnowocześniejszych technologii społeczeństwa i podmiotów gospodarczych.

Cel strategiczny Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego zostanie osiągnięty poprzez koncentrację interwencji państwa w kilku priorytetach polityki rozwoju regionalnego do roku 2006:

- a) **Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów,**

- b) **Restrukturyzacja bazy ekonomicznej regionów i tworzenie warunków jej dywersyfikacji,**
- c) **Rozwój zasobów ludzkich,**
- d) **Wsparcie obszarów wymagających aktywizacji i zagrożonych marginalizacją,**
- e) **Rozwój współpracy regionów.**

Prowadzenie polityki rozwoju regionalnego przez państwo będzie realizowane przez udzielanie wsparcia finansowego zadań przedstawianych w programach wojewódzkich. Oznacza to, że możliwość realizacji powyżej sformułowanych priorytetów polityki regionalnej państwa w konkretnym województwie będzie zależała od wyniku negocjacji związanych z zawarciem kontraktu wojewódzkiego (kontrakt wojewódzki, określa tryb, zakres i warunki realizacji zadań wynikających z programów wojewódzkich, które uzyskały wsparcie rządu).

Należy tu uwzględnić, że Strategia Rozwoju Województwa jest realizowana właśnie poprzez programy wojewódzkie. Tak więc w procesie konstruowania Strategii Rozwoju Powiatu warto wspomnieć, że **na wsparcie finansowe ze strony rządu mogą liczyć jedynie regiony objęte kontraktami wojewódzkimi**, których warunki realizacji i dofinansowania negocjowane pomiędzy rządem, a samorządem wojewódzkim zakończą się pomyślnie czyli - podpisaniem kontraktu. Naturalne jest także, że zarówno wielkość środków, jak i kierunki wsparcia będą w pierwszym rzędzie odnoszone do województw.

Lista obszarów wsparcia będzie ustalana każdorazowo w **Programach Wsparcia** w odniesieniu do możliwości finansowych budżetu państwa w okresie obowiązywania rozporządzenia oraz uszczegółowionych celów i priorytetów interwencji regionalnej. W odniesieniu do szczególnych kategorii pomocy i problemów strukturalnych - Program Wsparcia będzie określał inne niż województwo obszary wsparcia. Program Wsparcia **opracowany na dane lata realizacji, zawiera nie tylko obszary i zadania wynikające z programów wojewódzkich, które mogą uzyskać dofinansowanie w ramach programu wsparcia, ale i przewidywane limity środków i wydatków.**

3.3. RAMY FINANSOWANIA STRATEGII.

3.3.1. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.

Efektywne wdrażanie ustaleń Strategii Rozwoju Powiatu Legnickiego wymaga silnej mobilizacji pod względem finansowym. Rozwiązaniem w tym zakresie nie może być jedynie coroczne przeznaczanie określonej części dochodów budżetu powiatu na zadania wynikające z przyjętej strategii. **Rola samorządu powinna polegać przede wszystkim na stymulowaniu inicjatyw regionalnych, poprzez ich inspirowanie, koordynowaniu i szeroko pojętą pomoc w pozyskiwaniu środków. Jedynie profesjonalnie opracowane i skonkretyzowane projekty, mające umocowanie w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego oraz Narodowej Strategii Rozwoju regionalnego mają szansę na pozyskanie środków na ich realizację.**

Lp.	Powiat	Dochody budżetu w roku 2000.			
		w tys. zł	na 1 mieszkańca	własne w %	subwencje i dotacje w %
1.	Legnicki	65 291,5	1201,47	32,7	47,8

Dochód budżetu Powiatu Legnickiego w porównaniu z powiatami ościennymi nie przedstawia się imponująco. Pod względem dochodu na jednego mieszkańca Powiat Legnicki uzyskał wynik 1201,47 tys. złotych podczas kiedy Powiat Polkowicki uzyskał – 2095,65 tys., Powiat Grodzki Legnica – 1796,4 tys., Powiat Lubiński 1333,35 tys. należy tu także zauważyć, że **jedynie 32,7% budżetu gminy pochodzi z dochodów własnych, a aż 47,8% z subwencji i dotacji.**

Analiza budżetów gmin wchodzących w skład powiatu legnickiego dała następujące rezultaty:

a) dochody własne budżetów:

Lp	wyszczególnienie	Ogółem	Dochody własne i dochody z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa				
			razem	w tym podatek			
				rolny	od nieruchomości	od środków transportu	dochodowy od osób fizycznych
1.	Chojnów	16309,4	7548,6	10,3	2243,0	145,3	2796,3
2.	Chojnów wieś	9673,3	4919,9	883,3	1428,1	75,0	1617,8
3.	Prochowice	10785,4	4989,6	258,4	1503,7	78,1	1442,6
4.	Krotoszyce	3975,4	1918,4	493,5	302,2	24,9	470,9
5.	Kunice	6405,9	3883,4	321,9	1642,0	36,6	835,4
6.	Legnickie	8148,7	3162,1	636,4	560,0	14,7	725,8
7.	Miłkowice	7028,9	3207,8	326,8	960,0	66,1	1065,4
8.	Ruja	2964,6	1331,4	509,8	213,6	8,1	383,0
9.	Ogółem	65291,5	30961,2	3440,5	8852,7	448,6	9337,1

b) dochody z subwencji, dotacji, środki na dofinansowanie:

Lp	wyszczególnienie	Z ogółem				
		Subwencje ogólne	dotacje			środki na dofinansowanie zadań ze źródeł pozabudżetowych
			z budżetu państwa	z funduszy celowych	celowe otrzymane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego	
1.	Chojnów	5151,9	2882,3	-	268,7	458,0
2.	Chojnów wieś	3056,9	1485,7	30,6	180,1	-
3.	Prochowice	2929,0	1707,7	494,4	47,1	617,4
4.	Krotoszyce	1468,8	464,0	12,4	20,8	91,0
5.	Kunice	1893,7	579,2	28,8	20,8	-
6.	Legnickie	1809,5	2672,2	6,9	20,8	477,0
7.	Miłkowice	2575,0	928,2	15,1	21,7	281,1
8.	Ruja	1078,3	538,2	-	16,7	281,1
9.	Ogółem	19963,3	11257,5	588,2	596,8	1924,6

Analiza struktury dochodów poszczególnych gmin powiatu nakazuje skoncentrować działania strategiczne na stworzeniu mechanizmów wyzwalających rozwój gospodarczy (dochody od osób fizycznych stanowią 14,3 % dochodów ogółem oraz 30,2% dochodów własnych).

Natomiast analiza subwencji i dotacji oraz środków na dofinansowanie, uzyskiwanych przez poszczególne gminy powiatu, wskazuje na konieczność zwiększenia udziału środków pozabudżetowych w strukturze w/w dochodów. W chwili obecnej dominująca część dotacji pochodzi z budżetu państwa.

3.3.1.1. Fundusze własne.

Są przeważnie bardzo skromne i nie pozostawiają zbyt wielkich możliwości, jeżeli chodzi o finansowanie nowych przedsięwzięć. **Ważne jednak jest, aby budżet systematycznie wyodrębniał choćby niewielkie środki przeznaczone na rozwój powiatu.** To samo odnosi się do budżetu poszczególnych gmin.

Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz *Ustawa o samorządzie powiatowy*, mówi, iż dochodami powiatu są: udział w podatku dochodowym od osób fizycznych, subwencja ogólna, dochody uzyskiwane przez jednostki budżetowe powiatu oraz wpłaty od zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych, dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań służb, inspekcji i straży, na zadania z zakresu administracji rządowej oraz na finansowanie zadań własnych powiatu, odsetki od środków finansowych powiatu na rachunkach bankowych, dochody z majątku powiatu. **Aby poprawić sytuację finansową powiatu należy jednak wykorzystać wszystkie możliwości.** Ustawy dopuszczają następujące dochody budżetu powiatowego: dotacje celowe na dofinansowanie zadań własnych powiatu, dotacje celowe z budżetu państwa na usuwanie bezpośrednich zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, dotacje z funduszy celowych, środki finansowe pochodzące ze źródeł zagranicznych nie podlegające zwrotowi, spadki, zapisy, darowizny, odsetki od pożyczek udzielanych przez powiat, odsetki od nieterminowo przekazywanych należności, odsetki i dywidendy od kapitału wniesionego do spółek, dochody z kar pieniężnych i grzywien. Zarząd powiatu musi się jednak wykazać inicjatywą w celu pozyskania i wyegzekwowania jak największej ilości funduszy.

Do zasobów „własnych powiatu” zaliczyć należy pewne uprawnienia, które odpowiednio wykorzystane mogą w znacznym stopniu przyczynić się do zrównoważonego rozwoju regionu. Zgodnie z *Ustawą o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców*, możliwe jest przysporzenie określonym przedsiębiorcom korzyści finansowych, przede wszystkim w drodze dokonywania na ich rzecz lub za tych przedsiębiorców wydatków ze środków publicznych lub pomniejszania świadczeń należnych od nich na rzecz sektora finansów publicznych. Pomoc taka może zostać udzielona w formie:

- dotacji oraz ulg podatkowych,
- dokapitalizowania przedsiębiorców w sytuacjach lub na warunkach odbiegających od normalnych praktyk inwestycyjnych, jakie stosują prywatni inwestorzy w gospodarce rynkowej,
- pożyczek lub kredytów udzielanych przedsiębiorcom na warunkach korzystniejszych od oferowanych na rynku,
- poręczeń lub gwarancji udzielanych za zobowiązania przedsiębiorców na warunkach korzystniejszych od oferowanych na rynku,
- zaniechania ustalania zobowiązania podatkowego lub poboru podatku, odroczenia, rozłożenia na raty podatku lub zaległości podatkowej oraz umorzenia zaległości podatkowej,
- umarzania, odraczania lub rozkładania na raty innych niż w/w należnych od przedsiębiorcy świadczeń pieniężnych stanowiących środki publiczne w rozumieniu *Ustawy o finansach publicznych*,
- zbycia lub oddania do korzystania mienia będącego własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego i ich związków – na warunkach korzystniejszych od oferowanych na rynku.

Warunki dopuszczalności przyznania w/w pomocy określone są w sposób ogólny w pkt.3.1. Zarządzanie i monitoring strategii.

Możliwe jest również uzyskanie przez poszczególne gminy zagrożone szczególnie wysokim bezrobociem dotacji na dofinansowanie inwestycji infrastrukturalnych (realizowanych z udziałem bezrobotnych kierowanych do robót publicznych przez rejonowy urząd pracy). Muszą to jednak być inwestycje wykonywane w zakresie: zaopatrzenia w wodę, energię

elektryczną i energię ciepłą, kanalizacji i oczyszczalni ścieków komunalnych, urządzeń sanitarnych, wysypisk i utylizacji odpadów komunalnych, gminnych dróg i ulic, gazociągów i urządzeń do przetwarzania gazu oraz publicznych urządzeń sportowo-rekreacyjnych. W celu uzyskania dotacji należy złożyć wniosek na ręce wojewody wraz z uzasadnieniem potrzeby realizacji inwestycji infrastrukturalnej objętej wnioskiem.

3.3.1.2. Fundusze rządowe przydzielane w ramach programów wojewódzkich.

Kontrakty wojewódzkie stanowiąc mają główny pomost pomiędzy dostępnymi środkami finansowymi rządu, a samorządami wojewódzkimi. Zapewniają one współfinansowanie przez rząd wybranych przedsięwzięć, które nie mogą zostać w całości pokryte przez budżet wojewódzki. Środki finansowe uzyskane przez zarząd województwa na podstawie zawartych kontraktów wojewódzkich, przeznaczane są na sfinansowanie poszczególnych zadań będących składowymi programu wojewódzkiego, który uzyskał wsparcie rządu.

Zadaniem samorządu powiatowego jest ubieganie się o umieszczenie priorytetowego w skali powiatu zadania w w/w kontrakcie. Zgodnie z *Ustawą o zasadach wspierania rozwoju regionalnego* wymaga to skierowania stosownego wniosku do samorządu województwa. Szanse mają jedynie projekty zgodne z rządowymi priorytetami. W okresie objętym strategią należy oczekiwać kilkakrotnej zmiany finansowanych priorytetów.

3.3.1.3. Fundusze pomocowe - krajowe.

Zadania z zakresu rozwoju regionalnego nie ujęte w kontraktach wojewódzkich będących warunkiem uzyskania dotacji z budżetu państwa, mogą być finansowane z dotacji celowych budżetu państwa, jednak wyłącznie w przypadkach realizacji:

- programów interwencyjnych (tworzonych i realizowanych w przypadku klęsk żywiołowych, nagłych sytuacji kryzysowych, w szczególności na rynku pracy i w gospodarce),
- programów pilotażowych, testujących nowe rozwiązania i instrumenty rozwoju regionalnego,
- programów doradczych i informacyjnych, zwiększających zdolność przyjmowania budżetowego wsparcia finansowego programów wojewódzkich (*Ustawa o zasadach wspierania rozwoju regionalnego*),

Zgodnie z *Ustawą o finansach publicznych* dotacje celowe dla przedsiębiorców mogą być udzielane na realizację inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej oraz ochrony środowiska, mających szczególne znaczenie dla gospodarki narodowej. Łączna kwota w/w dotacji nie może być wyższa niż 50% planowanej wartości kosztorysowej inwestycji.

Z budżetu państwa mogą być również udzielane dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji:

1) realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego jako zadania:

- własne,
- z zakresu administracji rządowej,
- inne zlecone ustawami,

2) związanych z badaniami naukowymi lub pracami badawczo-rozwojowymi.

Z budżetu państwa, po uprzednich uzgodnieniach przeznaczane są również środki na rzecz następujących funduszy i agencji:

- Agencji Budowy i Eksploatacji Autostrad, (ABiEA)
- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, (ARiMR)
- Agencji Rynku Rolnego, (ARR)
- Agencji Techniki i Technologii, (ATiT)
- Agencji Rozwoju Przemysłu, (ARP)
- Agencji Prywatyzacji, (AP)

- Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, (AWRSP)
- Funduszu Leśnego, (FL)
- Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych i Leśnych, (FOGRiL)
- Funduszu Pracy, (FP)
- Krajowego Funduszu Poręczeń Kredytowych, (KFPK)
- Krajowego Funduszu Mieszkaniowego, (KFM)
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, (FOŚiGW)
- Itp.

W wielu przypadkach istnieje możliwość zwrócenia się o dofinansowanie do odpowiedniego funduszu lub agencji. Zgodnie z *Ustawą – Prawo Ochrony Środowiska*, **Gminne i Powiatowe Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** są funduszami celowymi, a ich dochody gromadzone są na odrębnych rachunkach bankowych.

Środki **gminnych funduszy** przeznaczone są na:

- 1) edukację ekologiczną,
- 2) wspomaganie zadań państwowego monitoringu środowiska,
- 3) wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska,
- 4) realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych,
- 5) urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień oraz parków,
- 6) realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,
- 7) profilaktykę zdrowotną dzieci,
- 8) wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej,
- 9) wspieranie ekologicznych form transportu,
- 10) działania z zakresu rolnictwa ekologicznego,

Środki **powiatowych funduszy** ochrony środowiska przeznacza się na wspomaganie w/w działalności, oraz na:

- 1) realizację przedsięwzięć, związanych z ochroną powierzchni ziemi,
- 2) inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej.

Pomoc finansowa na poziomie gminy i powiatu może być udzielana przez Fundusz na zasadzie przyznawania dotacji. Natomiast zadania leżące w kompetencjach **Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** mogą być realizowane poprzez:

- udzielanie oprocentowanych pożyczek,
- dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- przyznawanie dotacji,
- wnoszenie udziałów do spółek działających w kraju,
- nabywanie obligacji, akcji i udziałów spółek działających w kraju,
- nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej,

Pożyczki, mogą być częściowo umarzone, pod warunkiem terminowego wykonania zadań i osiągnięcia planowanych efektów.

Projekty programów i planów działań, w tym planów finansowych w/w funduszy są przedkładane ministrowi w celu zbadania ich zgodności z ustaleniami strategii i programu wsparcia.

3.3.1.4. Fundusze pomocowe - zagraniczne.

Zaliczamy tu przede wszystkim fundusze programów przedakcesyjnych, takich jak:

- **Program SAPARD,**
- **Program ISPA,**
- **Program PHARE.**

Główną zasadą pozyskiwania środków pomocowych z UE jest **otwarty konkurs projektów** w ramach ustalonych kryteriów i funduszy. Aby projekt był pozytywnie rozpatrzony

konieczne jest spełnienie wielu ściśle określonych warunków. O sukcesie decyduje jakość opracowania oraz zgodność z obowiązującymi w danym programie priorytetami. Niestety często środki już przyznane zostają cofnięte z powodu braku kompetencji i profesjonalności po stronie polskich przedsiębiorców, którzy usiłują wykorzystać je w sposób inny niż to było uzgodnione w kontrakcie pomocowym.

Warto jeszcze raz podkreślić najważniejsze problemy związane z przebudową wsi. Ogromną barierą jest brak kontroli państwa nad produkcją rolną, przykładowo – samodzielna decyzja rolników (kilka lat temu) o nieopłacalności hodowli i rozpoczęciu masowej produkcji zbóż, doprowadziła do ogromnego uwstecznienia i zaniedbania hodowli. Na odbudowanie hodowli potrzeba dziś wielu lat. Zauważając, że na świecie nie sprawdza się strategia wolnego rynku w rolnictwie, warto rozpocząć strategię umów kontraktacyjnych z rolnikami.

W zagłębiu miedziowym (region przemysłowo – rolniczy) celem głównym jest podniesienie dochodu ludności wiejskiej poprzez:

- przekształcenie struktury agrarnej,
- likwidację monokultury przemysłowej,
- poprawę stanu środowiska naturalnego.

Program SAPARD – jest programem wsparcia dla rolnictwa oraz rozwoju terenów wiejskich. Obejmuje on kraje starające się o członkostwo w Unii Europejskiej, w tym Polskę. Program ten składa się z dwóch osi priorytetowych oraz osi komplementarnej.

W skład pierwszej osi priorytetowej - **poprawa efektywności sektora rolno-spożywczego** wchodzi dwa działania:

1. Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych:

- poprawa bezpieczeństwa produkcji i jakości żywności,
- zwiększenie liczby zakładów spełniających wymagania sanitarne i weterynaryjne UE w zakresie przetwórstwa żywności,
- wspieranie racjonalizacji, restrukturyzacji i postępu w sektorze dla zwiększenia jego konkurencyjności i ułatwienia dostosowania do funkcjonowania na Jednolitym Rynku,
- wzmocnienie grup producentów rolnych i ich związków,
- ograniczenie niekorzystnego oddziaływania zakładów przetwórczych na środowisko naturalne,

2. Inwestycje w gospodarstwach rolnych:

- poprawa jakości produkcji rolniczej poprzez udoskonalenie wyposażenia technicznego gospodarstw i dostosowanie warunków produkcji do wymogów *acquis communautaire* (jest to zestaw praw i przepisów unijnych, obejmuje on porządek prawny, zasady prawne, orzecznictwo; muszą je zaakceptować wszystkie państwa przystępujące do Unii Europejskiej; termin ten nie ma polskiego odpowiednika),
- restrukturyzacja i różnicowanie produkcji rolniczej jako warunek poprawy efektywności gospodarstw i dostosowania produkcji do potrzeb rynku,
- ukierunkowanie produkcji zgodnie z naturalnymi warunkami środowiska przyrodniczego, zminimalizowanie niekorzystnego oddziaływania produkcji rolniczej na środowisko naturalne oraz zachowanie krajobrazu,

W skład drugiej osi priorytetowej – **poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej i tworzenie miejsc pracy**, również wchodzi dwa działania:

1. Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich:

- zwiększenie atrakcyjności obszarów wiejskich dla inwestorów lokalnych i inwestorów zewnętrznych,
- zapewnienie mieszkańcom wsi odpowiedniego standardu życia,
- zapewnienie warunków dla wdrażania *acquis communautaire*,

2. Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich:

- Zidentyfikowanie i wykorzystanie nisz rynkowych na produkty i usługi poza rolnictwem,
- Rozwój działalności gospodarczej na obszarach wiejskich poza konwencjonalnym rolnictwem poprzez wsparcie inwestycyjne.

W skład osi komplementarnej wchodzi trzy działania:

1. Programy rolnośrodowiskowe i zalesianie:

- promocja, w skali pilotażowej, praktyk i metod produkcji rolniczej związanych z ochroną krajobrazu i ograniczeniem zagrożeń dla środowiska, wynikających z marginalizacji lub intensyfikacji produkcji rolniczej,
- promocja, w skali pilotażowej, działań służących zwiększeniu lesistości na prywatnych gruntach rolniczych, uwzględniając optymalizację struktury krajobrazu, przeciwdziałanie erozji i redukcję gazów szklarniowych.
- stworzenie docelowych programów rolnośrodowiskowych i zalesień w Polsce na podstawie wyników projektów pilotażowych (mechanizmy wdrożeniowe, administracja, kontrola, doradztwo).

2. Szkolenia zawodowe.

- działania szkoleniowe w zakresie: przedsiębiorczość, finanse, marketing, podstawy księgowości, technologie i techniki poza konwencjonalnym rolnictwem oraz związane z nim dziedziny,
- działania szkoleniowe w zakresie przygotowania rolników do jakościowej reorientacji produkcji, stosowania praktyk produkcji zgodnych z zasadami utrzymania i poprawy stanu krajobrazu, ochrony środowiska, standardami higieny i warunków bytowania zwierząt oraz nabycia umiejętności potrzebnych im do zarządzania rentownym gospodarstwem rolnym

3. Pomoc techniczna.

Środki programu SAPARD mogą sięgać od 30% do 50% kwalifikowanych kosztów danej inwestycji. Dla niektórych kosztów związanych z realizacją danego przedsięwzięcia (np. koszty honorariów architektów, nabycie patentów, licencji itp.) dofinansowanie nie może przekraczać 12% kosztów. Wniosek o udzielenie wsparcia finansowego oprócz wielu szczegółowych opracowań, musi zawierać szczegółowy finansowy plan przedsięwzięcia.

Środki pomocowe winny być wykorzystywane przyszłościowo, nie na potrzeby zaistniałe w danej chwili. Szczególnie ważna jest strategia rynku pracy. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki, wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw, aktywizacja obszarów wiejskich (modernizacja rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego), rozwój gospodarki turystycznej kojarzonej z rozwojem usług rekreacyjnych i uzdrowiskowych biorą aktywny udział w rozwoju regionalnym, a tym samym zwiększaniu ilości miejsc pracy. Równie ważne i korzystne dla rynku pracy są:

- Obniżenie kosztów pracy,
- Dostęp do nowych technologii,
- Dostęp do kapitału,
- Zwiększenie elastyczności pracy dla zmniejszania jej kosztów.

Program ISPA – jest to pomoc w przygotowaniu krajów kandydujących do Unii europejskiej, pod względem spójności ekonomicznej i społecznej oraz w zakresie:

- Ochrony środowiska,
- Infrastruktury transportowej,
 - promocja polityki tzw. zrównoważonych przewozów,
 - poszerzenie i zwiększenie dostępu do sieci transeuropejskiej oraz zapewnienie korzystnych powiązań między krajami kandydującymi a Unią Europejską,
 - wzajemne powiązanie oraz harmonizacja funkcjonalna krajowych sieci transportowych z sieciami transeuropejskimi,

Zadania te muszą jednak charakteryzować się znaczną wielkością, mającą wpływ na skuteczność ochrony środowiska lub poprawę transportowych powiązań o znaczeniu strukturalnym. Minimalna wartość przedsięwzięcia to 5 mln euro.

Program Phare - jest programem pomocowym, który w swojej pierwotnej wersji był narzędziem pomocy dla reformujących się przedsiębiorstw Europy Środkowej i Wschodniej, a dopiero później został przystosowany do inwestycji związanych z integracją europejską. W chwili obecnej zgodnie z „kierunkami polityki rządu wobec sektora małych i średnich przedsiębiorstw”, tworzone są podstawy krajowego systemu wspierania MSP. Podstawową proponowaną formą bezpośrednich działań na rzecz w/w sektora będzie dofinansowanie pakietów pomocy doradczej i finansowej dla firm:

- dotacja na współfinansowanie pomocy doradczej, świadczonej przez wykonawców (organizacje wspierania biznesu i konsultacji),
- dotacje o charakterze pomocy finansowej (inwestycyjnej).

Aby skorzystać z dotacji należy skonsultować się z Regionalną Instytucją Finansującą (RIF) pełniącą rolę regionalnego dystrybutora dotacji.

W ramach Phare 2000 przewidziane są następujące programy:

1. *Program na rzecz jakości* – pomoc doradcza, dla firm w przedziale 50-249 zatrudnionych – dotacja na współfinansowanie do 60% kosztów wdrażania systemów jakości, certyfikacji i standaryzacji w MSP (max. 7 000 euro),
2. *Program innowacje i technologie dla rozwoju firmy* – program przewidziany głównie dla firm średnich, dotacja współfinansująca do 60% kosztów usług doradczych i szkoleniowych dla firm w procesie strategicznego planowania rozwoju na bazie nowych technologii i innowacji (od 1 500 do 5 000 euro),
3. *Program przygotowawczy do funkcjonowania na rynku Unii Europejskiej* – współfinansowanie (do 60%) kosztów szkoleń dla kadr, zwłaszcza spółek pracowniczych – w określonych obszarach wiedzy, warunkujących uzyskiwanie konkurencyjności w obliczu wchodzenia Polski na Rynek Unii Europejskiej (ok. 1 000 Euro),
4. *Program wstęp do eksportu* – przewidziany głównie dla małych firm (do 49 zatrudnionych) – dotacje na współfinansowanie 60% kosztów uczestnictwa MSP w programie doradczo-szkoleniowym dla firm myślących o rozpoczęciu lub rozwinięciu niedawno rozpoczętego eksportu (do ok. 1 000 Euro),
5. *Program promocji eksportu* – głównie dla firm średnich, aktywnych w eksporcie, współfinansowanie 60% kosztów realizacji przez firmę działań marketingowych i promocyjnych ukierunkowanych na rozwój nowych rynków: koszty usług doradczych, szkoleniowych i informacyjnych, badania rynków, udział w targach, produkcja materiałów promocyjnych (od 1 500 do 10 000 Euro),
6. *Program rozwoju firmy - nie obejmuje woj. Dolnośląskiego,*
7. *Program rozwoju firmy dla eksporterów – nie obejmuje woj. Dolnośląskiego,*
8. *Program dotacji inwestycyjnych dla MSP – nie obejmuje woj. Dolnośląskiego.*

Dotacje inwestycyjne w ramach dalszych programów Phare będą przyznawane w pierwszej kolejności przedsiębiorcom, którzy skorzystali z któregoś z programów pomocy doradczej.

Istnieje także grupa innych programów pomocowych, związanych z wejściem Polski do Unii Europejskiej, są one jednak mniej znane i w mniejszym zakresie wykorzystywane:

- FAPA (*rolnictwo*),
- SAVE (*oszczędność energii*),
- SCORE (*oszczędność energii*),
- ACCES (*Programy pomocy do 50 – 200 000 Euro*),
- SME (*małe i średnie przedsiębiorstwa*),
- TOWN-TWINNING (*miasta bliźniacze*),
- MATRA (*Holenderski Program Pomocy*)

3.3.1.5. Fundusze dostępne na światowym rynku kapitałowym.

Jedną z najkorzystniejszych form pozyskania funduszy, jest globalny rynek kapitałowy. Należy jednak zauważyć, że inwestorzy poszukują regionów, które nie tylko mają szansę rozwoju ale przede wszystkim zapewniają dobre warunki funkcjonowania firm. W procesie starania się o przyciągnięcie danej inwestycji należy przedstawić potencjalnemu inwestorowi jak najkorzystniejszy obraz regionu:

- potencjał ludzki,
- korzystne położenie,
- otwarta i dynamiczna polityka gospodarcza,
- zrozumienie potrzeb gospodarki rynkowej.

Potencjalny inwestor powinien mieć z góry zapewniony system ulg i preferencji, jednak od decyzji samorządu zależy czy będą to preferencje krótkoterminowe (istnieje realna możliwość, że firma po okresie ochronnym przestanie istnieć) czy długoterminowe (interesujące dla firm mających zamiar zadomowić się na naszym terenie.)

3.3.2. KOSZTY REALIZACJI STRATEGII.

Określenie ram finansowych realizacji strategii powiatu jest niemal nierealne. Głównie dlatego, że na tym etapie trudno jest precyzyjnie określić tytuły i parametry inwestycji. Nawet profesjonalnie koordynowany monitoring nie przyspieszy procesu napływu inwestorów, ani też przyznania dotacji na zadania operacyjne określone w strategii. Poza tym strategia rozwoju wraz z rozwojem powiatu w określonych kierunkach powinna być aktualizowana i uzupełniana, naturalnie przy utrzymaniu priorytetów rozwoju regionalnego.

Załączone zestawienie zawiera zadania sformułowane przez zarządy poszczególnych gmin powiatu legnickiego, na etapie opracowywania Założeń do Projektu Strategii Rozwoju Powiatu Legnickiego, oraz potrzeby wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków rozwoju obowiązujących dla poszczególnych gmin.

Lp.	Gmina	Nazwa zadania	Szacunkowa wycena kosztów realizacji	Źródła współfinansowania (por. pkt. 3.1.)
1.	Chojnów miasto	1. budowa kolektorów kanalizacji ogólnospławnej w północnej części miasta oraz przerzut ścieków z oczyszczalni Dolzamet na oczyszczalnię miejską, podłączenie okolicznych wsi,	693 000	do 50% dotacji FOŚiGW, 177 000 zakładana pomoc Funduszu
		2. wieloletni Program Inwestycyjny w zakresie uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej	40.000.000	do 50% FOŚiGW Program „Kaczawa”
		3. budowa nowego ujęcia wody w Jarosówce,		do 50% dotacji FOŚiGW

		4. budowa zakładu przetwórstwa warzywno – owocowego		od 30 do 50% SAPARD, PHARE, FAPA, SME,
		5. budowa obwodnicy,		ISPA
		6. modernizacja kotłowni MDK	40 000	10 000 zakładana pomoc Funduszu
	razem	1 – 6		
2.	Chojnów Gmina	1. budowa sieci kanalizacyjnej,		do 50% dotacji FOŚiGW,
		2. gazyfikacja,		do 50% dotacji FOŚiGW,
		3. stworzenie strefy usług na rzecz rolnictwa,		SAPARD,
		4. Europejskie Centrum Aktywizacji Obszarów Wiejskich „Piotrowice” w Piotrowicach		PHARE,
		5. produkcja ekologiczna i przetwórstwo w oparciu o strefę aktywności gospodarczej Krzywa -Okmiany / 250 ha/		od 30 do 50% SAPARD, PHARE, FAPA, SME,
		6. Rozbudowa ośrodków wypoczynku wodnego i rekreacji na bazie Rokitek i Jaroszkówki		
	razem	1 – 5		
3.	Krotoszyce	1. zbiornik „Rzymówka” jako zabezpieczenie przeciwpowodziowe dla gminy oraz zadanie o charakterze ponadlokalnym,		do 50% dotacji FOŚiGW, ISPA,
		2. sieć wodociągowo-kanalizacyjna dla wsi Krotoszyce, Wilczyce, Czerwony Kościół, Dunino, Prostynia, oraz kanalizacyjnej dla wsi Winnica, Krajów, Szymanowice	7 315 000	do 50% dotacji FOŚiGW
		3. sieć gazowa dla wsi: Złotniki, Prostynia, Babin, Kozice, Janowice Duże, Tyńczyk Legnicki, Warmontowice	5 380 000	do 50% dotacji FOŚiGW
		4. modernizacja dróg gminnych: 10 km	850 000	
		5. Rozbudowa gimnazjum w Krotoszycach	1 670 000	
		6. dokończenie rozbudowy Szkoły Podstawowej Kościelec	350 000	
		7. wydzielenie działek i uzbrojenie terenu pod budownictwo mieszkaniowe w Kościelecu	1 960 000	do 50% dotacji FOŚiGW
		8. wydzielenie działek i uzbrojenie terenu pod Gminną Strefę Gospodarczą w Czerwonym Kościele	300 000	SAPARD
	razem	1 – 8		

4.	Kunice	1. kanalizacja wsi Piotrówek		do 50% dotacji FOŚiGW,
		2. Zachodnie Centrum Szkolenia Europejskiego na bazie zaplecza ODR-u,		PHARE
		3. budowa dróg gminnych		ISPA
		4. budowa ośrodka zdrowia		
		5. budowa sali gimnastycznej		
		6. budowa szkoły podstawowej		
		7. budowa infrastruktury technicznej na terenach przeznaczonych pod budownictwo jednorodzinne		
	razem	1 – 7		
5.	Legnickie Pole	1. budowa zakładu przetwórstwa warzywno – owocowego, skupu,		od 30 do 50% SAPARD, PHARE, FAPA, SME,
		2. budowa zbiornika małej retencji „Lubień – Strachowice” na rzece Wierzbiak , jako zabezpieczenie przeciwpożarowe i obiekt rekreacyjny,		do 50% dotacji FOŚiGW
		3. modernizacja oczyszczalni ścieków w Legnickim Polu z propozycją przejścia ścieków z sąsiednich gmin,		do 50% dotacji FOŚiGW
		4. modernizacja istniejącego układu komunikacyjnego i budowa nowych obwodnic w Nowej Wsi Legnickiej, Koiszkowie i Koskowicach,		ISPA
		5. przebudowa skrzyżowania w Księginicach,		ISPA
		6. budowa wschodniej obwodnicy m. Legnicy łączącej drogę krajową Nr.3		ISPA
		7. budowa dróg transportu rolniczego,		
		8. odbudowa budynku gminnego ośrodka kultury i sportu - powrót do poprzedniej funkcji (kryty basen),		
		9. utworzenie na bazie gimnazjum w Legnickim Polu - Centrum Kształcenia Ustawicznego,		PHARE
		10. budowa hali sportowej,		
		11. gazyfikacja (z budową stacji redukcyjnej I- stopnia w Księginicach i Koskowicach),		do 50% dotacji FOŚiGW
		12. budowa kanalizacji ściekowej w 11 sołectwach,		do 50% dotacji FOŚiGW
		13. rozwój sieci energetycznych na terenach mieszkaniowych i przeznaczonych pod przemysł oraz usługi, w Nowej Wsi Legnickiej, Bartoszowie, Legnickim Polu i Koskowicach,		SAVE, SCORE,
	razem	1 – 13		
6.	Miłkowice	1. gazyfikacja wsi Miłkowice oraz siedliska - Grzymalin	10.000.000	do 50% dotacji FOŚiGW
		zacja wsi Kochlice- Głuchowice, Dobrzejów-Rzeszotary, Pątnówek- Bobrów, Jakuszów-Jezierzany, Ulesie-Lipce-Gniewomirowice	33.400.000	do 50% dotacji FOŚiGW

	razem	1 – 2	43.400.000	
7.	Prochowice	1. budowa infrastruktury gazowej na terenie miasta i gminy,		do 50% dotacji FOŚiGW
		2. kanalizacja: Kawice, Golanka Dolna, Gromadzyń, Mierzowice, Motyczyn, Szczedrzykowice (stacja), Szczedrzykowice, Cichobórz, Dąbie,	14 663 250	do 50% dotacji FOŚiGW
		3. odbudowa dróg gminnych,		-
		4. reaktywowanie terenów byłych zakładów produkcyjnych (Prochowickie Z-dy Drobiarskie, Gorzelnia, Cegielnia)		od 30% do 50% SAPARD, PHARE, PAPA, ISPA
	razem	1 – 4		
8.	Ruja	1. budowa na rzece Cicha Woda zbiornika retencyjnego „Usza” (funkcja przeciwpowodziowa i rekreacyjna),		do 50% dotacji FOŚiGW, ISPA,

		2. pokrycie nawierzchnią asfaltową dróg gruntowych: Lasowice –Wągradno, Ruja – Komorniki,		SAPARD
		3. pokrycie asfaltem odcinków dróg kostkowych w obrębie wsi: Lasowice, Rogoźnik, Dzierzkowice, Komorniki, Ruja, Strzałkowice, Tyniec Legnicki, Wągradno,		SAPARD
		4. budowa sal gimnastycznych przy Szkole Podstawowej w Wągradnie oraz przy gimnazjum w Rui.		
		5. budowa świetlic wiejskich w Polance i Wągradnie.		
		6. modernizacja oświetlenia ulicznego,		
		7. modernizacja sprzętu przeciwpożarowego,		
		8. utworzenie samodzielnego posterunku policji w Rui,		
		9. skanalizowanie i zaopatrzenie w gaz całej gminy Ruja.		do 50% dotacji FOŚiGW
		10. zmiana źródła zaopatrzenia w wodę		do 50% dotacji FOŚiGW
		11. modernizacja budynków i renowacja zabytkowego parku DPS „Prząśnik” w Brenniku		do 50% dotacji FOŚiGW
	razem	1 – 11		
9.	OGÓLEM			

Tak zestawione zadania wymagają zaangażowania pokaźnych środków finansowych. Wszystkie źródła dofinansowania - nakazują własne finansowanie (samorządy: gminy, powiatu, województwa) znacznej części planowanej inwestycji. Nawet zagwarantowanie ok. 30% - 50% kosztów wartości inwestycji ze źródeł pozabudżetowych, przy założeniu przeznaczania przez samorządy ok. 5-10 % dochodów na wydatki inwestycyjne (jest to suma optymistycznie wygórowana), pozwala myśleć o realizacji w/w zadań w okresie znacznie dłuższym niż planowany (do roku 2017).

Dla przykładu Gmina Krotoszyce zbilansowała swoje potrzeby inwestycyjne (bez budowy Zbiornika „Rzymówka”) na poziomie 17,825 mln zł., czyli realizacja tych zadań może być finansowana w następujący sposób:

- środki własne gminy 1,780 mln. zł. (10% wydatków budżetowych)
- FOŚiGW do 7,327 mln. zł. (do 50% kosztów)
- ISPA - (min. wartość to 5 mln. eur)
- SAPARD do 0,150 mln. zł. (30 do 50% kosztów)

- brak źródeł finansowania min. 8,568 (kontrakt wojewódzki, inwestorzy)

Zakładając, że wydatki budżetowe Gminy Krotoszyce wynoszą średniorocznie ok. 3 mln. zł. i że z tego Gmina asygnuje 10% (0,3 mln. zł.) na realizację (współfinansowanie) zadań, to:

- realizacja finansowa powyższego założenia (zagwarantowanie pozabudżetowych źródeł finansowania zakończyłaby się w roku 2008, lub
- do roku 2017 Gmina Krotoszyce może wyasygnować kwotę 4,5 mln. zł. (15 lat x 0,3 mln. zł.) i wtedy struktura finansowania zadań przedstawiałaby się następująco:
 - środki własne gminy 4,500 mln. zł. (25% kosztów)
 - FOŚiGM + SAPARD do 7,477 mln. zł. (na warunkach jw.)
 - brak źródeł finansowania min. 5,848 mln. zł. (kontrakt wojewódzki, inwestorzy)

Zadania uzupełniające – wynikające z dotychczasowych zobowiązań wobec społeczeństwa oraz z bieżącego funkcjonowania samorządów:

Chojnów miasto:

- recykling odpadów komunalnych,

Chojnów gmina:

- gospodarka wielkotowarowa na bazie ziemi POHZ w oparciu o grupy producenckie zrzeszające drobnych rolników,
- objęcie ochroną rzek Czarna Woda i Skora w ramach programu ochrony Kaczawy,
- poprawa warunków sanitarnych (ochrona i bezpieczeństwo środowiska) regionu północnego z uwzględnieniem obszarów wsi Biskupin, Rokitki, Zamienice, Goliszów, Niedźwiedzice,
- poprawa gospodarki odpadami,
- rozwój agroturystyki w regionie północnym,
- zabytki o charakterze ponadgminnym,

Krotoszyce:

- realizacja zadań wynikających z programu lesistości opracowanego przez Wojewodę Legnickiego,
- gospodarka odpadami na bazie wysypiska odpadów dla miasta Legnicy,
- komunikacja zbiorowa dla wsi,
- działania mające na celu poprawę wizerunku wsi,
- wpływ przebiegu autostrady i drogi krajowej Obwodnica Legnicy na rozwój gminy,

Kunice:

- gospodarka odpadami na bazie Przedsiębiorstwa Legnickiego dla całego regionu,
- rozwój gospodarstw agroturystycznych,
- przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe,
- budowa ścieżek rowerowych Kunice-Legnica-gminy ościenne

Legnickie Pole:

- zachowanie rolniczego charakteru gminy – powstanie instytucji obsługujących rolników,
- rozwój terenów chronionych, w tym utworzenie rezerwatu przyrody „Jezioro Koskowickie” chroniącego łąki ptaków,
- zalesianie terenów gminnych,
- odbudowa rzeki Wierzbiak,
- zwielokrotnienie zjazdów z A-4 z rozbudowaniem dotychczasowego wjazdu do Legnickiego Pola,
- utrzymanie korytarza drogi S-3 w miejsce projektowanej drogi A-3 z budową węzła Gniewomierz,
- budowa ścieżek rowerowych szlakiem Bitwy pod Legnicą,

- kultywowanie rocznicy bitwy Legnickiej,
- rozwój turystyki z wykorzystaniem istniejącej bazy turystycznej w Legnickim Polu, stworzenie ośrodka wypoczynku świąteczno – niedzielnego,
- organizowanie imprez sportowych i artystycznych dla osób niepełnosprawnych,
- rozszerzenie działalności DPS o świadczenie usług opiekuńczo – pielęgnacyjnych i opiekę terminalną dla mieszkańców powiatu,
- rozszerzenie zakresu udzielanych świadczeń przez Gminną Przychodnię Zdrowia o rehabilitację osób niepełnosprawnych, usługi związane z medycyną pracy, psychologiczne i psychiatryczne,
- przekształcenie terenów rolnych pod zabudowę jednorodzinną we wsiach: Bartoszków, Koskowice i Legnickie Pole,

Miłkowice:

- rozwój rolnictwa w południowej części gminy jako zaopatrzenie dla miasta Legnicy,
- gospodarka odpadami na bazie wysypiska odpadów dla miasta Legnicy,
- uregulowanie stosunków wodnych rzeki Lubiatówka w ramach melioracji szczegółowych,
- rozwój agroturystyki w północno-wschodniej części gminy,
- rozwój budownictwa jednorodzinnego w rejonie wsi Kochlice i Głuchowice,

Prochowice:

- segregacja i składowanie odpadów,
- promocja gminy,
- zagospodarowanie turystyczne doliny Odry (por. Aneks 13),

Ruja:

- umożliwienie rolnikom powiększenia gospodarstw rolnych na bazie ziemi AWRSP,
- zagospodarowanie wysypisk,
- oczyszczenie poboczy i rowów melioracyjnych przy drogach gminnych,
- rozwój agroturystyki (działanie na rzecz regionu, podnoszenie walorów turystycznych, kształcenie rolników),
- popieranie powstania zakładów przetwórczych oraz usług około rolniczych,

Jak z powyższego wynika aktualne możliwości określenia kosztów realizacji strategii zamykają się tylko zadaniami akceptowanymi przez Zarządy poszczególnych gmin. Nie bilansują natomiast kosztów opracowania i realizacji programów operacyjnych oraz zadań operacyjnych (por. Plan strategiczny rozwoju pkt. 2.6).

Źródła i sposoby finansowania programów i zadań operacyjnych należy szukać przede wszystkim w kontraktach wojewódzkich, które generalnie dotyczą rozwoju przedsiębiorczości, restrukturyzacji usług publicznych, tworzenia nowych miejsc pracy, inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej i transportu, edukacji, kultury regionalnej, inwestycji poprawiających stan środowiska, pobudzania aktywności oraz polityki rozwoju regionalnego (por. pkt. 3.1. Zarządzanie i monitoring strategii.).

Dopiero tak określone warunki realizacji strategii zweryfikują aktualnie realizowane zamierzenia inwestycyjne i pozwolą na ustalenie etapowania realizacji z poszanowaniem dotychczasowych zobowiązań organów samorządowych wobec mieszkańców gmin i powiatu oraz hierarchii ustalonej niniejszą strategią.

Na taką kwalifikację kolejności realizacji zamierzeń należy nałożyć element kadencyjności organów samorządowych, co powinno dać pogląd na temat efektów w roku 2002, w latach 2003 – 2006, 2007-2010, 2011-2014 oraz po 2014 roku.

3.4. PRIORYTETY WSPÓŁPRACY ZEWNĘTRZNEJ.

3.4.1. WSPÓŁPRACA LOKALNA.

Współpraca lokalna obejmuje związki gmin z potencjalnymi inwestorami. Ma ona ogromne znaczenie w procesie rozwoju gminy. Kluczowym zagadnieniem jest świadomość watorów i potencjałów, jakimi dysponuje gmina - możliwych do wykorzystania oraz pełna gotowość do stworzenia jak najlepszych warunków dla inwestowania na terenie danej gminy. Wszystkie gminy powiatu legnickiego posiadają już podstawowe opracowanie z zakresu planowania przestrzennego, czyli – Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Dokument ten uwzględnia uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej gminy. Studium jest dokumentem pomocniczym w procesie projektowania i uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, będących podstawą do wydawania warunków zabudowy na terenie gminy.

Aby stworzyć czytelny obraz – wizję rozwoju każdej z gmin, należy go uwzględnić w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Tylko wówczas gmina może szybko podjąć decyzję, gdzie i jaka inwestycja może zostać zrealizowana.

Istotne jest przygotowanie gminy do nawiązywania kontaktów z potencjalnymi inwestorami. Dużą rolę odgrywa tu promocja zasobów i ogólnego funkcjonowania gminy. Naturalnie inwestorzy poszukują regionów, które:

- mają szansę rozwoju,
- zapewniają dobre warunki funkcjonowania firm,
- dają gwarancję stabilnego układu ekonomicznego,
- dysponują odpowiednim zapleczem infrastrukturalnym,
- posiadają niezbędne dla danej inwestycji surowce,
- charakteryzują się przedsiębiorczością i pełną kompetencją w zawieraniu umów,
- szybką decyzyjnością,

Dlatego też, tak ważne jest aby w procesie ubiegania się o przyciągnięcie danego inwestora, przedstawić jak najkorzystniejszy obraz regionu:

- potencjał ludzki,
- korzystne położenie,
- otwarta i dynamiczna polityka gospodarcza,
- zrozumienie potrzeb gospodarki rynkowej.

Ustawa o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców, umożliwia stworzenie korzystniejszych warunków do funkcjonowania, niż ogólnie oferowane na rynku. Tak zwane: „przysporzenie określonym przedsiębiorcom korzyści finansowych” poprzez system ulg, dotacji, korzystnie oprocentowanych pożyczek i kredytów, poręczeń i gwarancji na rzecz inwestora jest najskuteczniejsze w procesie pozyskania nowych lub wsparcia istniejących inwestycji.

3.4.2. WSPÓŁPRACA PONADLOKALNA.

Warunkiem uzyskania dotacji z budżetu państwa lub samorządu wojewódzkiego jest realizacja zadań o znaczeniu regionalnym. Dla zadań takich tworzone są programy wdrażania i realizacji w kontekście jednostki terytorialnej, jaką jest województwo. Pojedyncze inwestycje wykraczające problematyką poza ramy priorytetów rządowych czy wojewódzkich lub będące istotnymi jedynie w skali kilku gmin, mają szansę realizacji jedynie w przypadku znacznego zaangażowania ze strony powiatu lub gminy i pozyskania niezbędnych środków „we własnym zakresie”.

W skali powiatu mamy do czynienia z wieloma kierunkami rozwoju lub postulowanymi inwestycjami, które niestety nie mogą liczyć na dotacje z budżetu państwa. W większości przypadków występujące na danym terenie problemy rozwojowe, są często wspólne dla co najmniej kilku gmin wchodzących w skład danego powiatu. W celu umożliwienia współpracy pomiędzy poszczególnymi jednostkami samorządowymi, stworzone zostały umocowania prawne funkcjonowania związków między gminami. Zgodnie z *Ustawą o samorządzie gminnym*: w celu wspierania idei samorządu terytorialnego oraz obrony wspólnych interesów, gminy mogą tworzyć stowarzyszenia, w tym również z powiatami i województwami. Jednocześnie: **w celu wspólnego wykonywania zadań**

publicznych gminy mogą tworzyć związki międzygminne. Związek taki wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Organem stanowiącym i kontrolnym związku gmin jest zgromadzenie związku, ono także uchwała plan finansowy. Gmina wykonująca zadania publiczne objęte porozumieniem przejmuje prawa i obowiązki pozostałych gmin, związane z powierzonymi jej zadaniami, a gminy te mają obowiązek udziału w kosztach realizacji powierzonego zadania.

Współpraca między gminami powinna zostać nawiązana w celu realizacji celów strategicznych, programów i zadań operacyjnych przedstawionych w niniejszym opracowaniu. Dotyczy to zarówno kierunków rozwoju potencjałów powiatu jak i kierunków rozwoju gospodarczego (por. Plan strategiczny rozwoju pkt. 2.7.2. i 2.7.3.).

W przypadku potencjałów własnych, oczywiste jest różnorodne ich rozmieszczenie na terenie powiatu. Dotyczy to zarówno potencjałów o pochodzeniu naturalnym np. kruszywa naturalne, rezerwy przyrody, jak i będących dorobkiem naszej cywilizacji - autostrada A-4, infrastruktura techniczna. W przypadku, gdy wszystkie gminy są zainteresowane rozwojem w danym kierunku (rozbudowa i uzupełnianie infrastruktury technicznej, rozwój budownictwa jednorodzinnego) ewentualne związki gmin, powinny być zawiązywane głównie między gminami bezpośrednio sąsiadującymi. Umożliwi to ciągłość polityki dążącej w danym (określonym) kierunku oraz stworzenie projektów o znaczeniu ponadgminnym, np. wspólna oczyszczalnia ścieków, wspólna linia elektroenergetyczna, uzupełniony układ komunikacyjny.

Z punktu widzenia polityki lokalnej oraz ponadlokalnej, ogromne znaczenie ma natomiast możliwość tworzenia związków między gminami, które posiadają nietypowe lub charakterystyczne potencjały rozwojowe. W przypadku Powiatu Legnickiego zaliczyć tu możemy:

- zagospodarowanie terenów przy węzłach z autostradą A-4; gminy: Chojnów, Krotoszyce, Legnickie Pole,
- zagospodarowanie terenów wzdłuż projektowanej trasy S-3; gminy: Miłkowice, Kunice, Legnickie Pole, Legnica,
- zagospodarowanie udokumentowanych złóż węgla; gminy: Prochowice, Kunice, Miłkowice, Ruja (zgodnie z pismem Głównego Geologa Kraju w Ministerstwie Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 22 sierpnia 1995 r. – perspektywa zagospodarowania złóż „Legnica” i „Ruja” jest na lata 2020-2035),
- zaadoptowanie zbiorników wodnych w celach rekreacyjno – turystycznych; gminy: Chojnów, Kunice, Legnickie Pole,
- przystosowanie rezerwatów i obszarów chronionych dla celów turystyki poznawczej i ekologicznej; gminy: Chojnów, Prochowice, Kunice, Miłkowice,
- ścieżki rowerowe łączące gminy Legnica, Kunice, Legnickie Pole, Prochowice, Ruja, Miłkowice, Krotoszyce, Lubin.

Stworzenie związku gmin obejmującego swoim działaniem, ujęte porozumieniem kierunki rozwoju, pozwoli na dokładniejsze opracowanie problematyki danych kierunków. Kompleksowe rozwiązania tworzone dla kilku gmin pozwolą uniknąć namnażania uciążliwych procedur i formalności, a osiągnięte rozwiązania będzie cechowało porozumienie i atmosfera akceptacji społecznej. Możliwe będzie także, uniknięcie ewentualnych konfliktów interesów lub dublowania elementów lub założeń, które mogą z powodzeniem funkcjonować jako wspólne dla obszaru kilku gmin.

Ogromne znaczenie współpracy powinno zostać docenione w procesie rozwoju gospodarczego gmin. Jako główny kierunek rozwoju gospodarczego powiatu legnickiego zostało wytypowane rolnictwo. Nie może ono jednak istnieć, ani bezpiecznie i płynnie się rozwijać bez odpowiedniego zaplecza oraz rynku zbytu. W związku z tym gminy powinny dążyć aby na ich terenie zlokalizowane były:

- strefy usług oraz zaplecza technicznego dla rolnictwa,
- zakłady przetwórstwa spożywczego oraz warzywno – owocowego,
- małe i średnie firmy, wyspecjalizowane, posilkujące się nowymi technologiami, produkujące na eksport,
- usługi podstawowe,

- infrastruktura organizująca i koordynująca rozwój turystyki,
- przedsiębiorstwa branży budowlanej,
- recykling odpadów komunalnych.

Znaczna część z w/w inwestycji wymaga lokalizacji w pobliżu większych ośrodków lub węzłów komunikacyjnych. Pozostałe bazują na dostępnych w danej gminie surowcach. Tak jest m.in. z branżą budowlaną i przetwórstwem spożywczym oraz warzywno-owocowym. Inwestycje związane z rolnictwem ekologicznym lub rekreacją przyrodniczą, wymagają szczególnych warunków środowiska i właściwości terenu.

Gminy ubiegające się o lokalizację danych inwestycji lub przedsiębiorstw na swoim terenie powinny się między sobą konsultować, a utworzenie związku gmin mającego na celu promocję rozwoju danej branży w regionie, uwiarygodni zainteresowanie i poparcie ze strony gmin dla potencjalnych inwestycji.

Nawiązanie ścisłej współpracy pomiędzy zainteresowanymi gminami może mieć także korzystną stronę finansową. Po pierwsze, utworzenie związku gmin obejmującego porozumieniem realizację poszczególnych kierunków rozwoju, zgodnych z priorytetami zawartymi w Strategii Powiatu Legnickiego, Strategii Województwa Dolnośląskiego oraz Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego zwiększa szansę na uwzględnienie określonych programów w kontraktach wojewódzkich – podlegających dotacjom budżetowym. Po drugie, w przypadku środków pomocowych ze strony Unii Europejskiej grupy producentów i ich związki często objęte są odrębnymi preferencjami, a niektóre programy pomocowe głównie z zakresu poprawy stanu infrastruktury obszarów wiejskich przewidują dotacje na rzecz związków gmin (SAPARD).

3.4.3. WSPÓŁPRACA ZAGRANICZNA.

Sformułowanie: „współpraca zagraniczna powiatu legnickiego” obejmuje bardzo szerokie spektrum zagadnień i możliwości. Zaliczamy tu:

- związki gmin powiatu legnickiego z gminami powiatów sąsiednich, sytuacja taka powinna mieć miejsce, kiedy mimo granic administracyjnych, sąsiadujące ze sobą gminy decydują się na realizację tego samego zadania operacyjnego wynikającego (zazwyczaj) z dysponowania lub dostępu do danego potencjału rozwojowego. Sytuacja taka może mieć miejsce w przypadku gmin przez których teren przebiega autostrada A-4 i projektowana S-3. Utworzenie związku gmin umożliwiłoby racjonalne zagospodarowanie terenów wzdłuż tego odcinka autostrady. Innym przykładem może być turystyka konna. W powiecie legnickim jest ona najbardziej rozwinięta w gminie Chojnów i Kunice. Natomiast w powiecie lubińskim – gmina Lubin dysponuje zapleczem i tradycjami jeździeckimi. Wspólna polityka obu sąsiadujących ze sobą gmin w kierunku rozwoju turystyki konnej mogłaby zaowocować ciekawymi rozwiązaniami..
- współpracę powiatu legnickiego z powiatami sąsiednimi, współpraca powiatów dotyczy zazwyczaj problematyki o znaczeniu ponadlokalnym, w przypadku powiatu legnickiego najbardziej zauważalne jest uzależnienie od zakładów przetwórstwa rolnego zlokalizowanych na terenie powiatów ościennych, taki rodzaj współpracy pod wieloma względami jest dla powiatu legnickiego niekorzystny (zmniejszenie zatrudnienia, odpływ dochodów z przetwórstwa, uzależnienie zamiast konkurencji), istnieje również współpraca z powiatami średzkiem i wołowskim w związku z „Programem Odra 2006” mającym na celu zbudowanie zintegrowanej gospodarki wodnej dorzecza Odry,
- szczególną rolę współpracy powiatów legnickich – ziemskiego i grodzkiego, gdzie skalę problemu ilustruje Załącznik 1. Wnioski wyjściowe hierarchii celów i potrzeb inwestycyjnych Legnicy. Opracowanie zostało wykonane na przełomie 1994 – 95 r. i obejmuje 7 celów, 4 programy i 122 zadania. Te narzędzia rozwoju Legnicy zostały autorsko zestawione na podstawie strategii rozwoju, miejscowego planu

zagospodarowania przestrzennego, programów taktycznych w zakresie mieszkalnictwa, infrastruktury komunalnej i społecznej oraz ogólnie dostępnych planów inwestycyjnych.

Legnica powinna pozostać centrum edukacyjnym i kulturalnym. Powinna także się ośrodkiem promocyjnym i być zwornikiem współpracy międzygminnej, zwłaszcza w dziedzinie gospodarczej, ochrony środowiska i turystyki.

Natomiast ustalone etapowanie rozwoju Legnicy uwzględnia zadania podstawowe, pilnej realizacji oraz zadania do ewentualnej weryfikacji.

Miasto Legnica w ramach „Wieloletniego programu inwestycyjnego na lata 2002-2004” szczególnie nacisk położyło na przedsięwzięcia w zakresie komunikacji i transportu (Obwodnica Zachodnia, Zbiorcza Droga Południowa) oraz budownictwa i infrastruktury komunalnej. Na szczególną uwagę i zainteresowanie powiatu ziemskiego i jego gmin zasługuje budowa w latach 2004-2008 cmentarza komunalnego (10.000.000 zł.) oraz „Pilotażowy program selektywnej gospodarki odpadami komunalnymi z wprowadzeniem energetycznej utylizacji odpadów miasta Legnicy i okolic” (134.322.000 zł.)

Zestawienia te mogą być płaszczyzną wspólnego protokołu powiatów i gmin.

- układy oraz współzależności pomiędzy powiatem legnickim a województwem dolnośląskim, powinna cechować otwartość powiatu na realizację strategii i kontraktu wojewódzkiego, oraz aktywność w rozwiązywaniu innych problemów regionu,
- współpracę powiatu legnickiego w kontaktach województwa dolnośląskiego z :
 - a) innymi województwami, zaliczyć tu możemy:
 - ochronę sanitarną zlewni rzek – Czarna Woda, Skora, Nysa Szalona,
 - budowę i zagospodarowanie głównych dróg komunikacji kołowej (A-4, S-3), szynowej (nr 282 Zgorzelec - Węgliniec – Legnica – Wrocław) oraz infrastruktury technicznej (elektroenergetyka),
 - zagospodarowanie udokumentowanych złóż węgla brunatnego.
 - b) z regionami zagranicznymi,

aktualnie powiat legnicki nawiązał kontakty formalne w kontekście wpisania się we współpracę województwa dolnośląskiego z regionami zagranicznymi. Współpraca dotyczy będzie korytarza komunikacyjnego A-4 (Polska – Niemcy), szlaków turystycznych – Europejski Szlak Cystersów, ekologii i ochrony przeciwpowodziowej „Program Odra 2006”. Istnieją również kontakty zagraniczne poszczególnych gmin oparte o zawarte umowy o współpracy partnerskiej, np. gmina Krotoszyce współpracuje z gminą Markersdorf (Niemcy) i Český Dub (Czechy), a gminą Kunicez Brull (Niemcy)

3.5. SCENARIUSZE PROJEKTÓW WIODĄCYCH.

3.5.1. WSPIERANIE ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.

Najważniejszym i pierwszoplanowym celem strategicznym rozwoju regionalnego powiatu legnickiego jest „Stworzenie warunków do aktywizacji gospodarczej”. Cel ten jest jak najbardziej zgodny z wizją rozwoju woj. dolnośląskiego uwzględniającą - innowacyjną gospodarkę. Zgodność pomiędzy strategią powiatu, a strategią województwa daje możliwość ubiegania się o dofinansowanie projektów związanych ze wspieraniem lokalnej przedsiębiorczości. Należy tu zauważyć, że zgodnie z *Ustawą o zasadach wspierania rozwoju regionalnego – rozwój przedsiębiorczości, zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw* zajmuje pierwsze miejsce na liście zadań objętych kontraktami wojewódzkimi.

Cel ten jest tak istotny iż w dniu 9 listopada 2000 r została uchwalona *Ustawa o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości*. Celem działania Agencji jest uczestnictwo w realizacji programów rozwoju gospodarki, w szczególności w zakresie wspierania:

- rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw,
- eksportu,

- spójności społeczno-gospodarczej kraju,

Agencja realizuje zadania w szczególności przez:

- świadczenie usług doradczych dla przedsiębiorców,
- organizowanie szkoleń i seminariów,
- organizowanie przedsięwzięć informacyjnych, promocyjnych, targowych i wystawienniczych w kraju i za granicą,
- gromadzenie i udostępnianie informacji istotnych dla przedsiębiorców,
- tworzenie baz danych zawierających informacje gospodarcze i zarządzanie nimi,
- opracowywanie, wydawanie i rozpowszechnianie publikacji,
- świadczenie usług eksperckich, w tym dla organów administracji rządowej i organów jednostek samorządu terytorialnego,
- opracowywanie i udostępnianie analiz dotyczących zjawisk zachodzących w gospodarce,
- dofinansowywanie poprzez:
 - udzielanie przedsiębiorcom pożyczek,
 - udzielanie dotacji przedsiębiorcom i podmiotom działającym na rzecz rozwoju przedsiębiorczości,
 - obejmowanie udziałów lub akcji,
 - nabywanie obligacji.

Aktywizacja gospodarcza powiatu pozostaje w ścisłym związku z niemal wszystkimi dziedzinami rozwoju powiatu. Każda z gmin wchodzących w skład powiatu jest zainteresowana innowacyjną gospodarką w nieco innym kontekście. Dlatego też, każde z zadań operacyjnych uwzględnionych w strategii rozwoju wymaga opracowania szczegółowego projektu realizacji, dostosowanego bezpośrednio do potrzeb gminy. Korzystając z możliwości dofinansowania oraz profesjonalnego szkolenia jakie oferowane są przez poszczególne agencje czy fundusze, dla poszczególnych terenów powinny zostać opracowane przyszłościowe wizje zagospodarowania.

Poszczególne gminy, uwzględniając swój potencjał gospodarczy, demograficzny i przyrodniczy powinny skoncentrować się na wybranych kierunkach innowacyjnej gospodarki.

Dla gminy Chojnów najkorzystniejszymi aspektami rozwoju są: atrakcyjne położenie komunikacyjne, nieograniczony dostęp do płodów rolnych oraz zaawansowany stan zaopatrzenia gminy w infrastrukturę techniczną. Dzięki tym atutom gmina ma szansę na szybki rozwój gospodarczy. Należy jednak przestrzegać wskazówek zawartych w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego, takich jak:

- a) wsparcie decyzyjne dla inicjatyw rozwojowych,
- b) obsadzanie luk na rynkach wąskich i wyspecjalizowanych,
- c) ciągle tworzenie i modernizacja infrastruktury (rezerwa umożliwiająca natychmiastową realizację nowatorskich przedsięwzięć),
- d) uelastycznianie siły roboczej (szkolenia, kursy),
- e) zwiększanie atrakcyjności inwestowania (ulgi, preferencje, dotacje),
- f) koordynowanie współpracy między branżami i organizacjami,
- g) umiejętne wykorzystanie zasobów naturalnych oraz kulturowych.

W przypadku Chojnowa należy się skoncentrować na ciągłym uzupełnianiu infrastruktury technicznej, na realnych możliwościach zainwestowania terenów przy węźle komunikacyjnym z autostradą oraz na konsekwencjach wynikających z założeń przebudowy linii kolejowej nr 282 (E 30) relacji Wrocław – Zgorzelec do parametrów linii dużych prędkości.

Kontrastującym przykładem jest gmina miejsko-wiejska Prochowice. Jest to ośrodek handlowy i administracyjny dla najbliższej okolicy. Prochowice mają bardzo korzystne połączenie komunikacyjne z Legnicą, Wrocławiem i Zieloną Górą. Gmina przez lata nastawiona była na przetwórstwo spożywcze, a dokładnie branżę jajczarsko – drobiarską oraz przemysł skórzany. W planach miejscowych oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, największe nowo planowane obszary zostały przeznaczone pod usługi, mieszkalnictwo oraz przemysł, bazy i składy. Jest to miejscowość, która posiada rezerwy pod zabudowę: mieszkalno-usługową, mieszkalną jednorodziną i mieszkalną wielorodzinną.

Mimo, że ośrodek ten ma przemysłowy i przetwórczy charakter nastawiony jest także na inwestycje związane bezpośrednio z turystyką. Zamek z przełomu XIII i XIV w wraz z zabytkowym parkiem czekają na inwestora, który przekształci go w oazę turystyki i kolejną „perelkę” na Szlaku Cystersów.

3.5.2. PROGRAM PROMOCJI POWIATU.

Program promocji powiatu zbudowany jest na zaangażowaniu w realizację pozostałych celów strategicznych Dolnego Śląska tj.:

- integracji dolnośląskiej,
- renesansu cywilizacyjnego,
- społeczeństwa obywatelskiego,
- otwarcia na świat.

Trudno promować powiat, kiedy mamy świadomość wielu niedoskonałości. Jednocześnie to właśnie dążenie do usunięcia poszczególnych braków i mankamentów w funkcjonowaniu pociąga za sobą rozwój wszystkich pozostałych dziedzin, a co za tym idzie realizację celów strategicznych.

Realizacji celów strategicznych służy promocja. Celem promocji powiatu i gminy jest:

- wskazanie roli jaką pełni promocja,
- próba określenia indywidualnego wizerunku oraz charakterystycznych elementów, które będą określać osobowość i tożsamość,

Długofalowa i konsekwentna akcja promocyjna powiatu i gminy może pomagać w rozwoju poprzez:

- kształtowanie image jako wiarygodnego, atrakcyjnego i jedyne w swoim rodzaju ośrodka,
- skuteczne prezentowanie możliwości na zewnątrz,
- skupienie uwagi inwestorów i wpływanie (pozytywnie) na ich decyzje inwestycyjne,
- stworzenie przekonania, że powiat, gmina jest pożądanym obiektem inwestycyjnym i zdobywanie dzięki temu kapitału potrzebnego do ich rozwoju,

Promocja nie tworzy wizji rozwoju. Wizję każdy powiat, gmina muszą stworzyć same w interesie swojej własnej przyszłości. Promocja pomaga tylko przekazać ją na zewnątrz w możliwie najskuteczniejszy sposób.

Etapami stworzenia strategii promocji są:

- rozpoznanie potencjału,
- wybór celów promocji,
- określenie indywidualnego wizerunku (hasła promocyjnego),

Spójna plastycznie koncepcja promocyjna ma na celu, stworzenie łatwo rozpoznawalnego wizerunku powiatu czy gminy we wszystkich wydawanych przez nie materiałach. Każda publikacja posiada obowiązujące stałe cechy wspólne. Należą do nich:

- kolorystyka,
- układ graficzny,

Koncepcja promocji obejmuje opracowanie merytoryczne, graficzne i druk materiałów promocyjnych: folderu, ulotki informacyjnej, planu gminy, teczki promocyjnej, wymiennych stron z ofertami inwestycyjnymi, papieru firmowego, kopert, wizytówek. Materiały promocyjne stanowią bardzo ważną wizytówkę gminy i powiatu. To z nich najczęściej potencjalny inwestor dowiaduje się o ich istnieniu i lokalizacji. Strona graficzna materiałów jest przeniesieniem pomysłu graficznego promocji i jest mocną stroną identyfikacji powiatu czy gminy. Realizacja takiej koncepcji promocji pozwoli w konsekwencji wykorzystać inne techniki i narzędzia promocji. Mając bowiem zdefiniowane atuty i najważniejsze walory, mając określony indywidualny wizerunek powiatu i jego gmin, znając przygotowane oferty inwestycyjne i określony cel promocji, charakterystyczne zdjęcia promujące powiat i gminy, wreszcie – ciekawy, konkretny tekst promujący – warto wykorzystać do swoich działań promocyjnych:

- internet,
- reklamy w publikacjach ogólnopolskich i regionalnych,
- udział w targach i wystawach,
- inne narzędzia promocji (kalendarz promujący, gadzety reklamowe, torby reklamowe itp.)

Elementem odniesienia i zainteresowania, w przypadku powiatu legnickiego może być prezentacja wizualna walorów i problemów gmin i powiatu. Temu celowi mogą służyć przykładowe, reprezentatywne dla powiatu zamierzenia (por. Aneksy 3-53).

Inwestycje oparte na rozwoju i poprawie stanu technicznego sieci komunikacyjnej na terenie powiatu, oraz na połączeniach z powiatami sąsiednimi znacząco wpłynę na postrzeganie regionu jako integralnej części Dolnego Śląska, wpłynę na humanizację środowiska – dając mieszkańcom poczucie uwzględnienia aspektów publicznych i dobra społecznego w aspekcie strategii rozwoju całego powiatu, a przede wszystkim inwestycje te staną się kartą przetargową w procesie zachęcania do inwestowania i lokalizowania najbardziej wymagających przedsięwzięć gospodarczych na terenie powiatu.

Dążenie do integracji, promowania aktywności obywatelskiej, rozwinięcia potencjału gotowości społecznej do współdziałania w zakresie dobra wspólnego oraz zapewnienia ładu i bezpieczeństwa w powiecie, jest podstawą promocji regionu jako najbardziej odpowiedniego do pozyskiwania partnerów w procesie rozwoju.

WYKAZ MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH

OPRACOWANIA:

Horodecki S., Okruchy przeszłości, Chojnów 2000 r.

Kunat M., Mielcarek N. Powiat Legnicki. Charakterystyka społeczno-gospodarcza, Legnica, marzec 2001r.,

Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2000 r.

Powiat Legnicki - Informator, Legnica

Strategia Rozwoju Gospodarczego / sprawozdanie i zarys perspektyw funkcjonowania/, Legnica, listopad 1996 r.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2000 r.

Strategia Rozwoju Województwa Legnickiego, Legnica, czerwiec 1997 r.

Strategia Rozwoju Subregionu Legnickiego Województwa Legnickiego, Legnica 1997 r.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chojnów, Proubi, 1999 r.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Legnickie Pole, Folta W., Agloprojekt, Legnica 1997 r.,

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Milkowice, Mierzejewska J.,

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Chojnów, red. M. Kozłowski, Agloprojekt, 1997 r.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Krotoszyce,
Hońko J., Łaba z, 1999 r

*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy
Prochowice*, Hońko J., 1998 r.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ruja,
Sendecki W., Agloprojekt, 2000,

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Legnica,
Legnica 2001,

*Województwo Dolnośląskie, studium zagospodarowania przestrzennego pasma Odry
/ uwarunkowania, koncepcja/*, Wrocław 2001 r.,

*Wybrane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Miasta Chojnowa i Gminy
Kunice*

*Założenia do projektu Strategii Rozwoju Powiatu Legnickiego, Starostwo Powiatowe
w Legnicy*, Legnica, 2000 r.

DOKUMENTY:

Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2002 - 2006,
Monitor Polski nr 43, poz. 85, 2000 r.

Dziennik Ustaw nr 48, poz. 550, Ustawa z dnia 12 maja 2000r. *o zasadach wspierania
rozwoju regionalnego*

Dziennik Ustaw nr 60, poz. 704, Ustawa *o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu
pomocy publicznej dla przedsiębiorców z dnia 30 czerwca 2000 r*

Dziennik Ustaw nr 62, poz. 627 *Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r.*

Dziennik Ustaw nr 109, poz. 1158 *O utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości z dnia 9
listopada 2000 r.*

Dziennik Ustaw nr 142, poz. 1590 *Ustawa o Samorządzie Województwa z dnia 5 czerwca
1998 r.*

Dziennik Ustaw nr 142, poz. 1591 *Ustawa o Samorządzie Gminnym z 8 marca 1990 r.*

Dziennik Ustaw nr 142, poz. 1592 *Ustawa o Samorządzie Powiatu z dnia 5 czerwca 1998 r.*

Dziennik Ustaw nr 155, poz. 1014 *Ustawa o Finansach Publicznych z dn.26 listopada 1998 r.*

MATERIAŁY URZĘDU STATYSTYCZNEGO:

Koncepcja wstępna promocji Gminy Kunice, Stangel, Zwierz 2000 r.,

Kozłowska J., Etapy przygotowania programu promocji, 2000 r.

Kozłowska J., Program Public Relations, 2000 r.,

Rocznik statystyczny województwa dolnośląskiego, Wrocław 2000 r.,

*Wnioski wyjściowe hierarchii celów i potrzeb inwestycyjnych miasta Legnica,
red. Kozłowski M., Legnica 1994 r.,*

Województwo dolnośląskie stan i perspektywy rozwoju, Wrocław 2000 r.